

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 788

25. SVIBNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Srednjoškolsko obrazovanje Tri nova profila

4

Posjet Hrtkovcima u okviru
Putujuće škole o nacionalizmu
**Činjenice o progonu
Hrvata iz Srijema**

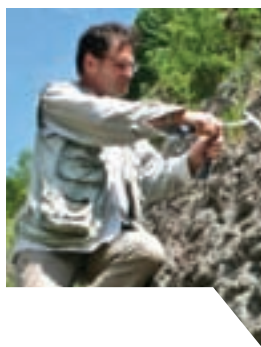
6

Delegacija Gospodarske komore
BiH u Somboru i Subotici
**Korak ispred
političara**

10

Novi uvjeti za studiranje
u Hrvatskoj
**Poticaji već
dali rezultate**

12

Dr. sc. Ivan A. Dulić, geolog
i paleontolog
**Stijene su učiteljice
povijesti prirode**

29

U Pančevu obilježeno 55 godina
od smrti dr. Mihovila Tomandla
**Čuvar pančevačkog
kulturnog blaga**

30

Otkriti i predstaviti kulinarsku
kulturu vojvođanskih Hrvata
**Što to miriše iz
kuhinja naših baka?**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Odsustvo srama

Sanjao sam neku noć da sastavljam pitanja za intervju s predsjednikom SRS-a **Vojislavom Šešeljem**, osuđenim za zločine protiv čovječnosti počinjene tijekom devedesetih u Vojvodini. Siguran sam da bi taj moj san bio dobar materijal za analizu psihijatra **Sigmunda Freuda**, a da je Sigmund živ, možda bi se osnivač psihoanalize pozabavio i likom i djelom Šešelja.

Čim sam se probudio, zapisao sam pitanje iz sna: »Doktore, Šešelji, računao sam da bi bilo najbolje krenuti s razgovorom o vašem povratku u Hrtkovce, makar taj povratak bio i na simboličan način, kupovinom nekretnine, jer se i u tom mjestu tijekom mitinga SRS-a 1992., inducirao vaš javni angažman, od pojedinačnih slučajeva nepodobnih Hrvata u Hrtkovcima, na što ste reagirali, pa do slučaja nepodobnih Hrvata širom svijeta, a što pruža i tematski okvir onoga o čemu će biti riječi u nastavku razgovora«.

Nakon buđenja, shvatio sam da je taj moj san sadržavao veliku dozu jave i kako u slučaju tog mog sna »ne piju vodu« stihovi **Laze Kostića**: *Dan što plete, noć opara / među javom i med snom*.

Srbijanski mediji su prenijeli vijest da je Šešelji kupio kuću u Hrtkovcima, mjestu koje je sinonim za progon srijemskih Hrvata, list *Blic* je imao naslov: »Dok meštanima Hrtkovaca otvara stare rane, Šešelji uživa u svojoj suludoj igri«. I eto, dok se Šešelji vraća među ljude koje je proganjao, daje izjavu novinarima u Skupštini Srbije da mu kuća u Hrtkovcima treba za odmor, rad i pisanje, kao i da će u njoj biti smještene prostorije mjesnog odbora Srpske radikalne stranke, ali i glavna kancelarija komiteta za njegovu obranu pred Haškim tribunalom. Šešelji je rekao i sljedeće: »To je lep kraj, idem tamo gde me ljudi vole, gde me svako zna«.

Freud je rekao da je prvi znak gluposti potpuno odsustvo srama, a ja se nadam da Šešelji neće u svezi Hrtkovaca pasti na pamet rečenica **Božidara Vučurevića**: »Ako bude trebalo, napraviti ćemo još ljepši i stariji Dubrovnik.« Vučurević je bio gradonačelnik Trebinja, koje je bilo logistička baza snaga JNA koje su opsjedale Dubrovnik.

A nadam se i da će u tom podneblju Hrtkovaca, koje voli, kako kaže »zbog nostalgije za mladošću«, naći vremena pročitati tragediju *Antigona*. Nadam se da knjigu neće baciti u smeće kada shvati kako **Sofokle** piše o užasu onih koji ratuju i preko mrtvih. Mada sumnjam da će kad zaspe – *U pletivu razabrati / među javom i med snom* prognanike iz Hrtkovaca.

No, možda je Šešelji lisnica ostala u drugom odijelu, pa tako od kupovine nekretnine neće biti ništa, ali ima tu jedna tmurna činjenica. Šešeljeva kupnja kuće u Hrtkovcima ima političku dimenziju. Provokacijama i senzacionalizmom kroz povećanu medijsku pažnju Šešelji nastoji povećati politički rejting, a ako je informacija točna, nesrpskom stanovništvu u Hrtkovcima neće biti svejedno ako će ta kuća postati odredište vikend okupljanja članova SRS-a uz provokacije, a proteklo vrijeme je pokazalo da su tome skloni. Šešelji, nažalost, jest akter političkog života Srbije. Pa kako i on ne bi bio, kada je, primjerice, današnja srbijanska ministrica za europske integracije **Jadranka Jaksimović** bila članica redakcije Šešeljevog časopisa *Velika Srbija*. Lijepo je to jedan tviteraš komentirao: »Čini mi se da gospođa Jaksimović od Europe najbolje poznaje geografsku liniju Karlobag – Karlovac – Virovitica«. Trebam li spominjati i **Maju Gojković**, aktualnu predsjednicu srbijanske Skupštine, koja je u SRS-u obavljala funkcije od tajnice do potpredsjednice. I tako dalje i tako dalje...

Pisati o ratnim zločincima mučan je posao, a uvijek mi se u misli kao svrdlo zabiju i činjenice iz ne tako davne prošlosti, koje me snebivaju i užasavaju, ne nalazim odgovarajuću riječ. Pitao sam se, a i sad se pitam kako su u koncentracijskim logorima SSSR-a i nacista, komandanti i »vojnici« mogli živjeti u tim logorima, jesti, piti, spavati i vjerojatno imati seksualne odnose. Isto kao i oni monstri koji su u Auschwitzu formirali orkestar od logorašica i slušali glazbu nakon egzekucija.

I kako da se ne upitam, pišući o ratnom zločincu Šešelji, kako je moguća njegova nevjerovatna drskost ponovnog dolaska na mjesto stradanja Hrvata u Hrtkovcima?

Z. S.

Posjet Hrtkovcima u okviru *Putujuće škole o nacionalizmu*

Činjenice o progonu Hrvata iz Srijema

Sudionici programa razgovarali su s Markom Kljajićem i Ivicom Živkovićem, a budući da je većina od prisutnih prvi put čula za zločine nad Hrvatima u Vojvodini devedesetih godina, uslijedila su brojna pitanja nakon upoznavanja s činjenicama

Posljednijih nekoliko tjedana Hrtkovci su ponovno u žiži medijskog interesiranja. Razlog tome je miting koji je osuđeni ratni zločinac **Vojislav Šešelj** organizirao u Hrtkovcima 6. svibnja ove godine. Prisjetimo se, Mehanizam za međunarodne kaznene sudove pravomoćno je osudio Vojislava Šešelja za zločin protiv čovječnosti za progon Hrvata iz Hrtkovaca.

Kao jedan od odgovora na ovaj miting, Inicijativa mladih za ljudska prava organizirala je posjet Hrtkovcima u okviru svoje *Putujuće škole o nacionalizmu* kako bi mlade ljude iz regije upoznala s činjenicama o progonu pripadnika hrvatske zajednice iz Srijema u razdoblju od 1991. do 1995. Za vrijeme posjeta Hrtkovcima sudionici programa razmjene imali su priliku razgovarati s **Markom Kljajićem**, župnikom surčinske župe Presvetog Trojstva i golubinačke župe Svetog Jurja mučenika, kao i sa župnikom **Ivicom Živkovićem** iz župe Svetog Klementa mučenika. Za vrijeme dvosatnog razgovora mladi su dobili uvid o položaju Hrvata u Vojvodini u prvoj polovici devedesetih godina prošlog stoljeća. Župnik Kljajić je tom prigodom čitao ulomke iz svoje knjige *Kako je umirao moj narod*. Budući da je većina od prisutnih prvi put čula za zločine nad Hrvatima u Vojvodini devedesetih godina, uslijedila su brojna pitanja. Zbog velikog broja pitanja, posjet se nastavio u neformalnijem obliku.

Nepodobni građani

Nakon posjeta Hrtkovcima, program se nastavio u Vojvođanskom građanskom centru u Novom Sadu. Za vrijeme posjeta mladima je bio prezentiran projekt *Neispričane priče*, kao i proces prikupljanja podataka i svjedočanstava o protjerivanju Hrvata iz Vojvodine za potrebe snimanja dokumentarnog filma *Nepodobni građani*. Projekt *Neispričane priče* za svoj cilj ima očuvanje sjećanja na bitne događaje iz bliske prošlosti u kolektivnoj memoriji stanovništva kao jedan od osnovnih preduvjeta neponavljanja. Bilježenjem razgovora s velikim brojem pojedinaca i prikupljanjem arhivske medijske građe ovaj projekt predstavlja bazu podataka i osobnih svjedočanstava o događajima koji su se devedesetih godina odigrali u Vojvodini. Ovaj projekt pruža mogućnost izravnim žrtvama i njihovim obiteljima priliku da se njihova priča čuje i ostane zabilježena.

Dokumentarni film *Nepodobni građani* je nastavak projekta koji je obuhvatio višegodišnje istraživanje slučajeva zastrašivanja i protjerivanja hrvatskog stanovništva iz Vojvodine tijekom devedesetih godina. Premijera ovog dokumentarnog filma, zakazana za dan nakon ovog posjeta, predstavlja osobne priče

nekoliko ljudi koji su bili žrtve diskriminacije, fizičkog i psihičkog nasilja i prijetnji. Sustavno zastrašivanje Hrvata bilo je najzastupljenije u Srijemu. Zbog represivne nacionalističke politike tadašnjeg režima, Hrvati iz Vojvodine bili su primorani napustiti svoje domove u Vojvodini, što je dovelo do promjene demografske slike same Vojvodine. Naziv filma zapravo u dvije riječi opisuje položaj većine Hrvata i pripadnika drugih nacionalnih manjina u Vojvodini devedesetih – nepodobni građani.

Putujuća škola

Inicijativa mladih za ljudska prava je u okviru svog regionalnog programa razmjene mladih organizirala prvu po redu *Putujuću školu o nacionalizmu*. Škola je organizirana s idejom da mladi ljudi iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova i Srbije prošire svoje znanje o zbivanjima iz prošlosti na mjestima gdje su se odvijali ratni zločini i druga masovna kršenja ljudskih prava tijekom ratova devedesetih godina na području bivše Jugoslavije. Za vrijeme ove sedmodnevne škole organizirani su posjeti različitim organizacijama i udruženjima koja se bave posljedicama ratne prošlosti. Program škole usmjeren je na nacionalističku retoriku i posvećenost kultu nacija koji su doveli do velikih sukoba na ovim prostorima, a odvija se u Beogradu, Hrtkovcima, Novom Sadu, Vukovaru, Osijeku, Tuzli, Srebrenici i Sarajevu.

N. Balažević

DSHV pozdravlja donošenje deklaracije Samita EU i zapadnog Balkana u Sofiji

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** u svoje osobno i u ime DSHV-a pozdravlja usvajanje deklaracije sa Samita Europske unije i država zapadnog Balkana. Tim povodom najprije ističe važnost održavanja ovakvog samita na kojemu, osim samih država članica, aktivno sudjeluju i one države kojima je glavna vanjskopolitička agenda priključivanje europskoj obitelji.

»Iako deklaracije nisu pravno obvezujući dokumenti, one svakako očituju dobar duh suradnje i razumijevanja i glavno im je težište učvrstiti suradnju među državama. Ovakav događaj, i na koncu sam dokument koji je iz njega proizišao, više je nego bitan u vrijeme kada euroskepsa sve više raste, i kada se kod samih građana u Srbiji primjećuje pad potpore ovom kompleksnom i dugotrajnom procesu. Poruke srbijanskog rukovodstva glede održavanja ovakvog skupa više su nego pohvalne te je veoma važno primijetiti kako sam proces pristupanja i na koncu članstvo u EU ostaju glavni vanjskopolitički pravac srbijanskih institucija«, ističe predsjednik DSHV-a u priopćenju od 18. svibnja.

Dodaje kako je sama deklaracija svakako važna jer je donesena u duhu suradnje i uz uvažavanje onih zemalja koje još uvijek nisu članice, te kako devet točaka deklaracije i na koncu aneks u vidu preporuka potvrđuju da je sama EU spremna u svoje članstvo primiti nove članice, te im pružiti svu moguću potporu.

U priopćenju se dalje navodi kako će DSHV, kao stranka snažno proeuropski profilirana od svog osnutka do danas, svakako nastojati promovirati principe usvojene na samitu kako bi se unaprijedio ulazak Srbije u EU.

»Za hrvatsku manjinu u Srbiji jedno od najvažnijih pitanja, osim uređenja polja manjinskih i ljudskih prava, ostaje i rješavanje bilateralnih sporova koji postoje sa susjedima, najprije s Hrvatskom. Hrabri to što EU u pojedinim točkama poziva države zapadnog Balkana da glede bilateralnih sporova pronađu konstruktivna i održiva rješenja. Za nas, građane hrvatske nacionalnosti, od velikog je značaja i to što Republika Hrvatska snažno ostaje posvećena procesu europskih integracija, što potvrđuje i očitovana spremnost da bude domaćinom narednog Samita u Zagrebu za vrijeme svojega predsjedavanja 2020. godine. Od predsjedavanja Hrvatske i Srbija može imati koristi, a nacionalne manjine svakako su most u suradnji među državama. Aneks, odnosno preporuke koje proizlaze iz deklaracije su bitne jer će se, ukoliko ih države budu implementirale, adekvatno i sustavno unaprijediti integracijski procesi što za Srbiju ostaje važan prioritet«, ističe u priopćenju predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov, dodajući kako će u ovom kompleksnom procesu stranka na čijem je čelu nastaviti aktivno sudjelovati u okvirima svojih mogućnosti.

Zaustavljena izrada medijske strategije

Izrada medijske strategije je zaustavljena poslije konzultacija predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** i premijerke **Ane Brnabić**, izjavila je savjetnica predsjednika Republike za medije **Suzana Vasiljević**. Ona kaže da predsjednik želi donošenje medijske strategije u otvorenijem postupku, kao i da je predložio i OEES-u da se uključi. Vasiljević je zamolila sve kojih se Strategija tiče da se uključe i predložila formiranje nove radne grupe koja će uključiti predstavnike domaćih i stranih medijskih udruženja. »Kada govorimo o slobodi izražavanja izvještaj je jasan – nije postignut nikakav rezultat od prethodnog izvještaja«, rekao je **Sem Fabrici**, šef delegacije EU u Srbiji.

Više novinarskih i medijskih udruženja ocijenilo je nedavno da je Nacrt Strategije razvoja javnog informiranja do 2023. godine »nelegitiman dokument, izrađen bez sudjelovanja relevantnih predstavnika struke i civilnog društva«.

Također, predstavnik OEES-a za slobodu medija **Arlem Dezir** rekao je za N1 kako je veoma važno da se sva medijska udruženja uključe u izradu Nacrta nove medijske strategije i da će

OEES pokušati posredovati u tom dijalogu kako bi se došlo do najboljih rješenja.

Žigmanov: Banaliziranje zločina

Reagirajući na vijest koju su prošle subote prenijeli srbijanski mediji da je lider SRS-a **Vojislav Šešelj** kupio kuću u Hrtkovcima, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** izjavio je da to unosi nespokoj među preostale Hrvate u tome selu i Srijemu.

»Dok se Republika Srbija jasno i nedvosmisleno ne odredi spram presude suda u Haagu o zločinima nad Hrvatima u Vojvodini i ne poduzme adekvatne mjere, osuđeni ratni zločinac Vojislav Šešelj činit će i nadalje ono što mu se prohtije«, naveo je Žigmanov u izjavi za hrvatske medije u Vojvodini.

Šešeljev ponovni dolazak na mjesto stradanja Hrvata, dodao je Žigmanov, »ne samo da je strahotan već uvelike banalizira zločine, što onda unosi nespokoj među ovdašnje Hrvate«.

»I to je ono što ne bi trebalo brinuti samo vojvođanske Hrvate, nego i vlasti Republike Srbije, a svoj bi interes i dalje trebali očitovati i Republika Hrvatska te međunarodne institucije i organizacije«, zaključio je čelnik DSHV-a.

Z. S.

Delegacija Gospodarske komore BiH u Somboru i Subotici

Korak ispred političara

»Gospodarske komore most su između vlasti i gospodarstvenika, a samo zajednički nastup može donijeti pomak. Želja nam je da se u narednom razdoblju bolje povežemo sa Srbijom i drugim zemljama iz regije radi uspostavljanja prekogranične suradnje i zajedničkog nastupa prema IPA fondovima«, istaknuo je predsjednik Gospodarske komore BiH Marko Šantić

Susret s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća

Delegacija Gospodarske komore Federacije Bosne i Hercegovine tijekom novosadskog Međunarodnog poljoprivrednog sajma posjetila je Sombor i Suboticu proteklog tjedna, 17. svibnja.

Osim sastanaka u Regionalnoj privrednoj komori Zapadnobackog okruga i Regionalnoj privrednoj komori Sjevernobackog okruga, delegacija je posjetila i Hrvatsko nacionalno vijeće gdje se sastala s predsjednikom **Slavenom Bačićem**, imali su sastanak i s gradonačelnicom Sombora **Dušankom Golubović**,

a posjetili su i Hrvatski dom te se upoznali s radom HKUD-a **Vladimir Nazor** iz Sombora.

Važni trgovinski partneri

Predsjednik Gospodarske komore Federacije BiH **Marko Šantić** i tajnik Udruženja za poljoprivredu, prehrambenu, duhansku industriju i vodoprivredu **Ivica Barbarić** istaknuli su da je cilj njihova posjeta povezivanje s gospodarskim komorama iz Sombora i Subotice.

»Gospodarske komore most su između vlasti i gospodarstvenika, a samo zajednički nastup može donijeti pomak. Želja nam je da se u narednom razdoblju bolje povežemo sa Srbijom i drugim zemljama iz regije radi uspostavljanja prekogranične suradnje i zajedničkog nastupa prema IPA fondovima«, istaknuo je Šantić.

Prema njegovim riječima u somborskoj i subotičkoj gospodarskoj komori dogovoreno je da se uradi anketa s gospodarstvenicima u obje države, a nakon toga bila bi organizirana biznis konferencija na kojoj bi se točno definiralo što su interesi gospodarstva i gospodarstvenika obiju država.

»Srbija i Hrvatska su Bosni i Hercegovini prvi vanjskotrgovinski partneri«, kazao je Šantić i dodao da je godišnji opseg robne razmjene Srbije i BiH oko tri milijarde eura.

No, prema riječima tajnika Barbarića ta suradnja može i mora biti bolja pogotovo kada je riječ o plasmanu proizvoda iz Bosne na tržište Srbije.

»Idu nam na ruku CEFTA sporazumi, jer imamo slobodnu trgovinu, ali ne možemo reći da smo u potpunosti zadovoljni, jer na tržištu vladaju trgovinski lobiji i uzrokuju te, rekao bih, disbalanse. No, pomaka ima na bolje i očekujemo da će se u tom pravcu i nastaviti«, kazao je Barbarić.

Osim Šantića i Barbarića, u delegaciji Gospodarske komore Federacije BiH bili su i vlasnik mljekare Eko sir **Puđa Tomislav Puđa** te stručna suradnica komore u službi za promociju **Josipa Topić**.

Smanjiti tenzije

Da je Federacija BiH jedan od ozbiljnih poslovnih partnera Srbije rekao je i direktor Regionalne privredne komore Sjevernobackog okruga **Slobodan Vojinović**. On je istaknuo kako se ova susjedna država od ukupno 108 država s kojima surađuje

Sastanak s gradonačelnicom Grada Sombora

Regionalna privredna komora Sjevernobačkog okruga nalazi u prvih pet, kao i da će susret rezultirati još boljom gospodarskom suradnjom. Goste iz BiH u Regionalnoj privrednoj komori Zapadnobačkog okruga također je primio direktor ustanove **Zoran Bulatović**, koji ih je tom prigodom upoznao s potencijalima gospodarstva ovoga okruga.

Šantić smatra i kako ove tri gospodarske komore između sebe imaju mnoštvo zajedničkih točaka, da su komplementarne i kompatibilne te da ih stranci, odnosno velika tržišta, mogu prepoznati samo ako budu radili u sinergiji jedni s drugima. Između ostaloga, dotaknuo se primjera u turizmu, gdje stranci često, kako kaže, na prostor Hrvatske, Srbije i BiH gledaju kao na jednu cjelinu. Ovdje on vidi prostora za zajedničke projekte. Po njemu, mjesta za suradnju ima i u poljoprivredi koja je znatno razvijenija u Somboru i Subotici nego u BiH, a kao područja u kojemu su oni napredniji i koja mogu ponuditi za izvoz prema Srbiji naveo je metalnu i drvnu industriju.

Politički ambijent u obje države ocijenio je kao često nestabilan, što smatra da loše utječe i na gospodarstvo jer se zbog toga strani investitori teže odluče za ulaganje u ove prostore. Stoga je pozvao sve političke lidere u regiji da smanje tenzije i puste gospodarstvenike da rade.

Među Hrvatima

Tijekom boravka u Subotici delegacija iz Federacije BiH posjetila je i Hrvatsko nacionalno vijeće. Kako je Šantić rekao, bio je to sasvim logičan korak, s obzirom na to da u obje institucije djeluju Hrvati. Na sastanku je bilo riječi o povezivanju gospodarstvenika Hrvata iz jedne i druge države. Međutim, predsjednik HNV-a Slaven Bačić napomenuo je kako HNV ima zakonska ograničenja kada je u pitanju gospodarsko djelovanje, kao i da problem

predstavlja i nedostatak ljudskih kapaciteta koji bi mogli odgovoriti na te izazove.

»Zakon nacionalna vijeća limitira na četiri područja djelovanja – kultura, obrazovanje, informiranje i službena uporaba jezika i pisma. Ipak, HNV je formirao i druga radna tijela, a među njima i Povjerenstvo za gospodarstvo. Ono ima sedam članova, gospodarstvenika iz hrvatske zajednice, ali je poput i drugih povjerenstava npr. za sport, odnose s vjerskim zajednicama i rodnu ravnopravnost u dobroj mjeri neiskorišteno. Problem je u nedostatku ljudskih kapaciteta«, smatra Bačić.

Delegaciji iz BiH domaćin u posjetu Subotice bio je poduzetnik **Branko Vaci**, kojemu ovo nije prvi puta da dovodi gospodarstvenike iz BiH u Suboticu. S obzirom na to da posluje u Srbiji, BiH i Hrvatskoj, Vaci kaže kako uvijek propagira rodni grad, kao i podatak da u njemu žive Hrvati. On smatra da se može puno toga naučiti od gospodarstvenika iz regije, naročito kada je u pitanju njihova unutarnja organizacija.

Predstavnicima Gospodarske komore Federacije BiH domaćin u Somboru je bilo HKUD **Vladimir Nazor**.

Sastanak u Regionalnoj privrednoj komori Sjevernobačkog upravnog okruga

»Somborska poduzeća nekada su imala suradnju s poduzećima iz Mostara i doline Neretve. Mi sada želimo preko grada, gospodarske komore i naših gospodarstvenika ponovno uspostaviti tu suradnju. Kao nacionalna manjina most smo suradnje i zato smo rado bili domaćini predstavnicima gospodarske komore BiH«, kazao je predsjednik HKUD-a **Mata Matarić**.

A ono što se može uraditi i prije gospodarske suradnje je povezivanje kulturnih udruga. Prvi koraci već su načinjeni i gosti iz Mostara i doline Neretve pozvani su na *Dužionicu* u Sombor.

Z. Vasiljević / J. Dulić Bako

Nepoznanice u vezi s predstojećim izborima za nacionalna vijeća

Upitan izborni proces?

Mi kažemo da nam treba pet ovjeritelja, a bilježnik kaže da možemo dobiti jednog ili niti jednog. Na taj način se objektivno suštinski diskriminiraju pojedini sudionici u izbornim radnjama, kaže Sarić Lukendić

Predstavnik hrvatske zajednice na sjednici Savjeta za nacionalne manjine održanoj početkom mjeseca u Beogradu, predsjednik Izvršnog odbora (IO) Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) **Darko Sarić Lukendić** aktualizirao je pojedina pitanja vezana uz predstojeće izbore za nacionalna vijeća. Ova bi se pitanja mogla pretvoriti u probleme, ukoliko se na vrijeme ne riješe.

Predloženi rok za raspisivanje izbora za nacionalna vijeća je između 27. srpnja i 28. kolovoza, a rok, odnosno datum do kojeg će se izbori održati, je najkasnije do 4. studenog ove godine.

Izborna ograničenja

Prilikom posljednje sjednice Savjeta za nacionalne manjine Republike Srbije, u suradnji i dogovoru s predsjednikom vijeća makedonske nacionalne manjine **Borčom Veličkovskim**, otvoreno je pitanje problema ovjere potpisa u slučaju da izbori za nacionalna vijeća pojedinih manjina, poput makedonske ili hrvatske, budu provedeni putem elektorskog (izborničkog) sustava.

Prema riječima predsjednika IO HNV-a Darka Sarića Lukendića postoji ograničenje u broju elektora (izbornika) za pojedine zajednice, te u mogućnosti za ovjeru potpisa za potreban broj elektora. Ovo se, kako ukazuje, može vidjeti kao jedan tip diskriminacije.

»Naime, kod izravnih izbora ne postoji ograničenje da mora izaći, primjerice, najmanje pola od broja prijavljenih birača. Zato tražimo da se ukine ograničenje na minimalan broj izbornika«, kaže Sarić Lukendić.

Prilikom davanja primjedbi i prijedloga na izmjene Zakona o nacionalnim vijećima, HNV je zauzeo stav da se, uz ostalo, briše odredba o minimalnom broju elektora.

»Kako bi izbori za nacionalno vijeće bili važeći, za našu nacionalnu manjinu minimalan broj elektora je određeno da bude 60. To znači ne bude li 60 elektora, hrvatska zajednica se suočava s mogućnošću da u narednom sazivu uopće nema nacionalno vijeće. Slična vrsta uvjeta važi i za makedonsku zajednicu gdje je broj potrebnih elektora 45 jer je njih brojčano manje. Prema važećim pravilima, izbori će se smatrati nevažećim ili neuspješnim ukoliko ne postoji taj minimalni broj elektora.«

Stoga, ukoliko u prvom valu niste uspjeli imati dovoljan broj elektora za koje se potpisi potpore ovjeravaju putem usluge javnih bilježnika, šanse da ih u drugom krugu bude bar toliko su ravne ničiti, upozorava Darko Sarić Lukendić.

Postavlja se stoga pitanje zbog čega se ta vrsta cenzusa uvodi za ovaj način izbora ako ne postoji nikakav cenzus niti za jednu drugu razinu izbora, od predsjednika države do savjeta mjesne zajednice. Čak i za ona nacionalna vijeća koja idu neposredno na izbore nema cenzusa u smislu da mora 50 posto upisanih birača izaći na birališta kako bi oni bili važeći. Zašto je samo nekoliko

nacionalnih manjina na ovaj način zakinuто ili pod prijetnjom zakidanja, nije za sada jasno, kaže predsjednik IO HNV-a Darko Sarić Lukendić.

Otežana ovjera potpisa za elektore

U isto vrijeme se na spomenuti potencijalni problem nadovezuje i pitanje ovjere potpisa za izbornike što će raditi javni bilježnici. Oni više nisu pod državnim okriljem već su privatni poduzetnici. I od njihovog interesa će ovisiti učinkovitost ovjere potpisa, smatra Darko Sarić Lukendić.

U prethodnom razdoblju je ovjera potpisa obavljana u mjesnim uredima, što je trenutačno nemoguće raditi jer nisu ovlašteni raditi tako nešto.

»Ovjera je obavljana po mjesnim zajednicama, a broj sudskih, odnosno općinskih, djelatnika koji su nam bili stavljani na raspolaganje za ovaj proces je bio dostatan. U Subotici smo imali primjerice 5 ovjeritelja potpisa istodobno nekoliko tjedana. U drugim mjestima bilo ih je manje, ali dovoljno. Sada broj ovjerivača ovisi o diskrecijskoj odluci privatnika jer su javni bilježnici privatni poduzetnici, a ne državna služba. Ovjera potpisa se ne

plaća, prema za sada dostupnim informacijama, što znači da javni bilježnik nema nikakav ekonomski motiv ulaziti u takvo što.»

Dostupnost ovjerivača je također veoma bitna. Osobito ljudima u ruralnim sredinama, koji bi ovjeru potpisa mogli obaviti usput, dok obavljaju svakodnevne poslove. Za takvo što je potreban angažman osobe na terenu, a to iziskuje sredstva, ukazuje Sarić Lukendić.

»Sporno je u ovom slučaju tko će platiti te osobe, jer to bi trebao učiniti podnositelj izborne liste ili u slučaju elektorskih izbora sam elektor pojedinačno. Ne treba posebno objašnjavati problematiku u ovom slučaju.«

Tko i kako financira izbore za nacionalna vijeća?

Tako se prelazi na treću temu vezanu uz izbore za nacionalna vijeća, a to je da su u Srbiji predviđena sredstva koja se daju sudionicima u raznim izbornim procesima. Za izbore za nacionalna vijeća sredstva uopće nigdje nisu predviđena, osim ona koja se tiču plaćanja usluga administracije.

»Sudionici u izbornom procesu za izborne radnje ne dobivaju sredstva i neće ih ni dobivati. Bude li DSHV htio pristupiti izborima, sredstva će ići sa stranačkog računa. No, budete li vi kao pojedinac nastupili kao predstavnik nekog KUD-a, tko će to vama pokriti?«

Ne manje važno je i pitanje odluke javnih bilježnika.

»Mi kažemo da nam treba pet ovjeritelja, a bilježnik kaže da možemo dobiti jednog ili niti jednog. Na taj način se objektivno suštinski diskriminiraju pojedini sudionici u izbornim radnjama. Ovo nije samo pitanje onih koji žele ovjeriti potpis nego i pitanje dostupnosti procesa koji to podrazumijeva. Više je nego značajno pitanje vezano za izjavu ministra **Branka Ružića** da se trebamo dopisom obratiti ministarstvu i zatražiti da taj problem riješe. Najbolje bi bilo da se taj dopis pošalje ne u ime pojedinačnog nacionalnog vijeća već da to učini Koordinacija nacionalnih vijeća. Ružić je obećao da će neka vrsta obvezujuće upute biti poslana javnim bilježnicima.«

Sarić Lukendić izražava sumnju u djelotvornost tih uputa.

»Vjerujem da ta vrsta obvezujuće upute baš i neće imati mnogo učinka, što znači da ćemo na koncu biti suočeni s dobrom voljom motiviranom određenim svotama novca onih koji taj proces trebaju obaviti u smislu stavljanja na raspolaganje osoba koje će neposredno obavljati identifikaciju i ovjeru potpisa, što podrazumijeva i odlazak kod hendikepiranih.«

Ova otvorena pitanja stvaraju dodatnu vrstu neizvjesnosti uz pitanje po kom modelu ćemo ići na izbore za nacionalno vijeće, zaključuje Darko Sarić Lukendić.

Siniša Jurić

Ministar Ružić s predstavnicima nacionalnih vijeća u Subotici

U sklopu posjeta Subotici, ministar državne uprave i lokalne samouprave **Branko Ružić** sastao se s predstavnicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina koja imaju sjedište u tom gradu – Mađara, Hrvata i Bunjevaca – te Židovskog saveza. Tema sastanka bili su uvjeti za ostvarivanje prava nacionalnih manjina i predstojeći izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina.

Ministar Ružić je najavio da bi se u lipnju u skupštinskoj proceduri trebala naći tri zakona koja reguliraju manjinska pitanja, među kojima i Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina.

»Na zakonu smo predano i inkluzivno zajedno radili. Koordinacija nacionalnih vijeća je dala veliki broj konstruktivnih prijedloga koji su uvaženi i očekujem da i danas uradimo nijansiranje u svezi s određenim pitanjima na koje su predstavnicima nacionalnih vijeća ukazivali i na sjednici Savjeta kojim je predsjedavala predsjednica Vlade. Intencija zakona je da se prije svega jasnije definiraju nadležnosti nacionalnih vijeća. Također, pokušat ćemo u skladu s preporukama savjetodavnog komiteta Savjeta Europe težiti k tome da umanjimo prekomjernu politizaciju vijeća, a jedno od pitanja je i njihovo transparentnije financiranje i poslovanje. I sve druge nedorečenosti zakona, koje smo u praksi kroz funkcioniranje nacionalnih vijeća zajedno sagledavali, pokušat ćemo unaprijediti«, izjavio je ministar Ružić.

Dodao je i da je ovo veoma značajna godina za sve pripadnike

nacionalnih manjina u Srbiji, jer će biti održani izbori za njihova nacionalna vijeća.

»Koristim i ovu priliku da pozovem pripadnike nacionalnih manjina da iskoriste svoje aktivno ili pasivno biračko pravo, da se upišu u poseban birački popis. Radimo na unapređenju toga popisa, kada ovi zakoni budu izglasani, 20-30 dana bit će potrebno da popis bude ažuriran i usklađen po novom modelu. Radimo i edukacije po općinama s osobama koje će raditi na upisu u poseban birački popis, kao i na ulozu javnog bilježnika kada budemo došli u proceduru izbornog ciklusa«, kazao je Ružić dodavši da će, u svezi novih zakona koji uređuju manjinska pitanja, uskoro biti održan još jedan sastanak predstavnika nacionalnih manjina s premijerkom **Anom Brnabić**.

Sastanku je nazočio i predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**.

»U cjelini, novi zakon neće donijeti bitnije novine već samo kristaliziranje postojećeg sustava. Neke primjedbe Koordinacije nacionalnih vijeća su usvojene poput one o navodnom sukobu interesa, gdje je bilo najprije predviđano da članovi političkih stranaka ne mogu biti članovi nacionalnih vijeća. Sada je to izmijenjeno. Ili, recimo, pitanje kaznenih odredbi koje su se odnosile isključivo na nacionalna vijeća, odnosno njihove predsjednike. To je izmijenjeno na način da su unijete neke kaznene odredbe i za neke slučajeve u kojima državna tijela ne poštuju manjinska prava«, kaže Bačić.

D. B. P.

Novi uvjeti za studiranje u Hrvatskoj

Poticaji već dali rezultate

Pred nama je mjesec državne mature u Hrvatskoj, a ove godine šest maturanata iz Subotice pokušat će ondje upisati fakultet, što je više od prosjeka za posljednjih nekoliko godina. Iz Hrvatskog nacionalnog vijeća kažu kako poticaji i sustav kakav se uspostavlja doprinose upravo ovim pozitivnim pomacima.

»Sinergijsko djelovanje više aktera, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Središnjeg državnog ureda, Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Sveučilišta u Zagrebu pokazalo je i ovaj put kako rezultati rada, u takvom slučaju, ne mogu izostati«, navodi suradnica HNV-a **Melita Bašić Palković**.

Upisne kvote

Svakako najveća promjena na bolje u odnosu na prošlu godinu su posebne upisne kvote za upis studenata u I. godinu preddiplomskih i integriranih preddiplomskih i diplomskih studija na Sveučilištu u Zagrebu u akademskoj 2018./19. Odluka je donijeta na inicijativu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a ona se odnosi samo na Sveučilište u Zagrebu i na određene fakultete. Postoji 217 mjesta na 29 različitih fakulteta i smjerova.

Studenti koji se prijavljuju preko posebnih kvota nisu obvezni polagati državnu maturu, međutim posebne kvote ne postoje na svim fakultetima.

S obzirom na to da se studentima ne može garantirati kako će »upasti« na željeni fakultet i smjer, Melita Bašić Palković preporučuje polaganje državne mature, ali i da se paralelno prijave na fakultete preko sustava posebnih kvota.

»Za početak, kako bi se studenti prijavili na fakultete preko posebnih kvota, potrebno je poslati Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske prijavni obrazac, kratki životopis, motiv za prijavu, presliku valjanih putnih isprava država čiji je državljanin, dokaz o prebivalištu izvan Republike Hrvatske, rodni list i dokaz o pripadnosti hrvatskom narodu kako bi dobili tzv. potvrdu o pripadnosti hrvatskom narodu. Nakon dobivanja potvrde o pripadnosti hrvatskom narodu, studenti

koji se prijavljuju na fakultet na kojem postoji posebna kvota, trebaju kontaktirati fakultet kako bi saznali koju dokumentaciju je potrebno predati osobno na fakultet gdje će dobiti termine i informacije o posebnom dodatnom testiranju«, kaže Bašić Palković i dodaje kako budući da je ovo prva godina ovakvih upisnih kvota ima još dosta nepoznanica.

Pomoć HNV-a

Maturanti koji će polagati državnu maturu u Hrvatskoj zainteresirani su za Sveučilište u Zagrebu, a područja zainteresiranosti su im raznolika, od Medicinskog, Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta, do Filozofskog itd. Iako ove godine nema takvoga slučaja, ako netko odavde pokuša upisati fakultet pri nekome drugome hrvatskome sveučilištu, za njega ne važe posebne kvote, odnosno ravnopravan je s drugima prigodom upisa.

Potencijalni budući zagrebački studenti učenici su Gimnazije *Svetozar Marković*, njih pet završava srednju školu na hrvatskome jeziku, dok se za polaganje državne mature prijavila i učenica iz srpskoga odjela – osnovnu školu završila je na hrvatskome. Jedan od razloga zašto se na studije u Hrvatskoj mahom prijavljuju učenici iz hrvatskih odjela, ali i zašto je važno pohađanje istih iz Hrvatskog nacionalnog vijeća navode da ako se završi neki od ciklusa na hrvatskom nastavnom jeziku procedura prilikom upisa na fakultete je jednostavnija te se ostvaruju određene pogodnosti.

Bašić Palković kaže kako je Hrvatsko nacionalno vijeće budućim studentima bilo na usluzi u smislu koordinatora i posrednika te da se posebno angažiralo oko pribavljanja potrebnih informacija, budući da, kako navodi, gotovo svake godine ima nekih novina. Osim toga, bit će im osiguran i smještaj i kartice za menzu preko kojih će moći jesti po cijenama za studente u studentskim domovima u Osijeku i Zagrebu gdje će boraviti dva tjedna za vrijeme polaganja ispita državne mature. Nadalje, Bašić Palković navodi i kako je HNV osigurao osobu koja će učenike prijaviti na ispit iz testa sposobnosti koji moraju polagati u Zagrebu kako ne bi morali izostajati iz škole posljednji tjedan te plaćati put samo radi prijave. Također, poslane su zamolbe za produžetak roka za slanje svjedodžbi završnog razreda.

Osim posebnih kvota za upis pojedinih fakulteta, ovdašnji budući studenti imat će, kao i prethodnih godina, benefite kada je u pitanju stipendija i smještaj u studentske domove.

»Prošle akademske godine je Središnji državni ured dodijelio 100 stipendija za Hrvate izvan Republike Hrvatske. HNV je posredovalo u slučajevima kada studenti nisu uspjeli dobiti dom ili stipendiju. Tako je već nekoliko godina unazad putem zamolbe s naše strane, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske dodijelilo smještaj u dom prema posebnim kvotama«, kaže Bašić Palković.

J. Dulić Bako

Izgubljen kompas

Prošloga tjedna u dnevnom listu *Danas* pojavio se naslov – *Ivančić: Reafirmacija ustaštva u Hrvatskoj državni projekt*. U najmanju ruku čudno je da se takav naslov pojavi u novinskom listu koji teži biti neovisan i koji je suprotnost »žutom tisku«, bolje reći »crnom tisku«. U svezi naslova, riječ je o razgovoru s hrvatskim novinarom **Viktorom Ivančićem**, prije održavanja tribine *Kultura – čelična metla nacije* u beogradskom Centru za kulturnu dekontaminaciju.

To jesu Ivančićeve riječi koje su uvredljive za hrvatsku državu, dakle za građane Hrvatske, kao i za Hrvate koji ne žive u matičnoj državi, i ne vidim zbog čega je ta njegova »bombastična« tvrdnja trebala biti izvučena u naslov kao temelj razgovora, a što je bila odluka novinara ili redakcije. U pitanju je blaćenje hrvatske države, jer ta teza nema osnova, a svaki razuman čovjek upitat će se pročitavši taj naslov – što je sad ovima? Mislić će pri tome i na novine i na Ivančića.

Ivančić i partizani

Baš me briga hoće li neke novine objavljivati razgovore s Ivančićem ili ne, ali kao prvo, sporne su njegove teze u objavljenom razgovoru, a kao drugo, problematičan je spomenuti naslov koji sugerira mržnju i netrpeljivost.

U podnaslovu je »valjda« obrazloženje te Ivančićeve tvrdnje. Ivančić kaže sljedeće: »Reafirmacija ustaštva u Hrvatskoj nikad nije bila nostalgично-sentimentalnog tipa, već je to, zapravo, bio ozbiljan državni projekt«. A što to znači za Ivančića? Navodi kako su u Hrvatskoj srušeni mnogi partizanski spomenici. I to jest točno. Nema točne evidencije, ali prema podacima koji se mogu pročitati nakon stručnih skupova, u Hrvatskoj je porušeno ili uklonjeno oko tri tisuće spomen-ploča, pa do devastiranja velikih memorijalnih kompleksa koji su postojali.

Naravno da Ivančić svoj politički diskurs i raščlanjivanje ne izvodi iz makar logičnog prosuđivanja i zaključivanja o toj temi. Ne govori o uzrocima. Prešućuje. Ne kaže jasno i precizno da se dogodila pobuna lokalnih Srba protiv vlasti Republike Hrvatske početkom devedesetih, potpomognuta od JNA, kada je i pod simbolom »navodne« petokrake Hrvatska napadnuta u Domovinskom ratu. Rat je užas koji donosi mrtve, razrušene domove i prognanike. U tom užasu mnogima je bilo teško razlučivati u groznom kontekstu rata u kojemu se živi i gine da zvijezda petokraka tada nije vodila rat, kao i da jest u Hrvatskoj 1941. – 1945., kada se vodila borba protiv rasnih zakona i terora prema ljudima drugačije nacije, vjere i političkih uvjerenja. I jest to bila reakcija u grozi rata devedesetih koja je otišla u krivom smjeru. Trebao bi i to imati u vidu Ivančić kada govori o žalosnom devastiranju partizanskih spomenika.

Ivančić i ustaše

Sljedeće što Ivančić kaže da je »u prvom sazivu Sabora sjedio

zastupnik, koji je bio član ustaške vlade NDH-a«. Ivančić bi trebao znati da su svi iz ustaške vlade justifikirani, streljani nakon suđenja 1945. No, pretpostavljam da je Ivančić mislio na **Vinka Nikolića** (1912. – 1997., pisac i novinar), koji jest bio član ustaškog pokreta. Do kraja Drugog svjetskog rata u Zagrebu je predavao u srednjim školama. Nakon više desetljeća emigracije, po povratku u domovinu početkom devedesetih, imenovan je 1993. za zastupnika u Županijskom domu hrvatskoga Sabora. Navodim ovo zbog preciznosti, jer je preciznost izostala Ivančiću i prilikom sljedeće tvrdnje: »Franjo Tuđman je vrlo ozbiljno mislio kada je na samom početku devedesetih godina rekao da je NDH bila izraz težnje hrvatskog naroda za svojom državom«.

S tom izjavom **Franje Tuđmana** se mnogo manipuliralo, kao što to radi i Ivančić, jer se izjava u takvim slučajevima ne prenosi u potpunosti, zbog konstruiranja budalaština. Tuđman je na saboru HDZ-a održanom prije parlamentarnih izbora 1990. rekao sljedeće: »NDH nije bila samo kvislinška tvorevina i fašistički zločin, nego je predstavljala i izraz težnji hrvatskog naroda za samostalnošću«.

I što je tu diskutabilno? Njemački povjesničar **Alexander Korb**, predavač na Katedri za modernu europsku povijest na Sveučilištu u Leicesteru i zamjenik direktora Stanley Burton Centrea for Holocaust and Genocide Studies, nedavno je rekao: »Ustaški režim je imao priličnu potporu stanovništva 1941. godine. U tom razdoblju ustaški režim nije zastupao političke stavove većine hrvatskog stanovništva, ali je većina Hrvata podržavala pravo na vlastitu državu«.

Možda bi Ivančić trebao pogledati hrvatski film i seriju *Duga mračna noć* redatelja **Antuna Vrdoljaka**, pa bi mu se neke stvari pojasnile.

Ivančić i intelektualci

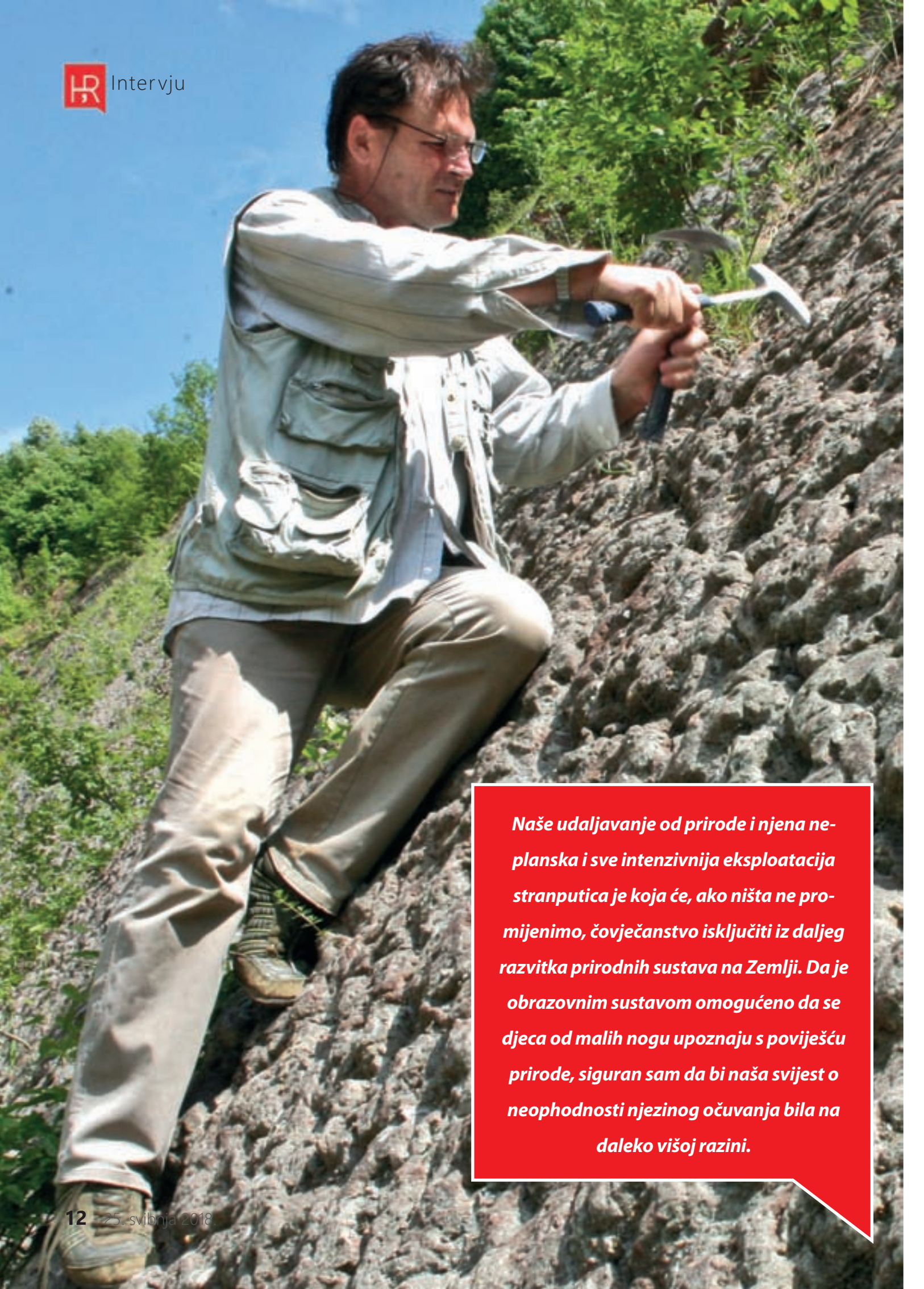
Svi ti spomenuti navodi Ivančića jesu teme za razgovor i rasvjetljavanje, ali ne potvrđuju njegovu tezu kako je »reafirmacija ustaštva u Hrvatskoj državni projekt«. Gdje Ivančić u Hrvatskoj vidi ponovno osnaženje ustaštva?

Bit je u sljedećem: šovinista ima u svakom društvu, onih koji raspaljuju nacionalnu mržnju, ali je pitanje kako se vlasti postavljaju prema tom fenomenu. Ako takvo što postane državna politika, što izrična ili prešutna, kao što je svojevremeno bila Miloševićeva, onda to jest problem. To nije bio niti je sada slučaj u Hrvatskoj.

Ivančić je rekao i sljedeće: »Intelektualna elita u Hrvatskoj je više-manje zločinačka tvorevina. Intelektualci su uglavnom bili upregnuti u te ratno-propagandne priče«. I što pomisliti kada se pročitaju ove riječi Ivančića?

Ima osoba koje se nastoje prikazati kao infalibilne, nepogrješive, ali postoji i niječno značenje – fallere, a znači varati, griješiti.

Zvonko Sarić

Naše udaljavanje od prirode i njena neplanska i sve intenzivnija eksploatacija stranputica je koja će, ako ništa ne promijenimo, čovječanstvo isključiti iz daljeg razvitka prirodnih sustava na Zemlji. Da je obrazovnim sustavom omogućeno da se djeca od malih nogu upoznaju s poviješću prirode, siguran sam da bi naša svijest o neophodnosti njezinog očuvanja bila na daleko višoj razini.

Dr. sc. Ivan A. Dulić,

geolog i paleontolog, izučava povijest Zemlje čitajući je iz stijena i fosila

STIJENE su učiteljice povijesti prirode

Razgovor vodio: Marko Tucakov

Dr. sc. **Ivan A. Dulić** rođen je u Bajmaku, a djetinjstvo je proveo u Đurđinu. Studirao je u Sarajevu i Beogradu. Kao sarajevski student, planinarski vodič i speleolog, boravio je na mnogim planinama, obišao i istraživao špilje od Makedonije do Slovenije. Tako je otkrio geologiju, svoju današnju profesiju, koju je izučavao na Rudarsko-geološkom fakultetu u Beogradu. Kao geolog, znanstvenik koji izučava stijene, istraživao je geološke profile Alpa, Dinarida, Karpato-balkanida, na tisuće bušotina koje su bušene u Panonskom basenu, ali posebno su mu drage znanstveno-istraživačke ekspedicije po dalekom Sibiru, od 2002. do 2010. godine, na kojima je s kolegama iz Novokuznjecka, Tomska i Irkutska proveo više od dvjesto dana. Najveći dio vremena profesionalnog bavljenja geologijom proveo je kao regionalni geolog u istraživanjima nafte i plina na prostorima Panonskog basena, Balkana i Sibira. Slobodno vrijeme provodi na Fruškoj gori.

Čitatelji našeg tjednika bili su pozvani na njegovu nedavnu organiziranu izložbu stijena i fosila Fruške gore u Novom Sadu. U prostoru u kojem je ona otvorena, u Pokrajinskom zavodu za zaštitu prirode, dr. Dulić već godinama uspješno izlaže dijelove svoje osobne zbirke fosila i stijena, pozivajući posjetitelje da uče čitati iz njih daleku prošlost i nastanak krajeva u kojima živimo. Pozvali smo ga da nam otkrije barem neke tajne iz prošlosti našeg planeta, one koje je on sam do sada uspio iščitati iz skrivene knjige zemljine prošlosti koja se krije duboko ispod površine na kojoj se mičemo i koju mislimo da poznajemo.

U kolokvijalnim razgovorima često, uz skoro nikakvo znanje, a u različitim kontekstima, spominjemo Panonsko more. Koje osnovne činjenice trebamo znati o njegovu nastanku i nestanku?

Imam dojam da smo u tim, kako kažete, kolokvijalnim razgovorima, Panonsko more stavili u kontekst nevjerovatne, manje-

više, izmišljene i zlonamjerne priče, ili mu, vjerujući u njegovo postojanje, dajemo značaj svjetskog čuda. U geološkom smislu, Panonsko more je samo jedna od faza neprestane borbe kopna i mora, a to najbolje vidimo iz činjenice da se ispod sedimenata koji su se taložili u tom moru nalaze sedimenti koji su stvarani u Tetiskom oceanu (prije oko 250-30 milijuna godina). Prvi tragovi Panonskog mora stari su oko 16 milijuna godina. Kao i današnja topla suptropska i tropska mora, i Panonsko more je imalo svoje prostrane pješčane i kamenite plaže, u čijim zaleđima je bujala vegetacija palmi i cikasa. Tirkizno plave vode bile su prošarane prostranim koraljnim sprudovima i onima koje su gradile crvene alge, litotamnioni. Sprudovi su bili utočište školjkama, puževima, morskim ježevima, a iznad i oko njih, lebdjeli su oblaci sitnog fitoplanktona i zooplanktona. No, na nemirnoj Zemlji ništa ne traje vječno. Fosilni ostaci biljaka i životinja, koji su pronađeni u sedimentima starim oko 12 milijuna godina, ukazuju na blago opadanje saliniteta morske vode, odnosno na početak postupnog umiranja Panonskog mora. Prije desetak milijuna godina, uslijed tektonskih pokreta i promjena u razvitku paleoklime, povremeno je potpuno prekidana veza sa svjetskim morima, a to je izazvalo još intenzivnije oslađivanje Panonskog mora. Već tokom pontaa (prije oko 8-7 milijuna godina), Panonsko more se pretvorilo u jezero, a potom u sustav manjih jezera, u kojima su se taložili šljunkovi, pijeskovi i gline. Posljednjih milijun godina, zamočvarena Panonska nizina je u nekoliko navrata bila izložena veoma hladnoj klimi – antropogenim ledenim dobima.

Što znamo o zaostavštini Panonskog mora, na kojoj se nalaze naša naselja i svo bogatstvo prirodnih staništa?

Zaostavštinu Panonskog mora možemo promatrati s više aspekata. Aspekt s kojim smo gotovo svakodnevno u kontaktu vezan je za mineralne sirovine koje su ostale iza života Panonskog mora. Primjerice, osnovna sirovina za proizvodnju cementa su

vapnene stijene koje su stvorene na sprudovima Panonskog mora, a osnovni graditelji sprudova bile su jednostanične crvene alge. Zahvaljujući crvenim algama pri ruci nam je i vapno, a zaostavština plitkih laguna su debele naslage soli. Od štetnih tvari kojima smo svakodnevno izloženi branimo se zeolitima, mineralima koje su nam podarili podzemski vulkani Panonskog mora. Više od milijarde tona nafte i milijardu kubičnih metara plina vode podrijetlo od jednostaničnog fitoplanktona i algi koje su živjele u Panonskom moru. Nije ovo konačan popis darova, a spomenut ću još jedan veoma važan detalj. Ako se vratimo stotinjak tisuća godina unatrag, vidjet ćemo da je vapnenac taložen u Panonskom moru koristio još naš predak, neandertalac, koji je, u to nemamo sumnje, nekoliko desetaka tisuća godina živio po pobrđima i dolinama Fruške gore. Na platou Petrovaradinske tvrđave, na ulazu u Gradski muzej, pronađeno je na tisuće kamenih alatki i odbijaka starih oko 100.000 godina, a geološkim analizama smo ustvrdili da kamen koji je koristio naš daleki predak potječe s današnjeg Erdelj brda, nedaleko Beočina. Kamen Fruške gore je, dakle, u rukama čovjeka veoma dugo i utjecao je na razvitak ne samo ljudske povijesti i duhovnosti, nego i na njegovo odvajanje i uspravljanje, našu ovisnost od kamena prepoznali su još naši najstariji preci prije gotovo dva milijuna godina. Vašim pitanjem ste djelomice dotakli i kompleksnije aspekte zaostavštine Panonskog mora, koji nisu tako lako dokučivi. Između ostalog, ostavštinu Panonskog mora treba tumačiti i kao veoma lako čitljiv zapis iz geološke povijesti, koji nas neumoljivo uči da je naš svijet promjenjiv, da u prirodi nema mjesta za antropocentrizam, da je naše udaljšavanje od prirode i njena neplanska i sve intenzivnija eksploatacija stranputica koja će, ako ništa ne promijenimo, čovječanstvo isključiti iz daljeg razvitka prirodnih sustava na Zemlji. Da je obrazovnim sustavom omogućeno da se djeca od malih nogu upoznaju s poviješću prirode, siguran sam da bi naša svijest o neophodnosti njezinog očuvanja bila na daleko višoj razini.

HR Zbog čega Vas privlače fosili? Čini se da je veliki privilegij razumjeti njihov značaj i poruku. Što osjećate kada ste u dodiru s njima?

U njima su sačuvani glasovi davno minulih vremena. Kada se na popularan način priča o fosilima, uglavnom se spominjemo dinosaura i drugih velikih gmazova, zatim sisavaca, riba, naravno školjaka, puževa, amonita, morskih ježeva itd. Tu su i ostaci kopnenih biljaka – najčešće fosilizirani ostaci listova, a rjeđe i okamenjene ili pougljenirane grane, stabla i panjevi. Veoma je interesantna i značajna skupina mikrofosila, fosilni ostaci jednostaničnog zooplanktona i fitoplanktona, spore i polenova zrna kopnenih biljaka, sitni račići i brojne druge skupine živog svijeta. Naravno, razne vrste sedimentnih stijena sadrže u sebi i različite skupine spomenutih fosila, ali svi skupa nam pomažu pronaći u daleku prošlost Zemlje i rekonstruirati razvitak prirode na njoj. Kao prirodnjak, geolog i paleontolog, fosile i stijene u kojima se nalaze doživlžavam kao svojevrstne arhivske zapise prirode, koji svjedoče o njezinom razvitku na Zemlji, dugom preko četiri milijarde godina. Ove zapise treba pročitati, a tu nam, svojim brojnim znanstvenim disciplinama, pomaže geologija. U svom profesionalnom radu sam se nebrojeno puta susreo s fosilima različite starosti i podrijetla, ali bez obzira na nakupljene godine iskustva i danas mi je blizak gotovo svaki fosil ili mikroskopski preparat koji sam držao u rukama. Ipak, ponovno ću se osvrnuti

na geološke ekspedicije po Sibiru i na susret s ogromnim stromatolitima koje su izgradile cijanobakterije prije oko milijardu i osamsto milijuna godina. Zamislite, kanjoni rijeka i okolna brda izgrađeni su od vapnenca kojeg su prije gotovo dvije milijarde godina producirale cijanobakterije, tada jedino živući organizmi na planetu. Bio je to susret s ogromnim fosilnim sprudom u kojem nema drugih tragova života osim vapnene strukture koje su iza sebe ostavile cijanobakterije.

HR Fascinirani ste nastankom Fruške gore i toj temi posvetili ste izložbu koja je postavljena prije nekoliko mjeseci u Pokrajinskom zavodu za zaštitu prirode u Novom Sadu. Kako se rodila Gora?

U kamenu Fruške gore su zabilježeni životi oceana, sudari kontinenata, erupcije vulkana, a sačuvan je i jasan otisak nedavno nestalog Panonskog mora – njegovo rađanje, obale i plaže, sprudovi, morske dubine i vulkani, njegovo umiranje. U izložbi koju ste spomenuli, geologiju Fruške gore sam prikazao u četiri osnovna segmenta: tragovi Tetiskog oceana na Fruškoj gori, rađanje novog kopna Paleoeurope, život Panonskog mora i ledena doba. U tom smislu, Fruška gora je jedinstvena – po svojoj površini i visini spada u niske planine, podrijetlom je veoma mlada, a u njoj su zabilježena globalna geološka događanja. To je razlog zašto je na Fruškoj gori prisutan tako veliki broj raznovrsnih stijena, minerala i fosila i zašto privlači geologe već gotovo 300 godina. Ono što ne vidimo dok šetamo Fruškom gorom je njezina, tako da kažem, podzemna struktura, koju geolozi izučavaju uz pomoć seizmičkih profila prilikom istraživanja nafte. Na njima se vidi da je Fruška gora široka oko 50 kilometara i da se njezini korijeni nalaze na dubini od gotovo 3000 metara. Na toj dubini se nalaze sedimenti donjeg miocena, stari oko 20 milijuna godina, a isti su prisutni i na površini Fruške gore, što će reći da su tada počeli tektonski procesi koji uvjetuju formiranje Fruške gore. Ipak, današnja Fruška gora, po mojem mišljenju, nije starija od nekoliko stotina tisuća godina.

HR Koje su najkrupnije životinje koje su živjele na prostoru današnje Vojvodine u prošlosti, a čiji fosili su pronađeni?

Uvijek se prvo pomisli na ogromne dinosaure, koji su izumrli prije nekih 65 milijuna godina. Dosadašnjim istraživanjima njihovi ostaci, ili tragovi kretanja, nisu pronađeni na prostoru Vojvodine. Nama najbliži tragovi dinosaura su pronađeni na planini Mecsek u Mađarskoj i radi se o otiscima kretanja koji su sačuvani u sedimentima donje jure, prije oko 200 milijuna godina. Poznajući geologiju Vojvodine, mislim da su veoma male šanse da se pronađu ostaci dinosaura, iz razloga što su na ovom prostoru iz tog razdoblja geološke povijesti uglavnom prisutne stijene koje su taložene u dubljim dijelovima Tetiskog oceana. Kada govorimo o najkrupnijim životinjama koje su živjele na prostoru Vojvodine, ostaju nam fosilni ostaci mamuta iz ledenih doba, koji se često nalaze u laporastim i aluvijalnim sedimentima. Najpoznatija je *Kika*, kompletan skelet mamuta *Mammuthus trogontherii*, koji je pronađen u okolini Kikinde 1996. godine. Na Fruškoj gori su pronađeni ostaci gigantskog jelena, divljeg konja, bizona, pećinskog lava, pećinske hijene, medvjeda, vuka itd. Ovaj popis fosilnih ostataka krupnijih sisavaca ne znači i faktičko stanje, jer tko zna što će se pronaći u budućim istraživanjima.

HR Kolika je opasnost da se, prilikom najavljenog bušenja tunela za put Novi Sad – Ruma kroz masiv Fruške gore

unište ili oštete peletonološki objekti? Koje mjere se poduzimaju prilikom tako velikih građevinskih pothvata da bi se to izbjeglo?

Kao geolog, na Fruškoj gori boravim već nekoliko desetljeća. Dobro mi je poznata trasa budućeg tunela, tako da znam da u zoni budućih građevinskih radova neće biti narušen ni jedan značajniji geološki lokalitet. Potpuno suprotno, mi geolozi puno očekujemo od prolaska tunela kroz Frušku goru, jer će nam ti radovi na kratko otvoriti nov i sigurno najdulji geološki profil, koji će doprinijeti boljem poznavanju geologije ove planine, ali i šire regije. Fruška gora pokrivena je veoma bujnom vegetacijom tako da je za izučavanje njene geološke povijesti geolozi- ma dostupno veoma malo otvorenih geoloških profila. To su uglavnom duboki usjeci potoka, dublje jaruge i geološki profili koji se nalaze u aktivnim i napuštenim kamenolomima. Prolaz kroz jezgru Fruške gore će sigurno ostaviti duboki trag u poznavanju geologije i tektonike ove planine. Nažalost, ovaj profil će geolozi biti veoma kratko dostupan, pa je neophodno da se tijekom izgradnje tunela izvrše sva neophodna mjerenja i da se uzme potreban broj uzoraka za višegodišnja detaljna istraživanja.

Koliko je realno, i u kojim situacijama, da pri običnim aktivnostima iskopavanja, odnosno lomljenja stijena, pronađemo fosile, i što s njima da radimo? Je li ih dozvoljeno sakupljati i držati?

U zbirci fosila Fruške gore imamo primjere koji su pronađeni u gomili šteta, nakon izvođenja građevinskih radova, i nije rije- dak slušaj da se tijekom šetnje po obroncima sretne novi raskop za vikendicu ili stambeni objekt. U uređenim državama ovakve zahvate nije moguće izvoditi bez nadzora geologa, koji se naj- češće upućuje iz državne geološke ustanove. Slična pravila su ustanovljena i kod bušenja bunara, jer su to zahvati koji pružaju mogućnost da se dođe do novog geološkog podatka ili da se obogati već postojeća zbirka fosila ili stijena. Kod nas ovo pi- tanje nije regulirano na taj način, tako da je svakom izvođaču radova ili slučajnom pronalazaču interesantnog fosila, minerala ili stijene, ostavljeno da postupi po svojoj savjesti. Na širem po- dručju Fruške gore fosilni ostaci, naročito puževa i školjaka, nisu rijetkost, tako da vjerujem da se brojni fosili nalaze kod slučajnih pronalazača. Njih nekoliko dobro poznajem, povremeno se i vi- đamo, pa ako imaju nešto interesantno najčešće mi iziđu usu- ret. Kada se udaljimo od Fruške gore, šanse da se na prostoru Vojvodine pronađe interesantan fosil ili mineral postaju veoma male – uglavnom su takvi slučajevi vezani za transportirani ka- men (najčešće šljunak ili lomljeni kamen) iz udaljenijih prostora.

Kako se kod nas, a kako u svijetu štiti geološka i paleontološka baština? Ima li šanse da se ona, kao resurs za zajednicu, trajno i održivo koristi (prije svega u turističke svrhe), i koji su preduvjeti za to?

U svijetu, naročito u razvijenim državama, sve je više parkova prirode i izdvojenih prostora »geoparkova«, na kojima je otkri- ven interesantan i za znanost značajan geološki ili geomorfolo- ški lokalitet. Ima ih nekoliko i u Srbiji. Bilo je nekoliko pokušaja da se i Fruška gora, bez obzira što veći dio njene površine potpada pod kategoriju nacionalnog parka, bude izdvojena i kao pose- ban »park prirode«. Vjerujem da će se to i dogoditi u dogledno vrijeme, jer Fruška gora to i zaslužuje, ne samo zbog geologije, nego zbog ukupnog prirodnog ambijenta i ogromnog biodi-

verziteta koji, između ostalog, u sebi sadrži preko 1.500 biljnih vrsta od kojih je veliki broj pod zaštitom, preko 200 vrsta ptica, 60 vrsta sisavaca itd. Prije desetak godina na Fruškoj gori smo počeli s izdvajanjem značajnijih geoloških lokaliteta i kolege iz Nacionalnog parka su nekoliko lokaliteta uredili i osigurali pro- stor, tiskani su i postavljeni veliki panoji s osnovnim informaci- jama, ali tu se i stalo. Nemam informaciju da je kasnije izdvojen neki novi lokalitet i pripremljen za posjetitelje. Moram priznati da u posljednje vrijeme nisam u mogućnosti ispratiti u punoj mjeri razvitak geoparkova koji su otvoreni u Srbiji – znam da su na području Đerdapske klisure, Tare, Zlatibora i vjerojatno na još nekim mjestima, otvoreni geoparkovi, ali nije mi poznata njihova sudbina. Ono što nedostaje svim geoparkovima u Srbiji jest realizacija programa rada geoparkova gdje bi oni služili za edukaciju, ne samo mladih, nego svih kategorija domaćeg sta- novništva i turista.

Koji je primijenjeni značaj poznavanja stijena i fosila? Kao studentima prirodoslovnih znanosti, profesori su nam pričali o velikom značaju poznavanja geoloških slo- jeva u istraživanjima potencijalnih nalazišta podzemnih energenata. Je li unutar kompanije u kojoj radite Vaša stru- ka prepoznata i gdje sve geolozi rade? Koja je veza između rudarstva i geologije?

Već sam u ovom razgovoru spomenuo neandertalca. Tada nije bilo geologa, ali je netko iz plemena morao znati razliko- vati kamenje i birati onaj koji je najlakši za obradu i najbolji za uporabu. Vaši profesori bili su u pravu. Jedna od osnovnih djelatnosti geologije kao znanosti je potraga za mineralnim si- rovinama, i u nekoj gruboj podjeli posla, geologija je ta koja otkriva, a rudarstvo priprema i provodi eksploataciju. Tako je to i u kompaniji za koju radim. Nekoliko desetaka geologa realizira projekte koji usmjeravaju istraživanja, a njihov uspjeh donosi rudarima zadatak da bušenjem razradnih bušotina eksploati- raju naftu i plin. Ali geologiju kao znanost ne treba promatrati samo kroz prizmu otkrivanja ležišta minerala i sirovina. Inten- zivan razvitak prirodnih znanosti je podrazumijevao i razvoj brojnih geoloških i paleontoloških disciplina, tako da sve one više od četiri stoljeća doprinose našem boljem razumijevanju svijeta u kojem živimo. Navest ću nekoliko primjera koji će najbolje pokazati koliko je danas misija geologije stavljena na marginu prirodnih znanosti. Spomenut ću se **Andreja Volnog**, Slovaka, koji je kao profesor i ravnatelj Karlovačke gimnazije (1794. – 1810.) sakupio impozantnu geološku zbirku fosila i stijena širom Europe i svojim đacima držao tečajeve geologije i paleontologije. Ima li danas takav pristup ijedna gimnazija u Srbiji? Međutim, nismo morali ići tako daleko da bismo ukazali na problem i njegovo rješenje. Mojem ocu, koji ovih dana slavi 97. rođendan, pojmovi kao što su trijas, jura, kreda ili miocen, uopće nisu strani i u potpunosti razumije njihovu funkciju, jer je u gimnaziji, između ostalog imao udžbenik s naslovom »Osnovi učenja o evoluciji«, veoma moderan za to vrijeme. Njegovim unucima, mada su završili više i modernije škole, ovi pojmovi su gotovo potpuno strani. Mislim da je izbacivanjem geologije iz svih nastavnih oblasti učinjen pogrešan korak i to je osnovni razlog zašto se na geologiju, ako se uopće zna nešto o ovoj ve- oma kompleksnoj disciplini, gleda samo kroz prizmu pronala- ženja osnovnih mineralnih sirovina.

Kapela i škola imena svete Ane

»Ovu kapelu je podigao na slavu Božju i majci svetoj Ani Mate Vuković i supruga Cilika Vujković Lamić 1924.« – napis je na kapeli u Gornjem Tavankutu, obnovljenoj i lijepo održavanoj, koja se nalazi u ugodnom i mirnom okruženju. U kapeli se i nakon 94 godine od izgradnje redovito održavaju mise, nedjeljom su u 9 sati. Ispred kapele je križ zamijenjen novim i trajnijim 2001. godine. U blizini je sačuvan stari arteski bunar.

Na fotografiji kapele, iza šumarka nazire se stari, ali vrlo značajan objekt za povijest ovog kraja, jer je u toj zgradi pravljenoj od naboja bila prva škola u nekadašnjoj Pustari Tavankut. Iako prepun zanimljivih događanja u prošlosti, i od velike važnosti za širu regiju, Tavankut nema pisanu povijest sela, ali su sačuvana usmena predanja. Prema tim predanjima, stanovnici Gornjeg Tavankuta, nekada vrlo razvijenog, sami su napravili školu od naboja, vjerojatno još 1860. godine. Nakon toga, školski objekti počeli su nicati i u drugim dijelovima ovog velikog atara. Vjerojatno se nastava za đake odvijala u ovom kraju već od 1850. godine, u nekom privremenom prostoru, do izgradnje spomenute školske zgrade koju su stanovnici sami napravili.

Ljudi su oduvijek ovu najstariju školu zvali imenom svete Ane, i danas je tako. Možda je u nekim razdobljima, dok je još bila otvorena za đake, nosila i drugačije ime, ali svi pamte samo ovo. Pod imenom »Sveta Ana«, Gornji Tavankut 334, navedena je i u bedekeru koji je 1928. godine sačinio ing. **Kosta Petrović** s imenima i adresama svih institucija u gradu i okolici.

Fotografija đaka, na kojoj se vidi dio ove školske zgrade, je iz 1957. godine iz foto-albuma **Ruže Rudić** (u drugom redu druga slijeva).

Treća strana medalje

Piše: Zsombor Szabó

Sunce se polako ali sigurno rađa

Daleko je SUNCE?

Najveći događaj prošlog tjedna, što se tiče »našeg regiona«, kako vole reći mediji iz Beograda, svakako je bio dvodnevni »Samit EU i balkanskih zemalja, koje nisu članice Unije« održan u Sofiji. Ovaj sastanak na vrhu pripreman je dosta dugo i pažljivo. Plan je bio da se s predstavnicima balkanskih zemalja koje još nisu članice EU sastanu najviši rukovodioci ove organizacije. Glavne »zvijezde« su bili predsjednik Francuske **Emmanuel Macron**, kancelarka Njemačke **Angela Merkel**, i iako je Velika Britanija u procesu istupanja iz EU (Brexit) nazočna je bila premijerka **Theresa May**. Cilj sastanka je bio da se razmotre mogućnosti: što se može učiniti da se ubrzaju koraci ovih zemalja ka prijemu u članstvo EU. Prilikom planiranja sastanka, Španjolska je napravila malu »diverziju«, jer je njen premijer **Ra-hoy** izjavio da neće uopće prisustvovati sastanku jer je na nju pozvana »polupriznata država« Kosovo, koju Španjolska, pored još četiri članice Unije, nije priznala. Svima koji samo malo prate vijesti jasno je zašto je to učinila ova mediteranska zemlja, nekadašnja velesila. Naravno, zbog unutarnjih sukoba s pokrajinom Katalonijom koja je organizirala referendum o otcjepljenju od Španjolske. Problemi s Katalonijom, najbogatijom španjolskom pokrajinom, nisu počeli jučer. Korijeni sukoba sežu do napoleonskih osvajanja ali i ranije. I doista, španjolski premijer nije došao u Bugarsku, ali ipak je ova država poslala svoga predstavnika, koji je na koncu potpisao i zajedničku deklaraciju od 17 točaka. Kao što je to potpisao i naš predsjednik, koji se na nekoliko minuta sastao i s predstavnikom »polupriznate države« Kosovo.

Hladan tuš

Francuski predsjednik Macron svojim uvodnim govorom izjavio je među balkanskim kandidatima svojevrni šok. Naime izjavio je da dok se ne dogovore o daljnjem učvršćivanju po-

stojeće EU, neće biti proširenja, jer svaki prijem novih članica je samo slabio Uniju. Naime, da bi potvrdio vodeću ulogu Francuske, on je predložio nove reforme u cilju stvaranja neke »naddržave« koju neki nazivaju i Ujedinjenim Državama Europe (UDE), nalik na SAD, u kojima bi određene državne funkcije, vojsku, financije, sigurnost itd. iz državnih nadležnosti preuzela jedna zajednička vlada EU. On je za ovaj prijedlog iskoristio moment kada u Njemačkoj još nije formirana nova vlada, i normalno Angela Merkel nije ni mogla imati svoj stav. Sada je jasno da se ekonomski najmoćniji član ne slaže u potpunosti s francuskim kolegom. Najveći protivnici su trenutno članice Višegradske četvorke (Poljska, Mađarska, Češka i Slovačka) koje nisu spremne odstupiti od nacionalne države i ne podržavaju stvaranje UDE. Slično Macronu, jedan njemački političar je izjavio: »ako želiš izgubiti izbore, onda primi u EU jednu balkansku državu«. Šest balkanskih država su podijeljene u tri grupe: prva dvojka su Srbija i Crna Gora, koje su već započele proces udruživanja kroz »otvaranje pojedinih poglavlja pregovora«, s napomenom da je Crna Gora više napredovala nego naša patrija. Cilj je da do konca ove godine ove dvije države otvore sva poglavlja pregovora. Druge dvije države, Albanija i Makedonija, su nazvane »kandidatima za članstvo«, a Kosovo i Bosna-Hercegovina su dobili status »potencijalnog kandidata za članstvo«.

Situacija »na terenu«

Trenutno se Grčka i Makedonija spore oko imena države Makedonije. Grci se protive imenu Makedonija, pošto se sjeverni dio ove države isto zove Makedonija i to ne bez razloga. Naime, dio stanovništva sebe smatra Makedoncima i oni su 1948. godine u građanskom ratu podržavali komuniste. Poslije sloma »Marcosovog pokreta« masovno su bježali prvo u Jugoslaviju, a odande u Mađarsku i SSSR. Zato Grci tvrde da ako priznaju Makedoniju, onda će oni imati teritorijalne aspiracije prema Grčkoj. S Albancima je situacija drugačija, većina njih živi u pet država: »polupriznatom« Kosovu, Albaniji, Makedonija Grčkoj i Srbiji. Naši čelnici non-stop upozoravaju na opasnosti stvaranja »Velike Albanije«. Naravno, i ovo je fikcija poput »Velike Srbije«; o tome brine velika vojna baza SAD-a na Kosovu. Posljedice »političkog crtanja« granica 1920. godine i danas su prisutne. Zahtijeva se nastavak dijaloga Beograda i Prištine, što isto nije neki »mačiji kašalj«, a u BiH »međuetnička politička situacija se intenzivira«. Zašto je uopće sazvan ovaj Samit?! Ove zemlje kao tržište nemaju neki značaj, ali s druge strane imaju izuzetno veliki strateški potencijal. Za »region« su zainteresirani, osim EU, i Kinezi (željeznica), Rusi i Turci. Predsjednik Turske **Erdogan** je u Sarajevu držao predizborni miting za Turke koji žive u EU, Turska će graditi autocestu Beograd – Sarajevo itd., a u sjeni se nalazi i SAD. Zapravo, EU je samo »stavila svoj žeton na kockarski stol« sa željom da i ona zaigra u ovoj kompliciranoj igri. Političkim problemima se ne žele baviti, ali su zainteresirani za infrastrukturu: ceste, željeznicu, digitalne mreže i kao usput bavit će se migracijama i organiziranim kriminalom. Mi samo trebamo čekati (eventualno) svanuće!

Koma druge svijesti

Drugo lice **SUBOTICE**

»Ove godine država je omogućila prodaju dugovanja građana privatnim agencijama. Pored prava da javna preduzeća aganžuju privatne agencije, te agencije su dobile ovlašćenja koja do sada nisu u praksi bila poznata. Naime pored toga što će sami vršiti procenu vrednosti imaće i izvršnu vlast i to sve uz pratnju policije. Na ovaj način država je u nezavidan položaj dovela već ionako ugrožene kategorije – NEZAPOSLENE, kojima će se zbog nemogućnosti drugačije naplate vršiti popis stvari i nekretnina i prodavati uz bescenje tj. početna cena biće 60% stvarne vrednosti a da pritom neće dozvoliti da dužnik eventualno sam proda svoju imovinu. Među najvećim dugovima su dugovi koji su po zakonu zastareli ili su preduzeća alavo slala račune i osobama koje su odavno preminule a nijednog trenutka se ne zapitavši ako neko godinu dana nešto ne plati kome oni to šalju. Javna preduzeća su uredno podnela tužbe i ako im pomenete zakon zastarelosti pravdaju se time da kroz svaki račun šalju utuženje iako mnogi građani nikada nisu dobili izvršne presude, na koje zakonski mogu da reaguju, i koje su jedino validne. Shodno ovome država mimo Ustava, odobrava pljačku, omogućavajući da preduzeća bez presude, parnice i mogućnosti da se tuženi – u ovom slučaju dužnik brani – nezakonito uz podršku policije koju taj isti građanin finansira otima imovinu građana. Ova peticija nije poziv za ne plaćanje obaveza, već poziv državi da u skladu sa opštom društvenom i materijalnom situacijom nađe nove modele naplate. Neosporno pravo čoveka je da živi i radi, da bi živio mora da privređuje a da bi privređivao obaveza države je da mu to obezbedi. Ako država prepisuje evropske zakone onda bi i njihovu socijalnu politiku a to je da pojedinac ima pravo

da proglasi bankrot, usled gubitka posla, i da dok novi ne pronađe država mu daje socijalnu pomoć i smanjuje ili zamrzava komunalne i ostale obaveze.»

(www.peticije24.com/protiv_privatnih_izvrstitelja)

Ne znam koliko je čitatelja na svoju e-mail adresu dobilo tekst gorenavedene peticije – koju, uzgred, sa zadovoljstvom propagiramo – ali je ona dokaz da u ovom gradu postoji makar i klica zdrave građanske svijesti, spremne onoj drugoj – uspavanoj, letargičnoj, apatičnoj i nezainteresiranoj – na argumentirani način ukazati na osionost, bahatost, drskost i beskrupuloznost one treće (svijesti) – birokratske. Ta treća, birokratska, kao što vidimo iz teksta peticije, svoje najavljeno i legalizirano ponašanje u suštini crpi iz svijesti druge, većinske: uspavane, letargične, apatične i nezainteresirane za sve što se nje osobno ne tiče. Da nije tako, ne bi bilo ni ovako: i ono malo prosvjeda što ih je u ovom gradu bilo (poljoprivrednici, dioničari, otpušteni radnici...) završavalo je s unaprijed poznatim ishodom zbog (o)tužno malog broja sudionika i činjenice da je većinska svijest na njih gledala uspavano, letargično, apatično i nadasve nezainteresirano. Stoga, dok (se možda) premišljate hoćete li potražiti gorenavedeni link i podržati peticiju – pa makar se i ne nalazili na potencijalnom popisu prodaje svoje imovine – preporučamo vam da pročitate tekst **Borisa Dežulovića** *Legenda o Drogu (Oslobođenje, 11. svibnja)* i razmislite o tome je li science fiction dizanje kompletne britanske javnosti zbog traženja sarajevskog psa lutalice ili je znanstvena fantastika za pravo stvarnost u kojoj mi živimo.

Z. R.

Programi za podršku tehnološkim inovacijama

Fond za inovativnu djelatnost predstavio je prošloga tjedna u prostorijama Poslovnog inkubatora Subotice programe podrške tehnološkim inovacijama – Program ranog razvoja i Program sufinansiranja inovacija. Ukupan ovogodišnji proračun za ove programe namijenjene gospodarskim društvima je 400 milijuna dinara, a javni pozivi su otvoreni do 1. lipnja.

Program ranog razvoja namijenjen je start up kompanijama, mikro i malim poduzećima koji nisu stariji od tri godine. Predviđena duljina financiranja projekata je godinu dana, a iznos sredstava do 80.000 eura. Za Program sufinansiranja inovacija Srbija je izdvojila do 300.000 eura, duljina projekta je do dvije godine, a na sredstva mogu aplicirati mikro, mala i srednja poduzeća. Ograničenje zbog starosti kompanije u ovome programu nije dano.

»Oba programa imaju za cilj da kompanija razvije svoju inovaciju i plasira ju na tržište. Kriteriji su da postoji prije svega inovacija, a dobrodošli su projekti iz svih područja znanosti i tehnologije, kao i da postoji tržišni potencijal«, objašnjava koja su dva ključna kriterija kod odabira projekta predstavnicima Fonda za inovativnu djelatnost **Natalija Sandić**.

Među predstavnicima subotičkih poduzeća koji su prisustvovali prezentaciji bila je i dr. **Hajnalka Kovač Šarkanj**. Ona kaže da firme nisu navikle na ovakve fondove te da često posjeduju potencijal za inovacije kojega nisu ni svjesni.

Sve detalje o programu i uvjetima zainteresirana poduzeća mogu pronaći na mrežnoj stranici Fonda za inovativnu djelatnost (www.inovacionifond.rs).

J. D. B.

Nesvakidašnje iskustvo

stvoriti uvjeti za otvaranje škole za paraglajding pilote u Subotici.

»Kod nas je sve legalno i za sve što radimo imamo odgovarajuće uvjete. Do sada, unutar kluba, samo sekcija paraglajdinga nije imala školu u kojoj bi obučavala pilote, ali uskoro će se i to promijeniti. Škola za pilota paraglajdera traje šest mjeseci i u tom razdoblju polaznici će steći obuku i dozvolu da mogu sami letjeti«, najavljuje Gala i napominje kako su upisi već u tijeku.

Slijetanje na zemlju ili drvo?

Predsjednik sekcije paraglajdinga kaže kako su sve čari ovoga sporta u jednostavnosti.

»Vjetar je ono što nas pokreće i na čemu letimo, a činjenica da možete dosegnuti visinu i do 3000 metara s krilom za koje vas drži dva konopa te da nemate nikakvu zaštitnu kabinu daje posebnu draž. Mi ne padamo kao padobranci. Mi letimo zbog ljepote letenja. Ponekada smo gore u tišini i nekoliko sati«, priča Gala.

Dok se u planinama zračne mase različito zagrijavaju, miješaju se, odbijaju od padine i prave velike turbulencije, u Subotici je situacija posve drukčija. Gala kaže kako je za ovaj ravničarski prostor specifično mnoštvo termike i malo turbulencije te se zbog toga odlično leti. Zahvaljujući ovim uvjetima aerodrom na Bikovu je među omiljenim mjestima za paraglajdere u Srbiji, a naročito za pilote početnike. Šali se on i da ovdje tko uspije pronaći drvo i sletjeti na njega treba dobiti nagradu! Međutim, iz osobnoga iskustva govori nam da kada se leti iznad južnijih predjela Srbije gdje je reljef znatno dinamičniji, pronaći nekoliko metara čistine za slijetanje ponekada predstavlja pravo umijeće. Tako je šest puta završio na drvetu, a jednom je čak visio i na električnom stupu.

J. Dulić Bako

Subotičani i ove, kao i nekoliko godina unazad, imaju priliku putem paraglajdinga ostvariti san o letenju. Predsjednik sekcije paraglajdinga Aerokluba *Ivan Sarić Zvonko Gala* kaže kako je ovo jedan od najjednostavnijih i najsigurnijih načina da se vine u nebo, a također i najmanje financijski zahtjevan. Tko se odluči za ovaj adrenalinski podvig na aerodromu Bikovo moći će već prilikom prvoga dolaska iskusiti čari letenja.

I za djecu

»U tandemu, što znači s pilotom koji ima dozvolu, letjeti može bilo tko stariji od sedam godina. Let traje od 5 do 10 minuta uz pripreme prije polijetanja od 15 minuta. Što se tiče visine do koje se ide, ona ovisi od vjetera ali i putnika. Letimo od 250, 300 pa i više metara ako vidim da se putnik opustio«, kaže Gala i dodaje da su često pripadnice ženskoga spola one s kojima može dosegnuti veću visinu te da su se pokazale, i u ovome sportu, kao hrabrije.

Zahvaljujući novoj opremi za tandeme i velikom oprezu članova kluba od osnivanja ove sekcije 2014. godine nije se dogodila niti jedna nezgoda iako imaju preko tisuću letova godišnje.

»*Ivan Sarić* je stari klub i imamo iskusnih ljudi koji su u ovoj priči više od 20 godina. Oni nas usporavaju i vode računa o sigurnosti što je neophodno za letačke sportove. Svi bi odmah sve i sami, međutim nesreće se upravo tada javljaju«, kaže Gala.

Iako je ovo prilično siguran sport, ima regija u Srbiji u kojima se često događaju nezgode. Gala to objašnjava činjenicom da u tim dijelovima ima vrlo malo letačkih dozvola te da im to ne predstavlja prepreku za letenje. U Subotici je situacija drukčija – osim što je Gala jedan od dvjestotinjak koji imaju dozvolu za paraglajding letenje uskoro će postati i instruktor te će se tako

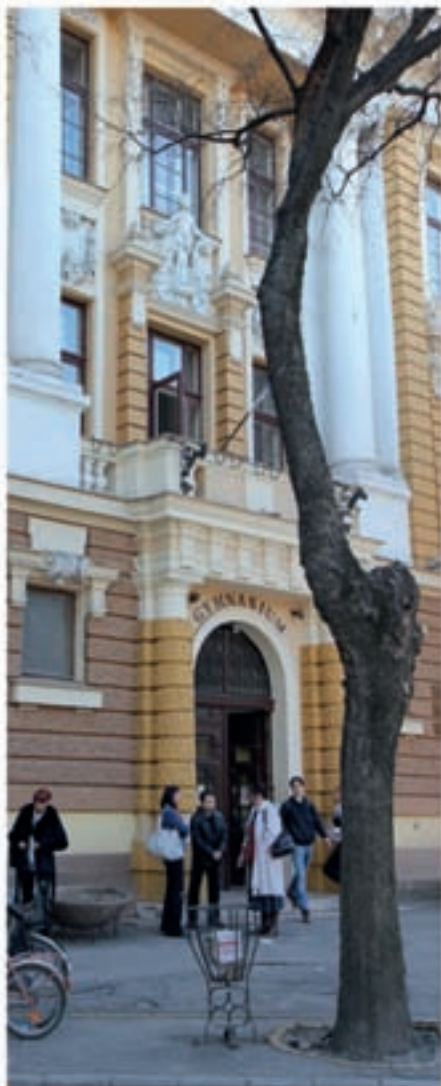
Tri nova srednjoškolska profila na hrvatskome jeziku

Dogovoreno i OSTVARENO

»Osvjedočili smo se u spremnost državnih tijela da udovolje legitimnim zahtjevima predstavnika Hrvata u Vojvodini, a predsjednika Vučića prepoznali kao vjerodostojnog i odgovornog pregovarača«, smatra Tomislav Žigmanov

Od sljedeće školske 2018./19. godine srednjoškolcima će biti dostupno pet profila na hrvatskome jeziku u Subotici, od kojih su tri nova. Osim već postojećeg općeg smjera u Gimnaziji *Svetozar Marković* i jednoga profila u Politehničkoj školi. od jeseni na hrvatskome jeziku nastava će se odvijati i u

jednome odjelu u Srednjoj medicinskoj školi, smjer medicinska sestra – odgojitelj te u dva odjela u Politehničkoj školi, smjer Tehničar grafičke dorade i Tehničar tiska te Izvođač instalaterskih i završnih građevinskih radova.

Gimnazija *Svetozar Marković*

Politehnička škola

Srednja medicinska škola

Ovaj veliki korak naprijed kada je ostvarivanje prava Hrvata u pitanju predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća ocjenjuju kao plod suradnje između Ministarstva prosvjete znanosti i tehnološkog razvoja, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini te HNV-a.

Traži se mjesto više

Jedna od preporuka sa VII. sjednice Međuvladinog mješovitog odbora između Hrvatske i Srbije koja je održana prije nepuna četiri mjeseca bila je upravo i proširenje mreže škola, naročito obrazovni profil u Srednjoj medicinskoj školi.

Da je ovo izuzetno važno ističe savjetnica predsjednika HNV-a za razvojne projekte **Jasna Vojnić**: »Godinama smo pokušavali povećati mogućnost da nakon osnovne škole djeca mogu nastaviti obrazovanje na hrvatskome jeziku. U prosjeku oko polovice onih koji završe osnovnu školu na hrvatskome jeziku upisivali su srednje škole na srpskom jeziku jer nije postojala druga mogućnost, niti je bilo sukladno njihovim profesionalnim interesima. Sada je paleta srednjih škola proširena i imamo čak pet srednjoškolskih profila«, kaže Vojnić.

Ona dodaje i kako je smjer medicinska sestra – odgojitelj vrlo važan za hrvatsku zajednicu jer će se na taj način školovati kadrovi za jaslice na hrvatskom kojih još uvijek nema. Navodi Vojnić i da će potrebe za ovom strukom biti i u školskom centru kada se otvori jer će se na taj način kapaciteti vrtića na hrvatskome povećati.

»U ovome trenutku broj onih koji traže mjesto u vrtićima na hrvatskom jeziku je gotovo dvostruko veći od postojećega kapaciteta. Traži se mjesto više, tako ćemo mi proširenjem tih kapaciteta imati potrebu i za povećanjem stručnoga kadra«, kaže Vojnić.

Savjetnica predsjednika HNV-a najavljuje u skorije vrijeme i otvaranje novih odjela osnovnih škola i vrtića na hrvatskome jeziku.

Osnaženo povjerenje

Proširenje mreže obrazovnih profila u srednjim školama, naročito kada je riječ o Srednjoj medicinskoj školi predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** prokomentirao je kao realizaciju onoga što je dogovoreno na susretu s predsjednikom Srbije **Aleksandrom Vučićem** 20. veljače.

.....

 U Srednjoj medicinskoj školi u utorak, 22. svibnja, održan je sastanak predstavnika HNV-a i ravnatelja ove škole. Zamjenik ravnatelja **Miomir Jovanić Žaki** rekao je ovom prigodom kako mu je drago da su trogodišnji pregovori s HNV-om konačno urodili plodom te će i u ovoj školi biti otvoren odjel na hrvatskome jeziku.

»Ova odluka srbijanskoga Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja potvrda je da se rješavanju pitanja od važnosti za hrvatsku zajednicu pristupa odgovorno, tj. da se dogovoreno i ostvaruje, vjerujemo, na obostrano zadovoljstvo. Na taj način predsjednik Vučić se očitovao kao čovjek koji ozbiljno drži do svojih danih riječi, što onda, u konačnici, dodatno ohrabruje građane hrvatske nacionalnosti i snaži povjerenje u institucije države. Naime, ovom prilikom smo se osvjedočili u spremnost državnih tijela da udovolje legitimnim zahtjevima predstavnika Hrvata u Vojvodini, a predsjednika Vučića prepoznali kao vjerodostojnog i odgovornog pregovarača«, kaže Žigmanov.

Naime, tom prigodom predsjedniku Vučiću predložen je jedan od problema u području obrazovanja – nedovoljni broj obrazovnih profila na srednjoškolskoj razini obrazovanja. Kako je Žigmanov obrazložio, to je učenike koji se obrazuju na hrvatskome stavljalo u neravnopravni položaj u odnosu na učenike drugih nacionalnih manjina.

Lektorat prijeko potreban

Otvaranje novih srednjoškolskih profila na hrvatskome jeziku zahtijeva dodatni nastavnički kadar, kao i udžbenike. Dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Margareta Uršal** kaže kako će HNV sve svoje mogućnosti usmjeriti na to da nastavni kadar u sve tri srednje škole bude jezično stručan.

»Ono što možemo uraditi jest da organiziramo seminare i druge aktivnosti koje su usmjerene na jačanje jezičnih kompetencija nastavnika koji rade u nastavi. Imamo pravo i predlagati školama stručne kadrove, s obzirom na to da je jezična stručnost jedan od uvjeta da netko bude uposlen u nastavi na hrvatskome jeziku«, kaže Uršal.

Ona ističe i da je osnivanje lektorata prijeko potrebno kako bi se utvrdila jezična stručnost kadrova koji će predavati u novim profilima, ali i onih koji godinama predaju hrvatskim odjelima kako bi se poboljšala kvaliteta nastave, te olakšalo učenicima polaganje državne mature.

»Kada budemo imali lektorate, imat ćemo mogućnosti da uposlamo jezično stručni kadar jer će ondje dobiti potvrdu o poznavanju samoga hrvatskoga jezika, kao i terminologije predmeta koji predaju. Izrazito nam je važno da se nastava odvija na hrvatskome jer će učenici koji sada završavaju prvi razred srednje škole i generacije mlađe od njih ubuduće na kraju srednje škole polagati državnu maturu i strukovne ispite na hrvatskome«, navodi dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a.

U cilju unapređenja nastave, od sljedeće školske godine su osigurana i dva prosvjetna savjetnika koji će od nastavnika zahtijevati da nastava ima kvalitetu propisanu standardima.

»Vidjet ćemo je li ti nastavnici predaju na hrvatskome, pišu li pripreme na hrvatskome i kakvu literaturu koriste. Tako ćemo imati mogućnost sustavno djelovati i unaprijediti nastavu. Želimo olakšati nastavnicima koliko god je to moguće, a od njih očekujemo entuzijizam i ljubav prema poslu koji rade«, kaže Uršal.

Iako problem srednjoškolskih udžbenika nije riješen niti za profile koji su aktualni deset godina, Uršal kaže kako se za nove već našlo prijelazno rješenje. HNV će pribaviti strukovne udžbenike iz Hrvatske te odmah krenuti u proces njihove akreditacije.

J. Dulić Bako

Uspjeh Monoštoraca na Eko kvizu *Lijepa naša*

Mali pčelari za desetku

Ekološki kviz *Lijepa naša* najveće je ekološko natjecanje hrvatske mladeži koje se provodi od 1992. godine u organizaciji Udruga *Lijepa naša*. Među 52 škole koje su ove godine sudjelovale u tom kvizu bilo je i pet škola iz Vojvodine, a među njima i Osnovna škola 22. oktobar iz Monoštora. Monoštorski đaci dio su ovog kviza od 2008. godine. Ove godine iz Zagreba su se vratili kao jedna od šest škola čija je prezentacija pripremljena za ekološki kviz pohvaljena.

Od pčelinjaka do Zagreba

Živjeti i odrastati u Monoštoru, selu koje je zajedno sa svojim okolišem prava ekološka oaza, a uz to pohađati školu koja na spretan način koristi te prednosti, onda je ekološki kviz, pa makar

on okupio i više od 50 škola, nešto što monoštorski đaci mogu odraditi kao od šale. Dokazali su to i ove godine na Eko kvizu *Lijepa naša* u Zagrebu. Mudro su iskoristili to što su jedna od rijetkih škola u kojoj se djeca bave pčelarstvom. A ono što rade na terenu, u pčelinjaku, pretvorili su u prezentaciju, dobro se pripremili da je predstave, da odgovore na neočekivana pitanja, a rezultat je očekivan – pohvale i maksimalnih 30 bodova za prezentaciju projekta. I što je još važno reći: bila je to prezentacija koja je na ovogodišnjem kvizu jedina nagrađena s maksimalnih 30 poena. Razlog više da se članovi ekipe **Mia Šimunov, Mihael i Mihaela Ibišić i Iva Kovač**, zajedno sa svojim nastavnikom **Damirom Šimunovim**, ponosno vrata u školu. Nastavnik Damir, inače i voditelj pčelarske sekcije, pojašnjava da su ove godine osmislili projekt *Ko poštuje cvet, poštujeće svet*.

Tjedan u Somboru

Tko to ore drumove

Oko 100.000 hektara poljoprivrednog zemljišta bogatstvo je koje ima Grad Sombor. Ali čini se da ni to nije dovoljno jer ratarima uvijek fali po jedna brazda, po red kukuruza, pa se malo-po malo, od jeseni do

jeseni odoravaju atarske ceste. I tako

malo-po malo umjesto lenije koja je desetljećima prolazila kroz atar često ostane samo jedan uzan puteljak. Ili čak ni puteljak. Toliko je to uzelo maha da onima čija su briga te iste atarske ceste nije preostalo ništa drugo nego da udare tamo gdje su ljudi, pa i poljoprivrednici, najosjetljiviji – po džepu. A to udaranje po džepu u prijevodu znači da se za odoravanje atarske ceste pišu prekršajne prijave i naplaćuju kazne. Od 12.000 do 25.000 dinara i još uz to obveza uzurpatora je da uzoranu cestu vrati u prvobitno stanje. Ide se doslovno od atara do atara, od lenije do lenije i kontrolira, jer namjera je da se tome konačno stane na kraj. Ne samo odoravanju onih zemljanih lenija, već i odoravaju uz asfaltirane atarske ceste, koje pod teretom teških pligova i tanjurača također postaju sve uže i uže.

Ali čini se da će se morati izaći i izvan atara, jer malo-po malo nestaju i oni široki zeleni pojasevi duž lokalnih i državnih cesta. Sada se doslovno uz ceste kojima tutnje teretnjaci i automobili zeleni pšenica i raste kukuruz. Računaju valjda oni koji oru i odoravaju, što je ničije to je i svačije, pa zašto ne odorati metar ili dva. Kada se tih metar ili dva zbroje sa širinom njihove uz cestu, eto nekoliko stotina kilograma kukuruza i žita pride. Pa kada se to zbroji s cijenom, eto dodatnih nekoliko tisuća dinara. Što onda ne iskoristiti? I što se tu sad netko čudom čudi? Takva pravila igre kod nas su postavljena odavno. Uzmi što možeš. Otmi što ne možeš uzeti. I što si bolji u tome, to si poželjniji u društvu, priznatiiji roditelj u školi svoje djece, omiljeniji gost u omiljenoj kavani, rado viđen kupac u prestižnom dućanu... Nisu li takva pravila igre već odavno postavljena? Nemala razlika je samo što su neke dostupni milijuni, a neke par metara atarske ceste.

Z. V.

»Možda ih je ovaj naziv asociirao na nešto drugo, ali smo namjerno odabrali da zaštitu okoliša spojimo s pčelarstvom. I kod nas i u Hrvatskoj sve je više među pčelarima starijih članova, dok su mlađi manje zainteresirani za pčelarenje. Upravo zbog toga mi smo odlučili govoriti o pčelarstvu i to tako da educiramo i zainteresiramo. U školi u Monoštoru aktivno radi pčelarska sekcija, imaju takvu sekciju i jedna-dvije škole u Hrvatskoj, u nekoliko škola u Srbiji. Nama je želja da se povežemo s tim školama, da se naši mali pčelari susreću, druže, razmjenjuju iskustva. Još ne mogu ništa potvrditi, ali ima neć nekih dogovora i nadamo se uskoro jednom posjetu našoj školi«, kaže Šimunov.

Znanjem potkovana ekipa

Ali osim prezentacije koja je pripremljena u školi, od materijala snimljenog na terenu – u pčelinjaku – trebalo ju je i predstaviti, pa i odgovoriti na neka nenadana pitanja, ali i tu su Monoštorci bili spremni. Prvo vizualno, jer je namlađa članica ove ekipe Mia Šimunov na svom primjeru pokazala da se u pčelinjak ne ide bez zaštitnog odijela ili barem šešira koji štiti lice od uboda pčela.

»Pokazali smo pčelinjak, naše članove kako rade u pčelinjaku, zaštitnu opremu koju koristimo. Bila sam i prošle godine na eko kvizu, ali mislim da smo ove godine bili puno bolji nego lani«, kaže Mia.

»Mislim da je pčelarska sekcija najbrojnija u našoj školi. Mi uz starije pčelare, u pravom pčelinjaku učimo i polako postajemo pravi pčelari. Od onoga što radimo napravili smo prezentaciju za eko kviz, a kada govorite o nečemu što ste i praktički uradili, onda nije ni teško«, kaže Iva.

I na koncu, kada je sve pokazano i ispričano čekala su se pitanja žirija koji uvijek želi čuti informaciju više i zapravo tako provjeriti koliko je ono što prati prezentaciju samo naučen tekst, a koliko učenici zaista razumiju ono o čemu govore. Zadaću da odgovara na neočekivana pitanja imao je rječiti Mihael.

»Pitali su zašto mi nemamo pčele u našoj školi. Ja sam im objasnio da bismo se mogli registrirati, moramo imati barem 40 košnica, a drugi razlog je to što bi za ostalu djecu bilo opasno da u školi držimo pčele«, pojašnjava Mihael isto onako sigurno kako je odgovarao i na kvizu u Zagrebu.

»Kada smo se još 2008. godine uključili u kviz *Lijepa naša*, cilj nam je bio uspostava suradnje sa školama u Hrvatskoj, jer je kod nas već postojao izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Najlakše je preko djece i njihovih ostvarenja uspostaviti kontakte, suradnju«, kaže ravnateljica OŠ 22. oktobar **Marija Mrgić**.

Z. V.

U Novom Sadu održana godišnja skupština HKPUD-a *Stanislav Preprek*

Pomlađivanje članstva i dramska sekcija glavni ciljevi

U Franjevačkom samostanu u Novom Sadu 19. svibnja održana je godišnja skupština HKPUD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada. Glavne točke dnevnog reda odnosile su se na usvajanje izvještaja o radu za 2017. godinu, zatim izvještaja o financijskom poslovanju udruge, a usvojen je i plan rada za tekuću godinu. Ocjena je da je prethodna godina rada ove udruge iz Novog Sada bila najuspješnija do sada, a osnutak dramske sekcije postavljen je kao glavni cilj u ovoj godini.

Najuspješnija godina

Uspjesi udruge postignuti su, prema riječima predsjednika **Krešimira Tkalca**, izuzetnim naporima njenih članova.

»Prethodna godina rada HKPUD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada bila je najuspješnija godina Društva do sada, kako u financijskom smislu, tako i u smislu svega onoga što je urađeno. Sudjelovali smo u Rešetarima na XX. susretima pjesnika, a mogu reći da smo se dobro pokazali i na manifestaciji *Šokci i baština*. Mislim da udruga pokazuje zrelost, a jedini cilj koji nismo uspje-

li ostvariti u prošloj godini je osnivanje dramske sekcije, kao i pomlađivanje udruge. Nadam se da će se ove godine uspjeti posvetiti ostvarenju tih ciljeva, a isto tako se nadam da će nova voditeljica dramske sekcije **Elvira Vrtulek Nikolić** uspjeti da se u ovoj oblasti posveti maksimalno, kako bi dramska sekcija zaživjela. Veliki cilj nam je i da odemo na Međunarodni sajam knjiga *Interliber* u Zagrebu kako bi široj javnosti predstavili našu udrugu i naša izdanja«, istaknuo je predsjednik Tkalac.

Okosnica Društva

Književni klub čini okosnicu Društva. Dvadesetak članova Književnog kluba bili su aktivni u 2017. godini. U domeni knjiškog izdavaštva objavljeno je pet naslova. Članovi kluba sudjelovali su na dvije manifestacije pokrajinskog značaja, na sajmovi-

ma knjiga u Beogradu i Novom Sadu, a imali su i više gostovanja u zemlji i inozemstvu.

»Svaka pisana riječ na hrvatskom jeziku je nešto što trajno ostaje i u tome je velika vrijednost rada našeg Književnog kluba koji djeluje u okviru rada naše udruge. *Preprekovo proljeće* i *Preprekova jesen* su vrlo ozbiljna izdanja. Tiskana je druga po redu zbirka kratkih priča. Klub ima veliki broj izdanja kroz *Preprekove pjesnike*. Definitivno je to nešto u čemu smo mi najdalje otišli od svih hrvatskih društava koja djeluju u Vojvodini i tu smo 'rame uz rame' s institucijama u smislu broja i kvalitete tih izdanja«, kazao je Tkalac.

Izvješće o radu podnijela je i voditeljica ženske pjevačke skupine **Ivanka Horvatić**. Prethodna godina je u smislu postojanja ovog odjela, njegovanja, afirmacije i prezentiranja svog mogućeg i najljepšeg raspoloživog folklorno-muzičkog blaga Hrvatske također bila uspješna. Osim brojnih gostovanja i postojećeg programa od preko 30 pjesama, u planu ovog odjela je ambiciozni rad i ubuduće uz animiranje mlađeg članstva.

Ostavka

Na skupštini je konstatirana ostavka voditelja Književnog kluba **Miroslava Cakića**, koji je dobrovoljno istupio iz udruge. Umjesto njega na mjesto voditelja Književnog kluba imenovana je **Dragana Todoreskov**. Prijedlog predsjednika udruge Krešimira Tkalca da Miroslav Cakić bude proglašen za počasnog člana Društva nije usvojen. Kako je prilikom obraćanja članovima Društva istakla **Ana Marija Kaluđerović**, članovi Društva uvažavaju sav Cakićev trud i angažman u radu udruge, ali ne podržavaju prijedlog da se na istoj sjednici konstatira njegova ostavka i glasovanje za počasnog člana. Prijedlog je da se o tome razmatra na jednoj od narednih sjednica.

Osim ovih točaka, izabrana su nova dva člana Upravnog odbora udruge, a usvojen je i prijedlog da iznos članarine bude 1.200 dinara godišnje.

S. Darabašić

Prekogranična suradnja pčelara

Udruga *Antun Sorgg* iz Vajske organizirala je prošloga četvrtka, 17. svibnja, u prostorijama župe predavanje za pčelare iz Hrvatske i Monoštora.

Pročelnik za poljoprivredu, šumarstvo i infrastrukturu Vukovarsko-srijemske županije **Andrija Matić** ovom je prigodom istaknuo važnost povezivanja ova dva kraja i razvoja ruralnih sredina te nazočne upoznao s raznim mjerama ruralnog razvoja koje se provode u Europskoj uniji. Predsjednik Pčelarskog saveza Vukovar **Stanko Čuljak** govorio je o pravima pčelara u EU, o tome kako povući novac iz Unije, kako zaštititi svoj proizvod, dobiti certifikat izvornosti itd.

Stanko Čuljak, Andrija Matić i Stjepan Đurković

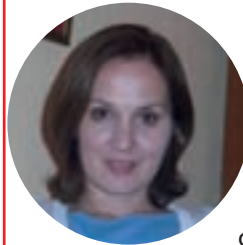
»Nas županija od samoga početka podržava i pomaže nam, kako financijski tako i u pisanju projekata. Da bi konkurirali za sredstva iz EU fondova prvo se morate odlučiti za koji projekt želite konkurirati. Mi smo tražili zaštitu izvornosti, jer naš slavonski med je odavno poznat i imamo ga sedam vrsta: od uljane repice, bagrema, lipe, kestena, med hrasta sladuna, suncokretov i cvjetni med. Postupak da bi med bio priznat u EU traje od šest do osam godina. Zašto sve to? Moramo biti sigurni da je proizvod pregledan, a onda će po specifikaciji biti prihvaćen i od krajnjeg potrošača koji mora imati sve informacije. Želimo naš med učiniti dostupnim svima, zato moramo smanjiti broj posrednika između proizvođača meda i krajnjeg kupca. Najbitnije vam je kada uđete u EU da pratite raspisane natječaje, da na vrijeme možete predati zahtjeve. Za sve će vam to biti potreban veliki trud i agažman, ali nemojte odustati, trud se na kraju isplati«, rekao je Čuljak.

Na pitanje s koliko košnica započeti, koliko je vremena potrebno za uhodavanje, a kada se počinje ostvarivati dobit, Stanko Čuljak je odgovorio da treba krenuti s dvije do pet košnica, potrebno je izabrati mentora koji će pomoći oko vrcanja meda, oko toga kako prebroditi prve zime, kada zaštititi i kako hraniti pčele, a prva veća dobit očekuje se nakon pet godina.

Amalija Šimunović

Tjedan u Srijemu

Vijest koja je zasjenila sve druge

Izdvajajući temu o kojoj bih mogla pisati na stranicama našeg tjednika, odabrala sam dva događaja koji su obilježili protekli tjedan u Srijemu. Na prvom mjestu jedna od vijesti iz srijemske regije, a o kojoj mediji proteklih dana uveliko pišu, jest da je lider radikala **Vojslav Šešelj** kupio kuću u Hrtkovcima, gdje je po presudi suda u Haagu počinio zločine protiv čovječnosti i dobio kaznu od 10 godina zatvora. Prema informacijama koje prenose lokalni mediji, Šešelj je kupio kuću u Školskoj ulici u samom centru Hrtkovaca, koja se nalazi na oko 300 metara od katoličke crkve svetog Klimenta. Ova vijest izazvala je burne reakcije, ali, kako se navodi u medijima, na njih se lider radikala na osvrće i navodi da je nekretninu u Hrtkovcima kupio jer »voli taj kraj, prirodu, zrak, ravnice«, a kao jedan od razloga za kupovinu kuće je, kako kaže, »nostalgija za mladošću«, ma što to značilo. Također se navodi da je kuću u pitomom Srijemu kupio kako bi mu tu bio mjesni odbor SRS-a, ali i štab za sudske procese koje planira pokrenuti protiv Haškog tribunala. U kojoj mjeri ovakav potez javnost treba začuditi, ne treba mnogo govoriti, s obzirom na to da je u nekoliko navrata kazao da je spreman na sve (pod-sjećanja radi, 6. svibnja je zajedno sa svojim pristalicama, u pokušaju da održi zakazani miting u Hrtkovcima, zaustavljen u Jarku gdje se obratio skupu). Nesporo je da takav potez Vojslava Šešelja unosi nemir i nespokoj među Hrvate koji žive u tom dijelu Srijemu jer banalizira zločine, što je u svojoj izjavi potvrdio za hrvatske medije u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**. Kako će se situacija dalje odvijati i koliko će svi ovi događaji utjecati na stanovništvo u tom mjestu i njihove međusobne odnose, pokazat će kao i uvijek vrijeme. A osim ovih vijesti, imala sam želju s našim čitateljima podijeliti još jednu vijest. Naime, prošloga tjedna u Jameni je priređen svečani doček **Dejana Jokića**, člana pobjedničkog tima Srbije, koji je na Svjetskom prvenstvu u parastreljaštvu u Južnoj Koreji osvojio ekipno zlato u gađanju zračnom puškom iz leđnog stava. Dejana su u njegovoj rodnoj Jameni dočekali rodbina, prijatelji, mještani, predstavnici Općine Šid, koji su mu obećali da će mu osigurati još bolje uvjete za rad, napredak i nove sportske uspjehe. Osvajanjem ovog prestižnog odličja, šidska općina je postala bogatija za još jednog uspješnog sportaša. Po meni je ova vijest bila u prvom planu i automatski je zasjenila sve druge.

S. D.

Pivčiji salaš obitelji Kuntić

Najveća motivacija – **ZADOVOLJNI KUPCI**

Vedran Kuntić

*Ono što mi radimo je nešto između organske i konvencionalne proizvodnje, s tim da su cijene naših proizvoda uglavnom iste kao kod konvencionalnih **
Najveća motivacija nam je što se potrošačima sviđa ono što radimo i jako puno njih je to prepoznalo. To nam daje poticaj da uvodimo novine što se tiče i asortimana i tehnologije

Na Bikovačkom putu, četiri kilometara od tvornice *Tatragovanka Bratstvo*, nalazi se *Pivčiji salaš*, registrirano poljoprivredno gospodarstvo obitelji **Kuntić**. A na tom salašu nema što nema. Uz sve vrste peradi – kokoši, pijetlove, *morkače* (biserke), *pučke* (purice), patke, guske, tu se uzgajaju i vijetnamske svinje, racke ovce (autohtona sorta iz Mađarske), te sezonsko povrće, i to sve po biološkoj metodi. To podrazumijeva da se povrće ne šprica ili se to radi minimalno, a životinje hrane prirodnom hranom (travom, kukuruzom i povrćem).

Važna kvaliteta, a ne količina

U posao uzgoja sezonskog povrća i domaćih životinja Kuntići su ušli 2013. godine nakon kupovine i obnove starog salaša na putu za Bikovo. Od samog početka svaki član obitelji ima svoja zaduženja – mama **Mirjana**, među ostalim, uzgaja povrće, vodi računa o životinjama, raspravlja meso za prodaju, za sakupljanje i sortiranje velikog broja jaja zadužen je tata **Petar**, a njihov sin **Vedran** također je zadužen za povrće kao i za prodaju na tržnici.

Vedran Kuntić kaže kako povrće proizvode i životinje uzgajaju na tradicionalan način.

»Povrće ne špricamo pesticidima i ne koristimo umjetna gnojiva. Počeli smo s jednim platenikom, a danas ih imamo devet. Proizvodnja jaja se zasniva na *green area* sustavu što podrazumijeva da su kokoši cijeli dan u dvorištu, znači na slobodnoj ispaši i uz travu im dajemo kukuruz. Znači, nema koncentrata. To znači da je i meso peradi kvalitetnije i zdravije. Zato su neki od naših brojnih kupaca i majke koje žele znati što daju svojim bebama. Životinje hranimo i povrćem koje ne prodamo na tržnici. Suština je da ne idemo na količinu, već na kvalitetu, što se pokazalo kao dobro i dosta njih je to prepoznalo. Što se tiče novina, od ove godine krećemo s test fazom biološke zaštite na paprici. To znači da se ona neće špricati, već će se koristiti metoda putem koje pozitivni kukci jedu štetne. Krenut ćemo i u testiranje faze oprašivanja s bumbarima.«

Na pitanje je li im u planu registriranje kao organskih proizvođača, Vedran kaže da nije, makar ne u skorijoj budućnosti.

»Za sada nam to nije namjera jer to kod nas još nije isplativo. Pogotovo ne u Subotici, gdje je mnogo lakše baviti se bioprodukcijom, temeljenoj na povjerenju potrošača. Ono što mi radimo je nešto između organske i konvencionalne proizvodnje, s tim da su cijene naših proizvoda uglavnom iste kao kod konvencionalnih. Plan nam je zaradu uložiti u turizam, koji bi trebao zaživjeti sljedeće godine. U ponudi će biti restoran domaće hrane i mogućnost obilaska salaša.«

Prodaja na tržnici i putem Fb stranice

Svoje proizvode – sezonsko povrće (salatu, rajčicu, papriku, cvjetaču, brokule, krumpir, mrkvu, blitvu, tikvice, rotkvice, ciklu itd.), meso, tjesteninu, jaja, sirupe i zimnicu Kuntići prodaju na tezgi na Mliječnoj tržnici u Subotici i putem svoje Facebook stranice, na kojoj se mogu naći razne informacije, aktualnosti, naručiti proizvodi i postaviti pitanja.

Vedran Kuntić, koji je svakodnevno (osim ponedjeljkom) za tezgom, kaže da je velika zainteresiranost i da je mnogo njih prepoznalo prednosti tzv. domaće proizvodnje.

A da su potrošači zadovoljni, svjedoče i njihovi komentari na Fb stranici – *Pivčiji salaš-Bikovo/Rooster Farm*: »Kupujem samo nešpricano, a vi to imate... Sve na jednom mjestu, ukusno, svježe i domaće... Uvijek svježe i domaće, najbolje za moju bebu...«

Ništa bez gazdarice

Svi članovi obitelji Kuntić zauzeti su cijeli dan, a najveći teret ovog posla pada na mamu Mirjanu.

»Kad dođem kući s posla, prvo mi je da pogledam u kakvom su stanju biljke, a nakon ručka pravimo plan što ćemo raditi taj

Mirjana Kuntić

dan popodne. Radni dan započinje u 4 i često traje do ponoći. Jako teško je sve to raditi uz redoviti posao, ali se trudimo zato što nas kupci 'tjeraju' na to. To nam je i najveća motivacija što se potrošačima sviđa ono što radimo i jako puno njih je to prepoznalo. To nam daje poticaj da uvodimo novine što se tiče i asortimana i tehnologije. Nedavno smo angažirali jednu osobu da nam pomogne oko posla, ali naravno to nije dovoljno jer tu ima posla i za deset ljudi«, kaže Mirjana Kuntić.

Ivana Petrekanić Sič

Najveća salata u Srbiji

U okviru sajma *Agromarketa* u Kragujevcu prije tri godine salata s *Pivčijeg salaša* dobila je prvu nagradu kao najveća u Srbiji. Vedran ističe da u proizvodnji ovog povrća ne koriste umjetna već isključivo prirodna gnojiva i samo je jednom špricano preventivno.

Grb Slavenskog Broda Robertu Skenderoviću

SLAVONSKI BROT – Jedno od ovogodišnjih priznanja *Grb Grada Slavenskoga Broda* pripalo je dr. sc. **Robertu Skenderoviću**, povjesničaru i višem znanstvenom suradniku Hrvatskog instituta za povijest. Skenderović je, među ostalim, i autor knjige o povijesti podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Nagrade su dodijeljene zaslužnicima koji su svojim radom pridonijeli razvoju i boljitku Grada Slavenskog Broda, promicanju njegovih vrijednosti, položaja i ugleda u zemlji i svijetu.

Dan hrvatske kuhinje na festivalu Food Planet

NOVI SAD – Na festivalu *Food Planet* koji se održava na Trgu slobode u Novom Sadu i traje do 3. lipnja, danas (petak, 25. svibnja), dan je posvećen kuhinji Hrvatske. Posjetitelji će se moći upoznati s gastronomskim specijalitetima Hrvatske. Predstavljanje započinje u 18 sati obraćanjem veleposlanika Hrvatske u Beogradu **Gordana Bakote**, a nastavlja se besplatnom degustacijom specijaliteta iz ove zemlje.

M. T.

Izložba Croart Paliću

PALIĆ – U povodu Dana Mjesne zajednice Palić večeras (petak, 25. svibnja) na Paliću će biti otvorena izložba slika članova HLU *Croart* iz Subotice. Izložba će biti otvorena u 18.30 sati u Kongresnoj dvorani Velike terase na Paliću, a moći će se pogledati do nedjelje 27. svibnja. Izložbu će u ime organizatora otvoriti **Márta Dobó**, predsjednica Skupštine MZ Palić.

Lira naiva 2018. u Maloj Bosni

MALA BOSNA – Hrvatska čitaonica u suradnji s Katoličkim društvom *Ivan Antunović* priređuje šesnaesti po redu Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva* 2018. Susret će ove godine biti održan u Maloj Bosni, i to sutra (subota, 26. svibnja). Pjesnička večer će biti održana u Vjeronaučnoj dvorani župe Presvetog Trojstva (Subotička bb) s početkom u 17 sati, gdje će se publici predstaviti pjesnici iz Srbije i Hrvatske, a bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Nova nada – Lira naiva 2018.* za koju je izbor uradila profesorica hrvatskog jezika **Ana Gaković**. Gošća pjesnikinja ove je godine **Ljiljana Crnić** iz Beograda,

dobitnica Zlatne značke Kulturno-prosvjetne zajednice Srbije 2015. godine za očuvanje materinskog jezika naroda i nacionalnih manjina Srbije.

Colorit u Somboru

SOMBOR – U Hrvatskom domu u Somboru sutra (subota, 26. svibnja) bit će održana likovna kolonija *Colorit*. Organizator manifestacije je likovna sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor*.

Z. V.

Zagrebački zbor na festivalu Musica sacra

NOVI SAD – Muzička omladina Novog Sada organizira sutra (subota, 26. svibnja) u novosadskoj Sinagogi koncert pod nazivom *Musica sacra – susret glazbenih tradicija istoka i zapada*. Na koncertu sudjeluju Akademski muški zbor Fakulteta elektrotehnike i računarstva u Zagrebu pod ravnanjem **Josipa degl' Ivelia**, Zbor manastira Kovilj pod ravnanjem jerođakona **Jeroteja** i Zbor Sveučilišta u Novom Sadu pod ravnanjem **Bogdana Đakovića**. Na programu su glazbena djela poznatih i anonimnih skladatelja duhovne glazbe zapadne i istočne kršćanske tradicije. Koncert počinje u 20 sati, a ulaz je besplatan.

M. T.

Izložba Ko' nekad u osam

RUMA – U Zavičajnom muzeju u Rumi u okviru manifestacije *Muzeji za 10*, otvorena je izložba *Ko' nekad u osam* koja prikazuje društveno-zabavni život u Rumi tijekom 50-ih i 60-ih godina XX. stoljeća. Izložbu čine fotografije, plakati, novinski tekstovi te predmeti koji se odnose na temu i spomenuto razdoblje. Informacijama, savjetima i fotografijama iz svoje kolekcije veliki doprinos realizaciji izložbe dao je i voditelj Velikog tamburaškog orkestra *Matija Gubec* iz Rume **Josip Jurca**.

»Ima još dosta materijala i fotografija, koje bi mogle da se izlože ovdje, a koje su u vlasništvu obitelji ljudi koji su u to vrijeme svirali. Međutim i ovo što je sada urađeno je izvanredno i mislim da će ostati zapisano kao posebno lijepa i specifična izložba«, kaže Jurca.

S. D.

Multikulturalni projekt Čuvarkuća

BAČKO PETROVO SELO – *Fondacija 021* uz potporu nevladinih organizacija *CeSER* iz Rume, *CRCD-a* iz Zrenjanina i *KUD-a Branko T. Radičević* iz Bečeja, provodi projekt pod nazivom *Čuvarkuća*. Projekt je kulturno-edukativnog karaktera i ima za cilj pridonijeti boljem razumijevanju i suradnji različitih nacionalnih, vjerskih i kulturnih zajednica Vojvodine, posebno onih koje nisu često vidljive u javnosti. U naredne dvije godine, u sklopu projekta bit će održano 12 manifestacija, a prva od njih bit će održana sutra (subota, 26. svibnja) u Bačkom Petrovom Selu. Manifestacija počinje u 10 sati. Posjetitelji će tijekom dana moći pogledati izložbu slika, razne rukotvorine i proizvode domaće radinosti, ali i nastupe kulturno-umjetničkih društava. Bit će organizirane i sportske igre te radionice za mlade.

U Pančevu obilježeno 55 godina od smrti dr. Mihovila Tomandla

Čuvar pančevačkog kulturnog blaga

U organizaciji Udruge banatskih Hrvata iz Zrenjanina, a uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, 21. svibnja u Pančevu je održan kulturni događaj na kojem je svečano obilježena 55. obljetnica od smrti znamenitog pančevačkog Hrvata dr. **Mihovila Tomandla** (1894. – 1963.). Tomandl je bio povjesničar, publicist, prevoditelj koji je u velikoj mjeri zadužio pančevačku kulturu, osobito knjižničarstvo, arhivistiku i historiografiju. Pančevci ga danas s pravom nazivaju čuvarom lokalne baštine.

Dug prema velikanu

Program obilježavanja obljetnice započeo je polaganjem vijenaca na grob dr. Tomandla na katoličkom groblju u Pančevu nakon čega je održana misa zadušnica u crkvi svetog Karla Boromejskoga.

»Doktor Mihovil Tomandl je istaknuti Pančevac svojega doba. Obilježavamo ovaj dan iz razloga što je on svojim radom zadužio ne samo Pančevo, nego i Vojvodinu i Srbiju. Bio je veliki povje-

sničar, lokalpatriot i jedan od najznamenitijih Pančevaca svoga doba. Obilježavanjem ove obljetnice i podsjećanjem na njegov rad želimo se potruditi da dr. Tomandl ne ode u zaborav«, kazao je predsjednik Udruge banatskih Hrvata **Goran Kaurić**.

Impresivno djelo

Program je nastavljen u Gradskoj knjižnici, gdje je predavanje o Mihovilu Tomandlu održala dr. **Ivana Spasović** iz Arhiva SANU-a.

»Mihovil Tomandl bio je pravnik, povjesničar, publicist, političar i javni djelatnik koji je sudjelovao u javnom životu Pančeva, naročito u vrijeme Kraljevine SHS, ali i poslije rata. Bio je i putopisac. Kao povjesničar, bio je veoma plodan i vrstan. Ostao je nedovoljno poznat, a njegovo djelo je i po obimu i po vrijednosti veoma impresivno. Bavio se poviješću uglavnom XIX. stoljeća. Uređivao je novine *Narodna sloga*, u kojima je iskazivao svoj politički stav. To je činio ne samo u vrijeme između dva rata nego i u ranijim svojim godinama, kada je bio pripadnik revolucionarnih organizacija južnih Slavena u okviru Austro-Ugarske, a bio je i žrtva oba svjetska rata«, istaknula je dr. Spasović.

U planu je i izdavanje njegove autobiografije.

»Autobiografiju planiram dopuniti onim što sam, istražujući i baveći se njegovim djelom, saznala o njemu. Želja mi je da on i na taj način bude ožvijen, premda je najvažniji korak načinjen kada je Povijesni arhiv u Pančevu objavio sva njegova djela«, kaže dr. Spasović.

Hrvatski trag u Banatu

Hrvati su ostavili traga u povijesti Banata, što je i bio razlog osnivanja Udruge banatskih Hrvata.

»Jedan od ciljeva udruge je da široj javnosti pokažemo da Hrvati u Banatu još uvijek žive i da su svojim radom utkali sebe u život ove zajednice«, kaže Goran Kaurić.

Sljedeći događaj Udruga će organizirati u kolovozu u Starčevu, kada će biti obilježena obljetnica smrti jednog slikara, također iz zajednice Hrvata.

Proslavi obljetnice dr. Tomandla u Pančevu nazočili su i predstavnici hrvatske diplomacije u Srbiji, te hrvatskih institucija i ustanova.

S. Darabašić

Otkriti i predstaviti kulinarsku kulturu vojvođanskih Hrvata

Što to **miriše** iz **kuhinja** naših baka?

Ono što jest bio glavni cilj svakako je postignuto – započelo je razmišljanje na koji način otvoriti vrata šokačke, bunjevačke, srijemske, dalmatinske, hercegovačke... kuhinje Hrvata u Vojvodini tako da svi mogu vidjeti i kušati što se u njoj sprema

Mirisi su se širili Petrovaradinom u subotu, 19. svibnja. Oni proljetni, koji vladaju Molinarijevim parkom, pomiješali su se s mirisima koji su dopirali iz obližnjeg dvorišta Dobrovoljnog vatrogasnog društva *Petrovaradin*, najstarije ovakve udruge u Vojvodini. Duh starog Petrovaradina obogaćen je okusima koji su, makar na jedan dan, imali za zadatak da ovdašnju hrvatsku

zajednicu pokušaju definirati i njezine vrijednosti promicati na do sada zapostavljen način – putem bogatstva kulinarske tradicije. Naznake da to može biti izazovan zadatak bile su vidljive još tijekom pripreme projekta »CROz kuhinje Vojvodine« koji je ove godine prvi put realiziran, a koji je definiralo HKPD *Jelačić*. Najveća hrvatska udruga na području Novog Sada, naime, želi, u godini kada obilježava petnaestogodišnjicu svojeg postojanja, demonstrirati da čuvanje baštine nikako ne smije zaobići ni kulturu hrane vojvođanskih Hrvata, tako brižljivo njegovanu i isto toliko slabo poznatu.

HKPD *Jelačić*, kako je to naglasio njegov predsjednik **Petar Pifat**, odlučio je to učiniti predstavljanjem različitosti unutar kulinarskih performansi pojedinih krajeva u kojima naš narod živi. U tu svrhu, a kako bi svjedočili zajedništvo hrvatskog naroda u Vojvodini, organizatori su u goste pozvali tim HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, koji je bio predvođen **Lazarom Cvijinom** i **Denisom Lipozenčićem**, kao i dvije domaće ekipe: jednu koja je predstavljala kuhinju Slavonije, i jednu koja se potrudila otpuhati prašinu sa stranica najstarijih

petrovaradinskih »kuharica«. Pravila maloga natjecanja koje je upriličeno bila su jednostavna: svaka ekipa spremala je jedno slatko i jedno slano jelo, a posjetitelji su ih mogli kušati i ocijeniti tako što su u glasačku kutiju ubacili odsječak vaučera ekipe koja je, po njima, pripremila najbolje jelo.

Tarana, čobanac, granadirmarš...

Pokazalo se da to nije bio lak zadatak. »Slavonska« ekipa Petrovaradinaca spremala je čobanac, njoke i kupus salatu, subotička momčad taranu i salčiče, a »autohtone« Petrovaradinke su spremale granadirmarš, tijesto s kupusom i čipkane krofne. Očekivanja svake od ekipa bila su neskromno velika, posebice kada se vidjelo da će količine hrane koje su pripremljene jedva dostajati. Ova manifestacija, naime, privuka je više od 250 sudionika. Kuharica petrovaradinskog štanda **Melita Ivanić**, na naše pitanje što se to nekada kuhalo, a što se danas kuha u Petrovaradinu, kaže:

»Jela koja mi pripremamo još uvijek se kuhaju, iako je riječ o starijskim receptima. Tajna je u okusu. Riječ je o jednostavnim receptima, koji mogu biti zakuska, ali i glavno jelo. Najvažnije, još uvijek ima baka koje sve ove recepte redovito pripremaju«, objasnila nam je gđa Melita, podviknuvši nestrpljivim posjetiteljima »da još uvijek nije za probu«.

Lazar Cvijin, predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo*, ističe veliki potencijal manifestacija u kojima bi se prezentirala tradicionalna kuhinja voždovanskih Hrvata.

»Hrana se prezentira i u drugim manifestacijama. Uskoro će naše *Takmičenje risara*, gdje se tarana sprema u petnaestak kotlova. To je naše tradicionalno *ilo*. Iako nije posebno bogato, ima svoju povijest i od nekada proste hrane dobio je složeniju notu i okuse. Smatram da ima puno prostora za njegovanje različitosti u kuhinji ovdašnjih Hrvata«, kaže Cvijin.

Na naše pitanje o mogućoj komercijalnoj proizvodnji tradicionalnih bunjevačkih jela, Cvijin ističe njihov način pripreme.

»Jela koja su jako popularna jako se lako nauče. Tarana ima poseban način proizvodnje. Tijesto tog imena koje kupujemo nije ni blizu onoga što su naši stari spremali. Taj stari način spremanja bi bilo zanimljivo sačuvati. Mislim da još jedna generacija, malo starija od naše, zna kako se tijesto za taranu zaista sprema, ali je vrlo vrijedno razmišljati o radionicama u kojima bi je naučile i mlađe kućanice«, kaže on.

Sastojke čobanca, slavonskoga branda, otkrio je bez ustručavanja **Mirko Turšić**, koji je sa sinom pripremao ovo jelo.

Troboj kuhačama

Manifestacija, naravno, nije mogla ni bez vina. Vinski štand prezentirao je proizvode vinarije *Probus* iz Srijemskih Karlovaca, a pre-

poruke za »zaliti« jela koja su se kuhala davao je **Mario Ratković**. I đaci s nedavno pokrenute kreativne radionice *Petrovaradionice* su imali svoj štand, na kojem su, uz pomoć profesorice **Tatjane Štimatec** koja ih vodi, mlade likovnjakinje **Anja Berus** i **Tajna Stojković** predstavile svoje proizvode (kada su već bili gotovo prodati): magnete, velike i male razglednice i satove s poznatim petrovaradinskim motivima. Velike tajne sitnih kolača predstavili su **Nadica** i **Darko Ursić**, koji su recepte za njih pronašli u staroj zbirci Ursićeve bake iz Petrovaradina, i koji su na zakusku pozvali »petrovaradioničare«. Klasična nadopuna bogatom jelu bila je glazba, i to u oba petrovaradinska pojava oblika: domaćem (sastav »Jelačićeve tamburaška mornarica«) i primorskom (Klupa *Jelačić* s odličnim instrumentalistom i solistom **Dinom Dudvarskim**). Sudeći prema raspoloženju, čini se da su uspjele animirati brojne glasače, koji su u ogromnom broju glasovali, nije teško pogoditi – za domaći tim! Povjerenstvo u sastavu **Marina Karavanić**, **Tajna Stojković** i **Anja Berus** je tvrdilo da je bilo nepristrasno u brojanju glasova...

Natjecanje svakako nije bilo glavni cilj ovog događaja. Ono što jeste bio glavni cilj svakako je postignuto – započelo je razmišljanje na koji način otvoriti vrata šokačke, bunjevačke, srijemske, dalmatinske, hercegovačke... kuhinje Hrvata u Vojvodini tako da svi mogu vidjeti i kušati što se u njoj sprema. Da je to cilj vrijedan truda potvrdili su Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji su pomogli organizaciju manifestacije. U ime hrvatske diplomacije u Srbiji na njoj su sudjelovali **Mihael Tomšić**, konzul prvog reda u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici i **Ivan Sabolić**, opunomoćeni ministar Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu. Zbog bolesti glavnog kuhara, zbor mirisa tog subotnjeg popodneva bio je uskraćen za miris Dalmacije, budući da su najavljeni gosti iz Trogira bili primorani otkazati svoj dolazak.

Troboj kuhačama završio se, naravno, prijateljski. **Zlata Balenović**, projektna menadžerica *Jelačića*, koja je osmislila ovaj projekt, dodijelila je zahvalnice predstavnicima kulinarskih ekipa, a kulinarske posjete jedni drugima obećali su predsjednici domaće udruge i *Bunjevačkog kola*. Profesionalnoj kvaliteti ovog događaja značajno je pridonio izvanredan vizualni identitet koji je osmislio profesor **Darko Vuković**, kao i umješna konferansa, koju je vodila **Gordana Jerković**.

Marko Tucakov

Autor fotografija: Aleksandar Miškov

Čuveni zagrebački SKUD *Ivan Goran Kovačić* gostovao u Somboru

Reprezentativni folklorni nastup

Takvo igračko umijeće i uigranost te toliki broj igrača na pozornici Hrvatskog doma u Somboru odavno nisu viđeni, a taj ugođaj Somborcima je priredilo Studentsko kulturno–umjetničko društvo *Ivan Goran Kovačić* iz Zagreba. U dvodnevni posjet Somboru, *Goranovci* su stigli s više od 50 svojih igrača i pjevača. I to poslije nastupa u Münchenu, a prije godišnjeg koncerta u zagrebačkom HNK-u.

Koncert u Hrvatskom domu bio je zapravo šetnja kroz Hrvatsku, koja je počela iz okolice Splita, nastavila se zelinskim krajem, Vrlikom, zatim preko Moslavine stigla i do Lukinić brda, Turopolja, Korduna, Posavine, Prigorja... Nisu se štedjeli igrači koji su tijekom koncerta promijenili više nošnji i odigrali devet koreografija.

Sedam desetljeća trajanja

»Ove godine obilježavamo 70. obljetnicu djelovanja Društva. Naši članovi su srednjoškolci, neki već zaposleni i dakako studenti koji uspijevaju organizirati život tako da stižu postići i obveze koje imaju u KUD-u. Djelujemo u velikom gradu i prirodno je očekivati da nemamo problema s članstvom, ali veliki grad nudi jako puno mogućnosti, pa nije jednostavno ni u velikom gradu prikupiti članstvo. Međutim uz redovne probe, gostovanja, koncerte, mi mladim ljudima pružamo paletu događanja unutar društva. Često zajedno proslavimo ispite na fakultetu, rođendane, tu su turneje i putovanja, tako da uspijevamo održati taj potencijal ljudi. Od 2009. godine u svoj repertoar uvrstili smo i marijanske pjesme, tako da su se ovi mladi ljudi upoznali s novim načinom pjevanja kroz tekstove i melodije koje su zapravo molitve«, kaže **Dubravko Radić**, umjetnički voditelj SKUD-a *Ivan Goran Kovačić*.

Koncert kod karmelićana

A taj drugi dio gosti iz Zagreba prikazali su na koncertu marijanskih hodočasničkih pjesama *O, mila majko nebeska* koji je održan na pravom mjestu – u Karmelićanskoj crkvi u Somboru. U programu je bilo 16 marijanskih pjesama i ponovno šetnja kroz Hrvatsku od Baranje i Slavonije, do Prigorja, doline Neretve, otoka Lastovo, Istre, Ravnih kotara, Like, Zagreba... A nekadašnji prior Karmelskog samostana u Somboru otac **Stjepan Vidak** i »krivac« je za ovaj koncert i gostovanje.

»Ovaj koncert je održan u Remetama i pomislio sam tada kako bi lijepo taj koncert zvučao o Karmelićanskoj crkvi u Somboru. A ta moja želja ostvarila se zahvaljujući HKUD-u *Vladimir Nazor* iz Sombora«, kazao je otac Stjepan.

Organizator nastupa *Goranovaca* u Somboru bio je HKUD *Vladimir Nazor*, a potporu je dao i Grad Sombor. No, šteta je što tamošnji pripadnici hrvatske zajednice, ali i ostali Somborci nisu iskoristili rijetku priliku vidjeti ovako kvalitetan folklorni ansambl u svome gradu. Inače, bilo je ovo prvo gostovanje *Goranovaca* u Srbiji.

Z.V.

Hrvatske udruge i ustanove u Noći muzeja

Predstavljanje široj publici

U velikoj, nacionalnoj manifestaciji *Noć muzeja* koja je održana 19. svibnja, i ove je godine sudjelovalo nekoliko hrvatskih udruga kulture, kao i Zavod za kulturu voždanskih Hrvata. Svi oni, kako kažu, žele prezentirati svoj rad široj publici a *Noć muzeja* je odlična prigoda za to. Zadovoljni su posjetom, posebice činjenicom da je među publikom bilo i mlađih generacija.

ZKVH

U ZKVH-u posjetitelji su se, uz izložbu radova grafičkog dizajnera **Darka Vukovića** *Što smo vam to napravili*, mogli upoznati s knjigama, publikacijama i CD-ima, te općenito radom te ustanove u proteklih deset godina postojanja.

HKC Bunjevačko kolo

HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice priredio je manju izložbu slika iz fundusa njihova Likovnog odjela. Vjerojatno najatraktivniji široj publici bio je stalni etno-postav *Bunjevačka soba* koji je otvoren prije par godina pri Centru, a priređeni su i nastupi folkloraca (plesaća i pjevača) *Kola*.

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta se, u suradnji s mjesnim HKPD-om *Matija Gubec*, desetu godinu za redom uključila u *Noć muzeja*. Njihov je program počeo otvorenjem izložbe fotografija pod nazivom *Devedeset godina od prve tavankutske Dužijance*. Izložbu je otvorio **Velimir Pleša**, generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici. U nastavku programa posjetitelji su imali priliku pogledati nastup članova srednje i reprezentativne plesne skupine HKPD-a *Matija Gubec*. Uslijedio je obilazak stalnog postava slika od slame koji se nalazi u mjesnoj župi. O povijesti i razvitku slamarstva u Tavankutu posjetiteljima je govorila **Jozefina Skenđerović**, voditeljica *Gupčeva* slamarskoga odjela.

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu

Posjetitelji tavankutske *Noći muzeja* obišli su i tavankutsku crkvu Srca Isusova s kojom ih je upoznao župnik **Franjo Ivanković**. Program je završen na Etnosalašu *Balažević* na kojem se održavala radionica sekcije šlinga.

HLU *Croart* iz Subotice sudjelovala je u *Noći muzeja* s već ranije postavljenom izložbom slika s prošlogodišnje kolonije *Stipan Šabić* u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici.

Manifestacija *Noć muzeja* je u Srbiji održana petnaesti puta, ovoga puta u pedesetak gradova i mjesta.

D. B. P. / I. D.

Crkva

Kraljice u župi sv. Roka

Župa sv. Roka i ove godine je na blagdan Duhova imala svoje *Kraljice*, običaj koji živi na ovim prostorima već dugi niz godina. Kraljice su sudjelovale na svetoj misi, a nakon toga su obilazile obitelji i *ljeljale*. Odjevene u šling, s kraljičkim kapama na glavi, predvođene pastirom, donosile su radost blagdana. *Kraljice* je pripremila i uvežbala s. **Silvana Milan**.

Ž. V.

Kraljice u Tavankutu

H KPD Matija Gubec iz Tavankuta, osim mnogih drugih običaja, nastoji održati živim i običaj *Kraljica*, koji se vezuje uz blagdan Duhova, i to organizirano još od šezdesetih godina prošloga stoljeća kada su pokretačice održavanja ovog običaja bile **Anica Balažević** i **Marga Stipić**, koje su okupljale djevojčice i izrađivale prigodne krune. Današnji članovi s ponosom održavaju ovaj običaj. Voditelj srednje folklorne grupe **Darko Prčić** potiče mlade na sudjelovanje i u ovome običaju.

Kraljice se u prijedopodnevni satima spremaju i sudjeluju na nedjeljnoj misi, nakon koje pjevaju ispred crkve, za što bivaju često nagrađene i novčanim prilogom. Župljani koji rado primaju *Kraljice* u svoj dom u poslijepodnevni satima smatraju kako one donose blagoslov obitelji. Tijekom cijelog popodneva na blagdan Duhova Tavankutom su se čule kraljičke pjesme.

I. D.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

SLUŠAJTE NAS, KONTAKTIRAJTE NAS I POMOŽITE NAM! Radio Marija živi od svojih slušatelja. Svojim darom činite našu zajedničku misiju mogućom! Svoje donacije možete uplatiti na račun: 160-324873-16 Svrha uplate: donacija. Primatelj: Udruženje Marija, Matije Gupca 10, 24000 Subotica. Svoje donacije možete doneti i u središnji studio u Subotici ili u Novom Sadu, možete ih dati Vašem župniku ili ubaciti u kasicu Radio Marije u crkvi ali s naznakom **ZA HRVATSKU REDAKCIJU!**

Susret mladih Srijemske biskupije

Ured za mlade u sklopu Biskupijskog pastoralnog centra Srijemske biskupije organizira sutra, 26. svibnja, susret mladih Srijemske biskupije u župi sv. Ane u Maradiku. Tema susreta je *Vi ste svjetlo svijeta* (Mt 5,14). Prijave za sudjelovanje primaju se kod župnika u župama Srijemske biskupije.

M. T.

Raspored slavlja na Bunarić

2. lipnja – Prva subota: sveta misa u 9.30 sati

9. lipnja – Srce Marijino: sveta misa u 18 sati

7. srpnja – Prva subota: sveta misa u 9.30 sati

13. srpnja – Majka Božja Bistrička: sveta misa u 18 sati

16. srpnja – Karmelska Gospa: sveta misa u 18 sati

Ž. V.

In memoriam

Mir živima, pokoj mrtvima!

Puni vjere u život budućeg vijeka javljamo svoj braći, rodbini, prijateljima i znancima da je blago u Gospodinu naš brat

fra Marijan Kovačević
franjevac-svećenik

(1946. – 2018.)

okrepljen svetim sakramentima preminuo u Slavanskom Brodu u petak 18. svibnja u 72. godini života, 55. redovništva i 46. svećeništva.

Fra Marijan sahranjen je 21. svibnja na groblju u Cerniku.

Blagi Kriste, podaj mu život vječni!
Braća franjevci

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Tajna Presvetog Trojstva

Tajna Presvetog Trojstva najveća je tajna naše vjere. Kako to da je jedan Bog u tri osobe nemoguće je dokučiti ljudskim umom. Teolozi su stoljećima pokušavali rasvijetliti i protumačiti tu tajnu. I svaki pomak bliže shvaćanju i svako njihovo tumačenje ostajalo je manjkavo jer je u konačnici Bog ostao tajna. Svaka slika i objašnjenje tri osobe unutar Trojstva nisu adekvatni, jer Bog nadilazi našu stvarnost, te ni jedna slika koju čovjek poznaje nije dovoljno dobra da prikaže Boga i odnose božanskih osoba.

Objava

Ipak, Bog je svoju tajanstvenost donekle razotkrio objavljujući se čovjeku kroz cijelu povijest spasenja. U Starom zavjetu objavljuje se kao Otac, u Novom kao Sin, a nakon Sina dolazi Duh Sveti. Tako je Trojedin Bog učinio iskorak prema čovjeku i pomogao mu da, unatoč ograničenosti svog shvaćanja, koje ne izlazi izvan okvira ovoga svijeta, ipak može prihvatiti i vjerovati u to veliko otajstvo naše vjere.

Bog se kao Otac objavio Izraelu vodivši ga kroz povijest od čudesnog izlaska iz Egipta. Izrael se osvjedočio o silnoj Božjoj moći, kojom je spasio i čuvao izabrani narod. Ali, za uzvrat je tražio ljubav tog istog naroda iskazanu kroz poštivanje zapovijedi koje mu je dao. U tom odnosu Boga i Izraela, kao oca i djeteta, Bog se postupno objavljivao, te je narod, nepoznavši Boga Spasitelja, spoznao da je on i Bog Stvoritelj.

Kada se vrijeme ispunilo, Bog započinje novu etapu svoje objave čovjeku i postaje mu još bliskiji, jer uzima ljudsko tijelo i prilazi čovjeku kao čovjek. Tako započinje nova objava Boga, Boga Sina. Iako su se i prije ljudi osvjedočili o velikoj Božjoj ljubavi, ipak im se Bog činio nekako dalek, jer ga nisu mogli vidjeti. Sada u Sinu Bog čini još jedan korak bliže kako bi ga mogli lakše prihvatiti i lakše u njega vjerovati. Po Sinu narod Božji nije više samo Izrael, nego svatko tko povjeruje u Sina, te tako postaje bliži svakom tko ga želi susresti, a ne samo odabranima. Po Sinu postajemo odabrani svi. Iz ljubavi prema čovjeku Sin umire na križu, ponižen poput najvećeg grješnika, radi spasenja nas, grješnih ljudi. Njegova prolivena krv postaje najveći dokaz Božje ljubavi za čovjeka, nakon čega nitko u

tu ljubav ne može posumnjati. U osobi Sina koji se utjelovio Bog je pokazao čovjeku da razumije njegovu ljudsku muku, kao i da tu muku posvećuje mukom svoga Sina.

I konačno, kada je Sin uzašao na nebo, poslao je Duha Svetoga, treću božansku osobu, koji je duh, nevidljiv, ali je s nama i u nama. On je onaj koji nas nadahnjuje i potiče da vjerujemo i činimo dobro. Po njegovim poticajima naša vjera živi i biva pretočena u djela. Duh Sveti je s nama, nismo nikada sami, baš kao što je obećao Sin.

Trojstvo u mom životu

Tako je Bog, objavljujući se postupno, pomogao čovjeku da vjeruje u ono što ipak do kraja ne može razumjeti, da je on samo jedan u tri osobe.

Bog se čovjeku približio, razotkrio se čak i više od onoga što čovjek svojim umom može dohvatiti. Objavio se kao Stvoritelj svijeta i nas samih, svakog pojedinačno. Svi smo mi oblikovani u Božjem naumu i poslani na ovaj svijet, u vrijeme i mjesto koje je on za nas odabrao. I nije nas nakon stvaranja prepustio samima sebi. Otkupio je svakog krvlju Sina, tj. svojom krvlju, ali nam je ostavio netaknutu slobodu da sami odaberemo želimo li prihvatiti njegovu ljubav ili velikodušnost, ili je odbaciti. Poslao nam je Duha koji živi u svakom od nas, da nam pomogne, da nas potiče i hrabri u izboru spasenja i usmjerava putem Neba.

Zato danas, na svetkovinu Presvetog Trojstva ne možemo a da ne prodrmano svoju vjeru iz uspavanosti u koju se uljuljala, pa se sve manje prepoznaje u našim životima. Tražim li smisao u Bogu koji je sve stvorio, koji sve vodi, pa i mene i moj život, ili sam upao u vrtlog besmisla koji me vuče nekim lažnim bogovima suvremenog svijeta, koji razočaravaju i ostavljaju prazninu u duši? Ljubim li svakog čovjeka kako je Sin ljubio i kako nam je ostavio zapovijed, ili ljubim samo sebe i one koje sebi odaberem, pa sam nesretan, neispunjen, ogorčen, ne gledam Krista u svakom čovjeku? Dopuštam li Duhu da me hrabri i potiče, kao što su dopustili apostoli, ili odbijam slušati njegove poticaje toliko da ih više ni ne čujem?

Trojedin Bog je prisutan u životu svakog od nas, ako mu dopustimo, nije njegovo djelovanje prestalo biblijskim vremenom.

Odgonetava jednu od najvećih globalnih zagonetki

Prsten otkriva tajne selidba ptica

Somborac **Antun Žuljević** u ruci je do sada držao više od 75 tisuća ptica koje pripadaju skupini od oko 150 vrsta! U posljednja gotovo četiri desetljeća on, naime, pokušava s mnogobrojnim ornitolozima širom svijeta dokučiti tajne ptičje selidbe. To radi tako što na njihove noge stavlja prstenove, kojipticama ne smetaju, a onima koji ih proučavaju predstavljaju riznicu podataka. No, ptice nije lako uhvatiti i stručno označiti, a još teže ih je ponovo pronaći. Kada se to, ipak, dogodi ornitolozi traže u ogromnim bazama podataka baš onaj koji govori gdje je ptica prstenovana.

Antun je u prvih 11 godina prstenovačkoga staža bio suradnik Zavoda za ornitologiju tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. U njoj je bio od 1910. centar regionalnih prstenovačkih aktivnosti, jedan od dva u potonjoj Jugoslaviji, uz onaj u Ljubljani (koji je pokrivaosamo Sloveniju). Godine 1993. formiran je Centar za markiranje životinja u okviru Prirodoslovnog muzeja u Beogradu, čiji je, do sada, Antun daleko najplodniji suradnik. Za svoju aktivnost ima dozvolu, član je ispitnih povjerenstava za mlade prstenovače, te s velikim žarom na razne načine sakuplja podatke o nalazima prstenovanih ptica – to najvrjednije ornitološko blago.

Prstenovanje ptica jedan je od načina otkrivanja tajni njihove selidbe. Zašto i kako je Vas zainteresirala ova aktivnost?

Dok nisu počeli prstenovati ptice, prije skoro 120 godina, ljudi nisu znali gdje one odlaze tijekom zime. Stavljanjem prstena na pticu to se promijenilo, jer na temelju podataka koji su upisani u prstenu (najčešće kombinacija brojki i slova, te naziv prstenovačke centrale), može se ustvrditi odakle je ptica krenula i gdje

je stigla. Povezujući te dvije točke određuje se pravac selidbe. Još od malih nogu bio sam povezan s golubarima, pa sam znao da je svaki golub s prstenom interesantniji, jer se može saznati puno toga o njemu. Kada me je počelo interesirati promatranje divljih ptica, sasvim slučajno sam saznao da se i one prstenuju. Povezao sam te dvije stvari: ptica s prstenom nosi mnogo više informacija nego ona bez prstena. To me je potaklo, još davne 1981. godine, da počnem prstenovati ptice kako bih mogao saznati što više o njima. Prstenovanjem ptica ne dobijamo samo podatke o njihovom kretanju, nego još mnogo drugih: koliko dugo žive, koliko uspješno preživljavaju u prirodi, koliko su vezani za svojeg partnera i mnoge druge.

Koju vrstu ptica ste najčešće prstenovali? Kako birate mjesta gdje ptice hvatate radi prstenovanja?

To je crnokapa grmuša, mala ptica pjevica. Do sada sam uhvatio više od 10 tisuća jedinki ove vrste i na njihove noge stavio prstenove. To je ptica koja se u velikom broju gnijezdi širom Europe, a seli se uglavnom kroz gusto grmlje i tršćake. Na takvim mjestima ih hvatam, i to pomoću okomitih ornitoloških mreža. Postoje, naime, dvije mogućnosti: prstenovati pticu dok je još mladunče i ne zna letjeti ili je uhvatiti (najčešće ornitološkim mrežama) kada je odrasla. Prsten se stavlja na nogu ptice, ali se ponekad koriste i drugi markeri kako bi ih ljudi mogli što lakše međusobno razlikovati. Dvije stvari su važne za odabir mjesta na koje ornitolozi postavljaju mreže: broj ptica i mogućnost da mreža bude što manje uočljiva. Tršćaci su za mene najinteresantnija mjesta. Promatranjem se mnogo teže dobijaju podaci o tome što u njima živi, a za prstenova-

vanje su idealna. Moja najplodnija godina je bila 2000., kada sam prstenovao 5815 ptica.

Koji su Vaši omiljeni lokaliteti na kojima razapinjete mreže?

Moja omiljena mjesta za prstenovanje su tršćaci pokraj Velikog bačkog kanala kod Bezdana i Monoštora, kao i uz kanal DTD kod Bukovačkih Salaša. Često posjetim i baru Bager na periferiji Sombora, gdje se pojavljuju vrste koje baš i nisu karakteristične za urbane sredine.

Fascinirani smo kako ptice selice svakog proljeća pronalaze mjesta na kojima ili u blizini kojih su se izlegle. Na koji način to postižu?

Točan način kako im to uspijeva još nije u potpunosti utvrđen. Zna se da se neke vrste orijentiraju pomoću Sunca i zvijezda, neke pomoću magnetnog polja Zemlje, a neke osjetilom mirisa. Vjerojatno koriste više osjetila kako bi se uspjele precizno orijentirati.

Kako je organizirano prstenovanje ptica u Srbiji? Ukoliko se pronađe divlja ptica u prirodi koja na tijelu nosi neku oznaku, što treba uraditi onaj koji ju pronađe?

U Srbiji obilježavanje životinja organizira i prati Centar za markiranje životinja pri Prirodnačkom muzeju u Beogradu. Sve slučajeve nalaza divljih životinja, pa i ptica, treba prijaviti njima s točnim mjestom i datumom nalaza, točnim natpisom na prstenu (ili nekoj drugoj oznaci) i podacima o okolnostima nalaza životinje (uginula, povrijeđena, je li puštena...).

Kamo odlaze naše ptice i odakle dolaze kod nas?

Panonska nizina je kao lijevak u koji se, na svojoj selidbi prema Africi, ulijevaju ptice, od Islanda do Sibira. Oдавde se opet raspršuju i odlaze do krajnjeg zapada i juga Afrike, a istočno čak do Indije. Ptice koje sam ja prstenovao nađene su širom Europe, ali i u Gani, Nigeru, Maliju, Izraelu, a hvatao sam, primjerice, ptice s turskim, ciparskim, ruskim, norveškim, portugalskim i španjolskim prstenovima.

Kako postati prstenovač ptica?

Svake godine se organizira prstenovački kamp na Ludaškom jezeru. Najbolje je da oni koji to žele posjete taj kamp, sudjeluju u radu prstenovača i saznaju sve informacije o tome kada, gdje i pod kojim uvjetima će biti održan ispit za nove prstenovače.

Mladunac gaka kvakavca, jedne vrste čaplje koje se gnijezde u Vojvodini, na čiju nogu je naš sugovornik stavio prsten dok je još bila mladunče u gnijezdu, u ptičjoj koloniji kod Bezdana, nađen je uginuo tijekom zime iste godine kada je prstenovan, u Gani. Od mjesta prstenovanja do mjesta nalaza preletio je najmanje 4750 kilometara. Ta ptica je završila svoj život, naizgled kao i milijuni drugih, ali su njezina krila odgonetnula jednu malu tajnu. Može li tko drugi, osim ptica i onih koji ih prstenuju, osjetiti koliko je naš planet zapravo pun tajni? Prstenovači ptica privilegirani su jer nositelji tih tajni mogu držati u ruci, a njihove tajne vrlo strpljivo otkrivati. Zato, kada nađete živu ili uginulu pticu s prstenom, znajte da ste i vi među privilegiranim, a tajnu žurno podijelite s ornitolozima.

Marko Tucakov

Obitelj

RECEPT NA TACNI

SLANE RAFAELO KUGLICE

Da bi neki recept stigao na tacnu potrebno je odgovoriti bar na jednu od mojih potreba. Nekada ključnu ulogu odigra sastojak koji mi se u danom trenutku jede ili u nekom razdoblju najviše zavodi moju gurmansku stranu. Nekada je potrebno zadovoljiti ekonomičnu stranu i osigurati sastojke pristupačnih cijena ili da je takav da svojim okusom udovolji širokim narodnim masama.

Poduži je popis faktora koji utječu na izbor prijedloga za recept na tacni, ali je na ovotjedni definitivno utjecao faktor brze pripreme. Trebalo je na stol staviti nešto slano, zadovoljivo, ukusno i to u roku od odmah. U obzir nije dolazio gotov kupljen proizvod jer mi to ne dozvoljavaju bubice u mojoj glavi. Dakle, mora biti mojih ruku djelo. Nisam sigurna što se dalje odigralo i kako se ovaj divni recept uspio naći u ovoj zahtjevnoj situaciji ali ga dijelim da se i vama nađe.

Potrebno: 200 g pilećih prsa / 200 ml kiselog vrhnja / 250 g ribanog kačkavalja / 200 feta sira / 200 grama šunke / 4 kisela krastavčića / sezam / sol / papar.

Postupak: Meso obariti ili ispeći. Sjediniti fetu i kiselo vrhnje, te u tu smjesu dodati naribani kačkavalj i sjeckanu šunku, sjeckano pileće meso i kisele krastavce. Dodati začine i promiješati da se sjedini. Valjati male kugle. Kuglice možete uvaljati u pečeni sezam ili sitno naribani kačkavalj.

Napomena: Ovo nije recept koji ima zadatak rafaelo kuglicama napraviti krizu identiteta. Jasno je da su one neodoljiva poslastica sladokusaca i da ništa ne može doseći njihovu slavu, ali velika sličnost u izgledu opravdava plagijarizam u nazivu.

Izazov za šaljive: Napravite i slanu i slatku verziju ovih bijelih kuglica, servirajte ih na trpezu i pratite njihovu daljnju sudbinu.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (113)

Subotički prinosi scenskim vrijednostima

U do sada tiskanim dijelovima ovoga rada nastojali smo pokazati, a znalce podsjetiti, barem na dio učinka kazalištaraca s kojima Subotica participira u onome što teatar u baštinskom pogledu predstavlja u cjelini kulture Hrvata. Uz do sada navedene, ukazujemo također i na dr. sc. **Anu Lederer** (1964.), teatrologinju i intendanticu zagrebačkog HNK, prvu ženu na tom mjestu, kada je pokazala veliku vještinu, nužnu čvrstinu i ustrajnost u vođenju ove glomazne umjetničko-tehničko-administrativne kuće s preko pet stotina zaposlenika. Ana Lederer je, inače kćerka **Petra Šarčevića**, kazališnog redatelja, svojedobno također na čelu HNK. Među ostalim, u Vladi **Tihomira Oreškovića** jedno vrijeme (od 22. siječnja do 19. listopada 2016.) Ana Lederer obnašala je dužnost zamjenice ministra kulture Republike Hrvatske **Zlatka Hasanbegovića**. Dočim je kao rezultat njezinog istraživačkog i znanstvenog rada nastalo više cjelovitih djela, većinom nagrađivana, a također je ostvarila i znatan broj zapaženih radova. Navedimo samo neka, prije svih autorska djela: – *Dobre slučajnosti*, Zagreb, 1994; – **Ivan Raos**, 1998; – redatelj **Tito Strozzi**, Zagreb, 2003; – *Vrijeme osobne povijesti*, Zagreb, 2004; – *Ključ za kazalište*, Osijek 2004. Osim toga, u suautorstvu ili kao urednica ostvarila je dvadesetak knjiga.

Dr. sc. Ana Lederer

Potpisnik je dužan istaknuti kako prva intendantica u povijesti zagrebačkog HNK nije dočekana baš nimalo damski. Dapače, otrovne bodlje namijenjene joj kao da su se danomice odasvud sustizale. Očito se na ponekim zagrebačkim i inim pašnjacima zateklo podosta dokona, a pri tom, nečim uzrujana svijeta. Unatoč tome sve one umjetničke ciljeve i druge nakane što ih je Ana Lederer javno proklamirala i postavila sebi i suradnicima u zadaću o mjestu i recepciji HNK u kulturnoj javnosti Republike Hrvatske – mahom je ostvarila. Pritom Ana Lederer nastavlja započeto: istražuje, objavljuje prikaze, kazališne i književne, znanstvene radove, eseje i dr. u tisku i periodici, na radiju i TV-u što ih čini kao zaposlenica u Odsjeku za povijest hrvatskoga kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU (od 2010.) u istraživačkom zvanju višeg znanstvenog suradnika.

Amateri, kazališni dobrovoljci, profesionalci

Također, držimo za važne i one kazališne početke koji sežu između dva svjetska rata u Subotici kada je djelovalo više amaterskih kazališnih družina tzv. kazališnih dobrovoljaca, između kojih su neki kasnije na tragu svoje bogomdane darovitosti i vlastite ustrajnosti, poput **Lajče Lendavija**, **Mirka Huske**, **Geze Kopunovića** ili **Klare Peić**, **Katarine Bačlija**, **Ane Skenderović** i drugih, uspješno

Ivan Petreš *Dva bila gavrana*, režija Geza Kopunović, koji tumači ulogu oca. Predstava je iz 1937. godine, a priređena je u Bajnatu (Senčanska škola)

utrli put svoga izlaska na profesionalnu kazališnu scenu, svladavši i umijeće opstanka na njoj.

Iz trenutačno uspostavljenih relacija društvene zbilje koje sežu do danas, jednom je dakle već pređen taj trnovit put, kojega se očito mora ponovno svladati. A ima li uvjeta da će se tako što (ili tome slično!) dogoditi sada i ovdje?

I jošte kako, uistinu potpisnik je ovih redaka uvjeren – taj proces je već započeo, budući da je posve neprimjereno i neprihvatljivo nepostojanje najmanje jedne kazališne scene za potrebe nacionalne skupine kakvu predstavljaju Hrvati u Vojvodini, odnosno u Srbiji.

Jedan među onima koji bi u tome mogao imati značajnog udjela svakako je Subotičanin **Marjan Kiš**, koji spada među očito svestrane scenske djelatnike bačkih Hrvata – skladatelj je, tekstopisac igrokaza i kazališnih komada, te redatelj, napose pokretač svih onih koje oko njega okuplja magija pozornice i njena neodoljiva privlačnost. Svojedobno Kiš je na radiju prošao proces pripreme emisija sa šaljivim i dramskim priložima, nadalje je bio voditelj dramske sekcije Mala scena subotičke Hrvatske čitaonice, u svojstvu redatelja i dramatičara, a također je bio scenarist i redatelj humoristične serije *Škripi đeram*. Ipak, na scenu najradije postavlja komedije jer su one glas gledateljstva, njih traži i prihvaća. Navodimo naslove nekoliko uspjelih:

Naš novi doktor, E, moj doktore (nagrada za najbolji glumački par i režiju na Festivalu hrvatskog amaterskog teatra u Mirgešu 2010.), *Poslednji čas* (prikazana na 3. festivalu pravilne ishrane i fizičke aktivnosti 2001.). Poseban uspjeh postiže *Visoka politika, Tri puta Bog pomaže*, komedija u jednom činu, da bi zatim prerasla u televizijsku seriju. Prvo su snimljene dvije epizode koje su se vrtjele na lokalnim postajama. Kasnije je snimljeno još pet epizoda serije *Škripi đeram* kojoj je Kiš bio scenaristom i redateljem. Serija je snimljena s profesionalnim osobljem na salašu **Matije i Bele Stantić**. Uradak je odmah prihvaćen i na TV Novi Sad te je bio emitiran srijedom u 22 sata na 1. programu.

Imamo se čega sjećati

Među najljepšim, ali i najbrojnijim sjećanjima većina su ona iz školskih dana. Netko ih čuva u albumima, netko u običnim kartonskim kutijama, a netko, poput **Marinka Šokca** iz Sonte, u ladicama jedne obične kuhinjske vitrine. Fotografija pred čitateljem ovoga broja *Hrvatske riječi*, materijalno svjedočenje o jednom svibanjskom danu od prije pedeset i nekoliko godina posve slučajno je došla pred oči autora ovih redaka. Jednom prilikom, na poziv Šokca, kako bi vidio neku dokumentaciju i ponešto mu pojasnio, svratio je kod njega na prijepodnevnu kavu. Iz hrpe papira koje je domaćin donio ispala je i ova fotografija. Kako su iz iste generacije, prisjetili su se i događanja iz tih vremena. »Svibanj je za nas bio mjesec u kojem je bilo najviše velikih i zanimljivih događanja. Već 1. i 2. vatrogasna limena glazba ulicama sela je svirala budnicu. Za nas djecu bila je to prava atrakcija. Za vrijeme svirke pratili smo ih ulicama, bio nas je cijeli buljuk. Već od polovice travnja počele bi, a u svibnju se intenzivirale, pripreme za slet, koji bi se održavao na nogometnom stadionu za Dan mladosti, kako smo s ponosom izgovarali, naš dar drugu **Titu** za rođendan. Znam da su u tom sletu sudjelovali učenici viših razreda, odjeveni u fiskulturnu opremu, a mi iz nižih razreda bismo se maskirali i poslije izvedenog sleta starijih učenika dolazilo je naše vrijeme za igru na travnjaku. Igrali smo se svašta. Bilo je tu vrlo maštovitih kreacija. Travnjakom su defilirali prinčevi, princeze, vještice, kuharice, čarobnjaci, kauboji, indijanci, banditi raznih fela, partizani... Jedino se nikada nije moglo naći djecu koja bi se maskirala u okupatore i domaće izdajnike. To bi valjda bila najveća kazna za svakog od nas, jer smo u školi učili o njihovim zločinima u ratu, pa tko bi se, onda, uopće i htio maskirati u takve?«, uz smijeh se prisjeća Šokac. U to vrijeme u Sonti je bilo oho-ho više djece

nego danas. Osnovna škola *Ivan Goran Kovačić* imala je više od tisuću učenika, raspoređenih u tridesetak odjeljenja. Znači, po trideset i nekoliko učenika u svakom odjeljenju. »Kad sam upisan u prvi razred, u mojem odjeljenju je bilo trideset šest učenika. Jedva da je za sve bilo i stolaca. No, do zimskog raspusta već smo se malo prorijedili, troje ili četvero Roma jednostavno je prestalo dolaziti. Ionako su bili nekoliko godina stariji od nas, ali od prvog razreda se nisu makli. Tada nije bilo socijalne pomoći, a zbog specifičnog načina života roditelji ih nisu tjerali na učenje. Rezonirali su: što da se dijete muči, škola mu i tako neće trebati u životu. U generacijama starijih od naše i dosta naših ljudi, u ogromnoj većini sitnih paora, djecu je ispisivalo iz škole već poslije završenog četvrtog-petog razreda, obično s proljeća. Motika više u kući puno je značila. Naše generacije već je zahvatilo vrijeme pojačane industrijalizacije, masovnih upošljavanja, pa smo se u velikom postotku upisivali u srednje škole i na zanate. Ovo na fotografiji je samo manji dio učenika u mojem odjeljenju, djevojčice, i to ne sve, i svega par dječaka. To su bila najmirnija djeca, a pretpostavljate i najbolji učenici. Ostali su bili u igri širom travnjaka, nisu baš svi obožavali fotografiranje, a većina nije ni znala da im dio odjeljenja i učiteljica poziraju. Toga dana bili smo presretni, jer nam nikada nije bilo dosta vremena za igru, a tada smo se igrali službeno. Koristili smo tu prigodu da se maskiramo onako kako nam za svakidašnju igru roditelji nisu dopuštali. Nažalost, danas ni na ulici ne vidim djecu koja uopće znaju za naše nekadašnje igre. Vidim da već i oni koji su tek progovorili pružaju ruke za mobitelima, a djeca od nekoliko godina barataju tabletima i računalima. Ne znam čega će se oni sjećati kad dođu u naše godine«, završava priču Šokac.

Ivan Andrašić

Festival glazbenog stvaralaštva u Zagrebu

OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta je 16. i 17. svibnja sudjelovala na Festivalu glazbenog stvaralaštva u Zagrebu. Školu su predstavili školska pjevačka skupina i tamburaški sastav škole, pod ravnanjem nastavnice glazbene kulture **Emine Tikvicki**. Učenici su se predstavili bunjevačkom pjesmom »Kad zasniva tamburica jasna«, a nastup su obogatili i svečanim bunjevačkim nošnjama, koje su tradicijskoj pjesmi dale jednu raskošnu notu. Nakon otpjevanih riječi pjesme, pjevačka skupina je izvela nekoliko koraka poznate igre *Rokoko*, u formaciji kola, koja je veoma popularna i često izvođena na području Bačke. Među deset odabranih pjevačkih i instrumentalnih skupina u kategoriji *školske mjuze*, učenici iz Tavankuta su bili jedini natjecatelji iz inozemstva, a ujedno i jedini koji su se predstavili tradicijskom, a ne modernom glazbom. Nastup je bio veoma uspješan, a zvuci tamburice izazvali su posebnu emotivnu reakciju kod publike, što je žiri blagonaklono pozdravio i nagradio prvim mjestom. Natjecanju je prisustvovala i ravnateljica škole **Stanislava Stantić-Prčić**. Program putovanja je bio šarolik, obogaćen raznim aktivnostima, dok je samo natjecanje bilo smješteno u Muzeju suvremene umjetnosti, u kojem su za djecu bile organizirane razne aktivnosti. Osim Muzeja suvremene umjetnosti, posjetili su izložbu u Klovičevim dvorima pod nazivom *Katarina Velika, carica svih Rusa*, na kojoj su učenici imali prilike čuti

zanimljive informacije iz povijesti ruskih vladara. Osobito je na učenike i voditelje ostavio dojam ljubaznost domaćina festivala, kao i domaćina OŠ *Matija Gubec* iz Zagreba, koji su ugostili učenike i voditelje i priredili prigodan program i radionice vezivanja kravate i penjanje na stijene.

I. D.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

25
YEARS

Srebrna akcija!

Mjuzikl za PAMĆENJE

Bilo je sjajno! Ne znam tko vam se više svidio? Vuk, lovac Luka, zec... ili Crvenkapica? Odgovora je bilo raznih, no oni koji su najbrojniji jest – vuk. O, taj zločesti vuk! I ovoga puta je bio zločest, ali nekako poseban, baš kao i svi. Morate priznati da su i mama i baka bile »opasne«, pa čak i leptirica Durica. A i osa nije štedjela vučka.

Dječji mjuzikl *Crvenkapica* izveli su članovi Gradskog kazališta *Joza Ivakić* iz Vinkovaca, te je Dječje kazalište u Subotici 22. svibnja bilo ispunjeno do posljednjeg mjesta. Bile su izvedene dvije predstave, u 10 i u 11 sati, kada su mjuzikl gledala djeca

iz vrtića i nižih razreda osnovne škole koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

Originalna glazba, sedamnaest dječjih songova i mladi akademski glumci proveli su prisutne kroz šumu do bakine kućice.

Ravnatelj Gradskog kazališta iz Vinkovaca **Zdenko Rečić** je u razgovoru za naš list rekao kako suradnja između ova dva kazališta postoji već nekoliko godina i da se nada još boljoj i učestalijoj suradnji. Prvi puta ova glumačka trupa istoga dana u večernjim satima posjetila je i djecu u Monoštoru.

Za ovaj mjuzikl glumac **Vladimir Andrić** je u suradnji s glazbenikom **Igorom Valerijem** napisao spomenute songove koji su u predstavi.

Dakle: redatelj, pisac songova i glumac Vladimir Andrić našao se u ulozi zeca Hilarija, u ulozi Crvenkapice vidjeli smo **Katarinu Šestić**, a Vučko je bio **Marijan Josipović**. Mama, odnosno baka je **Matea Marušić**, a spasitelj, lovac Luka **Ivan Pokupić**. U ulozi leptirice Durice našla se **Katarina Krištić**, **Zorko Bagić** je imao uloge šumskih životinja, dok je narator bio **Ivica Lučić**.

Kako bismo mi uživali u mjuziklu pobrinuli su se Hrvatsko nacionalno vijeće uz zalaganje suradnice **Bernadice Ivanković**.

Ž. V.

Klincijada

Ovogodišnja *Klincijada*, 32. po redu, otvorena je u ponedjeljak, 21. svibnja, u dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. Manifestacija posvećena dječjem stvaralaštvu okupila je oko 1600 mališana koji su tijekom cijeloga tjedna nastupali na tri lokacije. Osim spomenute dvorane, djeca su nastupila i u Dvorani sportova u Subotici, a danas, s početkom u 17 sati, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici bit će održan memorijalni koncert *Nevzeta Kadić*. Tijekom ovih dana na *Klincijadi* su nastupali i mališani iz hrvatskih vrtića i to *Marija Petković Sunčica* i *Marija Petković Biser* iz Subotice i *Petar Pan* iz Tavankute. Kako je najavila **Marija Šustran**, koordinatorka *Klincijade*, na desetom memorijalnom koncertu nastupit će i gosti iz Osijeka.

Ž. V.

Biser

Orkestar vrtića *Marija Petković Sunčica*

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Naprodaj bunjevačka ruva od paje, suknja, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prsluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Prodaje se stan na Radijalju od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suteronom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

СОВРЕМЕНА
ТАКТИЧКА
СВЕТЛА
КОРИСНА
ГАЛЕРИЈА
СВРЕМЕНА
ГАЛЕРИЈА
СУБОТИЦА
www.sg-art.rs

Temeljem članka 33. Statuta Suvremene galerije Subotica Upravni odbor Suvremene galerije Subotica je na sjednici održanoj 14. 5. 2018. godine donio:

ODLUKU

O PONIŠTAVANJU ODLUKE O RASPISIVANJU NATJEČAJA ZA IZBOR RAVNATELJA SUVREMENE GALERIJE SUBOTICA

1. Poništava se Odluka Upravnog odbora Suvremene galerije Subotica o raspisivanju natječaj za izbor ravnatelja Suvremene galerije Subotica broj 03-49/18 od 11. 4. 2018. godine.

2. Ovom Odlukom poništava se i Oglas objavljen u *Hrvatskoj riječi* 13. 4. 2018. godine, zatim Oglas objavljen u dnevnom listu *Danas* od 16. 4. 2018. godine, kao i Oglas objavljen na sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje Republike Srbije 18. 4. 2018. godine.

3. Ovu Odluku objaviti u *Hrvatskoj riječi*, zatim u dnevnom listu *Danas* i na sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje Republike Srbije.

Predsjednik Upravnog odbora:
Robert Santo

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 30. 5. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Међународни и регионални сајам Суботица
Nemzetközi és Regionális Vásár Szabadka
Međunarodni i regionalni sajam Subotica

31. 05. - 02. 06. 2018. 05. 31. - 06. 02.

Хала спортова | Sportcsarnok | Dvorana sportova

Javno komunalno preduzeće
"Subotičke tržnice"

Szabadkai Piacok
Kommunális Közvállalat

Javno komunalno poduzeće
"Subotičke tržnice"

Lokalna samouprava
Grada Subotice

Szabadka Város
önkormányzata

Lokalna samouprava
Grada Subotice

Porajinsko sekretarijat
za privredu

Tartományi Gazdasági
Titkárság

Porajinsko tajništvo
za gospodarstvo

Privredna komora Srbije
Regionalna privredna komora
Severno-bеојког управног округа

Szerbiai Gazdasági Kamara
Észak-bácskai Közigazgatási Körzet
Regionális Gazdasági Kamarája

Gospodarska komora Srbije
Regionalna gospodarska komora
Severno-bеојког управног округа

V-Land sajmovi

V-Land Kiállítások

V-Land sajmovi

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Neodlučno za strepnju

ŠID, SUBOTICA – Nakon četiri poraza u nizu, *Bačka 1901* je u 27. kolu na gostovanju u Šidu protiv fenjeraša *Radničkog* zabilježila pobjedu. Rezultat 0:1 (0:1) realna je slika odnosa snaga na travnjaku, jer mladi, daroviti igrači domaćina svoju odličnu igru u polju nisu znali krunisati zgoditcima, a s druge strane, matirao ih je igrač utakmice **Tumbas** u 31. minuti. Iskusna ekipa *Bačke 1901* ovu prednost je umješno sačuvala i osvojila možda i spasonosne bodove za opstanak. Nenadano, Subotičani su u 28. kolu, u derbiju začelja, na svojem travnjaku odigrali neodlučno (0:0) protiv pretposljednje *Dunava* iz Starih Banovaca. Domaćini su propustili brojne zrele prigode, koje se ne bi smjele propustiti u ovako bitnoj utakmici, a proćerdali su i dva boda, koja im mogu biti odlučujuća u borbi za opstanak. Imali su Subotičani nekoliko idealnih prigoda za postizanje zgoditka, ali je jedino Tumbas uzdrmao gredu. Pokušaje **Krmara**, **Manojlovića** i ostalih napadača osujetio je igrač utakmice, vratar *Dunava* **Timotić**. U drugom poluvremenu gosti su preuzeli inicijativu, ali ni oni nisu iskoristili svoje prigode. Do kraja prvenstva ostala su još dva kola, za *Bačku 1901* kvalifikacijska. U narednom, Subotičani će gostovati u Pančevu kod ekipe *Željezničara*.

Vojvođanska liga Sjever

I dogodine u vojvođanskom Sjeveru

TAVANKUT, GLOŽAN – U 27. kolu, pred stotinjak vjernih navijača, *Tavankut* je pobjedom od 3:1 (1:0) protiv fenjeraša *Mladosti Apa* i teoretski osigurao opstanak. Domaćini su odlično otvorili utakmicu, pa je **Sili** već u 5. minuti svoj solo prodor krunisao loptom u mreži Apatinaca. U drugom poluvremenu Tavankučani su pojačali pritisak i već u 50. minuti igrač utakmice **N. Skenderović** povećava prednost. Apatinci su u 73. minuti smanjili prednost Tavankuta na 2:1. U 85. minuti su imali priliku i za poravnanje, ali je **Divjak** s penala bio neprecizan. Gostima je pred sam istek regularnog vremena sve nade ugasio **Bedeković**. Na gostovanju u Gložanu *Tavankut* je otputovao bez sedmorice standardnih prvotimaca i usprkos dobroj i efikasnoj igri zabilježio poraz. Domaćini su rezultatom 3:2 (2:1) osvojili spasonosne bodove u bespoštednoj borbi za opstanak. Budućnost je došla u prednost zgoditcima u 27. i 42. minuti, umanjio je **Vizin** iz penala na samom isteku prvog poluvremena. Domaćini su prednost povećali u 49. minuti, a konačan rezultat postavio je Sili u 66. minuti iz penala, drugog opravdano dosuđenog za Tavankučane na ovoj utakmici. Tom prigodom, zbog pretjeranog prigovarivanja i jedan igrač domaćina zaslužen je isključen. U preostalih 25 minuta gosti nisu uspjeli iskoristiti brojčanu prednost, pa su bodovi spasa ostali *Budućnosti*. U narednom kolu *Tavankut* će dočekati ekipu *Poleta* iz Karavukova. Očekuje se dobra utakmica, jer će takmaci igrati bez pritiska, oslobođeni brige glede opstanka.

Porazi u finišu

SOMBOR, APATIN – U izvanrednom, 27. kolu, somborski *Radnički* je na svojem travnjaku poražen od *Zadugara* iz Srpskog

Miletića rezultatom 1:2 (1:1). Somborci su došli u prednost zgoditkom darovitog **Sapozničenka** u 14. minuti, a potom su propustili još nekoliko vrlo ozbiljnih prigoda. Kako to u pravilu biva, uslijedila je kazna u finišu poluvremena. Loptu centriranu s lijeve strane jedan od gostujućih napadača, usamljen na drugoj vratnici, sproveo je u mrežu nemoćnog **Bulovića**. Pobjedu gostima donio je veteran, četrdesetjednogodišnji **Vuković** u 60. minuti, precizno odmjerenim lob udarcem s dvadesetak metara. U 28. kolu, na gostovanju u Apatinu kod fenjeraša *Mladosti Apa*, nogometaši *Radničkog* zabilježili su drugi poraz zaredom protiv najugroženijih ekipa. Rezultatom 1:0 (0:0) svladala ih je *Mladost Apa*. Domaćini su od prve minute krenuli beskompromisno, jer im je u borbi za opstanak igrala samo pobjeda. Somborci su odolijevali skoro sat vremena, a iz opasnih kontri stvorili su i nekoliko zrelih prigoda, koje nisu uspjeli i realizirati. Jedini put mreža *Radničkog* zatresla se u 59. minuti, uz dosta sreće za Apatince. Nakon udarca jednog od domaćih napadača na vrata Somboraca lopta se odbila od jednog obrambenog igrača, promijenila pravac i prevarila vratara Bulovića. U narednom kolu *Radnički* će ugostiti *Budućnost* iz Gložana, koja još uvijek nije stopostotno sigurna od ispadanja.

PFL Sombor

Oslobođeni briga glede opstanka

SOMBOR, TOVARIŠEVO – Nogometaši *ŽAK-a* su u izvanrednom, 27. kolu, na stadionu kraj pruge dočekali susjeda na ljestvici, ekipu *Lipara* iz istoimenog mjesta. Domaćini su ostvarili izuzetno važnu pobjedu u bespoštednoj borbi za opstanak. Rezultatom 2:0 omogućili su sebi mirnu završnicu, jer im je u preostale tri utakmice potrebno osigurati 1 bod, kako bi i teoretski osigurali opstanak. U 28. kolu *željezničari* su gostovali u Tovarševu, kod petoplasirane *Vojvodine*. Kako se i očekivalo, pomlađena ekipa *ŽAK-a*, oslobođena briga oko opstanka, zabilježila je samo častan poraz. U utakmici dva raspoložena takmaca domaćin je bio efikasniji i rezultatom 4:2 osvojio bodove. U pretposljednem kolu Somborci će na svojem travnjaku dočekati doprvaka *Crvenku*.

MFL Sombor 1. razred

Petarda za strepnju

ALEKSA ŠANTIĆ – *Dunav* je u 21. kolu na gostovanju u Aleksa Šantiću katastrofalno, rezultatom 5:0, poražen od istoimene ekipe. Monoštorci su se ovim porazom svrstali u skupinu najugroženijih ekipa. U posljednjem kolu *Dunav* će na Doli dočekati *Rastinu 1918* i u derbiju začelja izravno odlučiti o opstanku u 1. razredu. Nedjeljni protivnici bodovno su izjednačeni, pa je Monoštorcima za opstanak dovoljan i bod, a gostima bi bila potrebna pobjeda s 5 pogodaka razlike, što je ipak malo vjerovatno.

Seoba u 2. razred

BEREG – Nogometaši *Dinama 1923* oprostili su se od sadašnjeg stupnja natjecanja, a do jeseni i od svojih navijača, neodlučnim 2:2 protiv vrlo solidne ekipe *Partizana* iz Kupusine. Berešci su se

tijekom ove sezone susretali s brojnim problemima, od kojih je najteži stalno osipanje igračkog kadra, što je i rezultiralo ispadanjem u 2. razred MNL Sombor, u kojem se natječu i Sončani, pa ćemo i naredne sezone u dva navrata svjedočiti šokačkom derbiju. U posljednjem kolu *Dinamo 1923* će gostovati u Dero-njama, kod trećeplasiranog *Omladinca*.

MFL Sombor 2. razred

Pobjeda za oproštaj s navijačima

SONTA – Sončanski *Dinamo* je u posljednjem, 18. kolu na svojem travnjaku, u vrlo neizvjesnoj utakmici protiv *Panonije* iz Lalića, zabilježio tijesnu pobjedu 2:1 (1:0). Sončani su u prednost došli već u 14. minuti zgoditkom **Vučićevića**, a gosti su poravnali u 60. minuti. Konačni rezultat postavio je **Tetkov** u 81. minuti realizacijom penala. Gosti su na dosuđivanje ovog kaznenog udarca vrlo burno reagirali, pa je sudac **Nađ** s njihove klupe odstranio dvije službene osobe. Inače, utakmica je bila vrlo korektna, dva takmaca raspoložena za nadigravanje nadmetala su se praktički bez ijednog grubog prekršaja. Domaćini su više vremena imali loptu u posjedu i stvorili veći broj izglednih situacija pred protivničkim vratima, ali je vratar Lalićana u nekoliko navrata bravu-rozno intervenirao i spriječio sigurne pogotke. Gosti spočitavaju sucu dosuđeni penal za Sončane, tvrdeći da prekršaja vratara

nad domaćim napadačem nije bilo. Na koncu, *Dinamo* je zbog izuzetno loših rezultata u jesenskoj polusezoni zauzeo pretposljednje mjesto na ljestvici, ali je u prvu ekipu uveo i nekoliko mladih, darovitih igrača iz svoje nogometne škole.

Općinska liga Bačka Palanka 1. razred

Odgoda

BAČ – Utakmicu 17. kola protiv ekipe *Borca* iz Vizića *Tvrđava* nije odigrala, jer su ju natjecateljska tijela odgodila na zahtjev gostiju. U narednom kolu Bačani će gostovati u Selenči, gdje će ih dočekati sedmoplasirani *Krivanj*.

Opstanak samo u teoriji

PLAVNA – Očekivanim porazom (4:0) na gostovanju u Bačkom Magliću *Sloga* je sebe dovela u bezizlazan položaj. Plavanci su ostali čvrsto prikovani za dno ljestvice, s dva boda zaostatka iza *Borca* iz Vizića. Ukoliko bi željeli opstati u ovom rangu natjecanja, igrači *Sloge* bi morali u posljednjem kolu na svojem travnjaku svladati doprvaka *Borca 46* iz Obrovca, ali uz uvjet da pretposljednji Vizićani budu poraženi na dvije preostale utakmice, što ne mogu očekivati ni najveći optimisti.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Malo nas je al' nas ima

Svojevremeno je jedan Mate u svom sportu bio na krovu svijeta. Naravno, bio je to **Mate Parlov**, najbolji hrvatski boksač svih vremena. Ali od ovog ponedjeljka još jedan Mate iz Hrvatske će biti najbolji na svijetu. I to u tenisu, jednom od najprestižnijih svjetskih sportova.

Za one koji slabije prate bijeli sport u pitanju je 24-godišnji Splićanin **Mate Pavić**, koji je postao prvim Hrvatom u povijesti kojemu je uspjelo stići do broja 1 na jednoj od ATP ljestvica. Igrajući u paru s Austrijancem **Marachom** ove godine je napravio fantastičnu seriju odličnih rezultata, krunisanu osvajanjem Australian Opena i stizanjem na čelnu poziciju u konkurenciji igrača parova.

Podsjetimo, u pojedinačnoj konkurenciji **Goran Ivanišević** je svojevremeno stigao do svjetskog broja dva, a **Ivan Ljubičić** i **Marin Čilić** do pozicije tri.

Protekli vikend je pored ove senzacionalne vijesti za hrvatski sport donio još jednu radosnicu obojenu u crveno-bijele kvadratiće. Dva Hrvata iz frankfurtskog *Eintrachta* režirala su veliko iznenađenje u finalu njemačkog nogometnog kupa i svojoj momčadi donijela trofej nakon 30 godina dugog rezultatskog posta. Novoimenovani trener *Bayerna* **Niko Kovač** je očitao lekciju svojim budućim igračima uz golemu pomoć **Ante Rebića**, koji je s dva pogotka bio igrač nezaboravnog susreta na Olimpijskom stadionu u Berlinu. I opet je cijeli svijet čuo za hrvatski sport.

A čut će itekako i sutra, na dan velikog finala Lige prvaka u kojemu će se susresti *Liverpool* i *Real* iz Madrida. »Hrvatski go-

voreći: **Dejan Lovren** protiv **Luke Modrića** i **Matea Kovačića**, i bez obzira na rezultat, jedna mala sportska velesila će ponovno imati osvajača najvrjednijeg pokala u klupskom nogometu. I to u kontinuitetu od nekoliko godina.

Što reći na koncu, kada iz tjedna u tjedan hrvatski natjecatelji bilježe fenomenalne rezultate u brojnim sportovima?

Malo nas je al' nas ima, što bi rekla poznata pjesma **Borisa Novkovića** i **Dine Dvornika**.

Ima nas, al' na vrhu.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

32. Klincijada u Subotici

Iz Ivković šora

Nedodija

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi. Eto već jedared dospio i ja malo u varoš. Otkad se već nakanjivam da se otisnem malo odaleg iz Ivković šora vidit svita pa nikako. Te mi triba ovo poradit, te ono, pa onda došla sadnja, pa se prasile krmače, pa babiškuj prasice, pa polivanje od ovog, onog... Božem prosti sad svakaki trava po njivama, i one sve nike stranske. Raširile se kod nas kugod da njim didovina; sve se mislim da njim bolje neg današnjim svitu, trava nema ni državljanstva ni vaki, naki papira a jeto ukoreni se i niko je ne mož iskorenit. Kandar je to fajn huncicki, jalte? Sad sve uvozimo kako gledim: sime, veštace, sve se kontam nako u ovoj mojoj paorskoj glavi, ta ti što nam prodaju simena i veštace, a da oni ne ture koje zrnice i te trave pa kad se zakoti na njivama, onda nam prodaju i otrove i to za skupe novce. Periša me ismijo pa mi tu deklamuje ko telal da to tamo u svitu sve ima kontrole i inšpekcije al ja borme ne virujem. Mene je dida davno naučio da svitu ne mož virovat i kad je trgovina u pitanju pravde nema pa nek kaže ko šta oće. Počo sam od varoši. Uzjašio ja moju biciglu pa naprid, malo me gornjak kočio, al ja kad sustanem sađem pa lagano pišće, pa opet uzjašim i stignem. Čeljadi moja, ta di će ovaj svit? Obašlo me bar šurnajst džipova, pa vaki limuzina, pa naki, pa ovi kombika što nose po dućanima robu, pa oni što nose po kućama, ta ne znam vam ni kast. Al što to tira ko bisno, ne mož čovik danit na drumu; oma sviraju, svi bisni kugod da će oma kraj svita bit ako on nije stigo. A moram vas pitat od koliko godina mož sad položiti šoferski ispit? Pitam zato što sam već tušta puta vidio limuzinu što vridi oko dva moja salaša, a tiraje i dica što cigorno nisu punolitna. Jedan mi taki bečarić prisiko put pa mal nisam se skrndavio tute kod kalvarije. Ja mu se priprutio prstom, a on se isplezio na me. Eto to je sad ovo novo naše vaspitanje. Zabada-vad je, čeljadi moja, toliko škula i kojikaki lelenca kad nema kod kuće ko svitovat, bačo i nana rade od jutra do mraka a dica na sokaku. Kad sam stigo u varoš, skroz sam se razočaro, ona skoro prazna. Sami penzioneri prid poštom, guraju se ko će prija platit porez, boje se da neće stignit na red, a mladeži nigdi ni za lik. Sve jel na poslu jel digod napolju očlo, veli mi jedan pajdaš Joso što sam ga sustrio na korzi. Baš sam se razočaro, ta postaćemo prava nedodija, čeljadi. Paštre se doduše ovi na vlasti i prave kojikake pece i u srid varoši, mož kupit ko ima novaca i šunke lipe domaće, i vašarskog šećera, koji kaki suvenira, sve je to lipo al svita nema.. Divani mi deran, bio on sad u svatovi, drug mu se ženio pa svatkovo čak kod mladini u Bosni. Veli ni tamo nije ništa bolje, svit se mlad razišo trbu-vom za kruvom, samo ostali stari, a na granici triba čekat fajn, samo iđu tamo-vamo. Hu, mislim se ja, pa kadgod je u našu varoš dolazio svit radit, a sad biži. Ne valja to, borme. Doduše, dolazi kojiko i sad, al se ti posla ne laćaju. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Kanda će ope izbori

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva oduvijek imo nos za svašta pogoditi, a ka tribalo ošacovat šta će bit jal u politike, jal u gazdašagu, puno toga naučijo o pokojnoga dade. Ne može ga više niko povući za nos ko prija, štogod obećavali. Ne viruje više ni najvećima gazdama samo zoto što su gazde, ne viruje više ni njegovima samo zoto što su njegovi. A svašta voljijo znat, jedino se više, otkako izašo iz njeve partije, nikako ni tijo putat u politiku. A ni da ni mogo. Zvali ga i vamo i tamo, a u poslidnje vrime najviše kum Tuna međ njegove. Veli mu, neće morat ni nosit cidulje, ni lipit plakate, samo nek trukuje nako kako znade, neće mu bit zabadva. Svašta mu i obećavo. Veli, samo nek dojde, za dram će se otripat, neće mu falit ni tičjega mlika. Ošo jedamput š njim i u varoš na nikaku konferenciju. Samo jedamput i više nijedamput. Svega se naslušo, a da gleda televiziju, oma bi opazijo da se sve to čuje svaki dan i to vraganajs put. Oma se prošodiro ko što kadgoda zno pokojni dada. Misli se, nikada u životu ni dobijo o nikoga ništa, ako zoto ni dobro podmistijo leđa, kako bi se tako za dram to moglo prominjit danas, ka već natuko toliko godina. I, misli se, otkud ga izvoljili baš kum Tunini? Niki dan oko podne, ope naišo kum Tuna. Šta će, skuvo mu kafu, za se čaj, zove ga niko priko telefona. Oma po glasu pozno, bijo to jedan iz varoši, o njegovi. Malo se začudijo, nisu se čuli jedno četiri godine. Veli, kako zdravlje, kako familija, pa okolo naokolo, bač Iva iz njegovoga divana razabro da će skoro ko njegovi izbori, pa bi u njevomu selu i u njeve varoši tribalo koišta procunjat. Divan brzo svršili. Došo natrag zastal, ne bi da mu se još i čaj oladi, i nako mu ni pravo što više ni smijo pit kafe koliko pijo pri ve njegove bole. »Eto, ščim triba štogoda vima u varoši, oma tebe zovu, ko da nemu ve iz njeve partije. A ne bi ti se sitili ka se štogoda dili, jal ka štogoda triba tebe, onda ti ni ne poznaju«, veli kum Tuna priko šoljice, ko da zasluškivo, pa zna šta se divanilo. Oma mu tijo odvratit malo oštrije, tijo mu reć da se u tako štogoda ne puta, al se samo ugrizo za jezik. Znade da ima pravo i da jedva čeka da ga uvuče u protirivanje brez kraja i konca, pa samo priokrenijo divan. Naljo i dva polučka, veli brzo će ručak, a znade da kum Tuna više volji dudovaču, neg rođenu mater. »Znađem, kume, šta bi tijo kazat, al bolje neka. Možemo se samo zavadit, a ništa dobrog nećemo napraviti. Već si mi vraganajs put reko da bi mi tvoji svašta dali, samo ka bi se primundurijo. Jedino mi nisi reko šta bi bilo ka bi sutra na kakomu novomu izboranju zadobili vi drugi, komu bi onda tribo? Vako ja radim što radim, pa koliko zaslužim, baram znam da sam pošteno zaslužijo, moja malo radi u njezne fabrike, malose zatira na koji misec u Švapcku, al baram mirno spavamo«, veli bač Iva i potegne iz polučka. »E, baš si omatorijo, al si još uvijek zelen za politiku. Pa jal ne vidiš da ko se jedamput uvuče u državno, toga niko nikad više ni istiro, kolikogod se vlasti prominjilo«, veli kum Tuna i sebe nalje još jedan polučak.

NARODNE POSLOVICE

- Dva bez duše, a treći bez glave.
- Bez zdravlja nema bogatstva.
- Čovjek po svijetu, kao pčela po cvijetu.
- Svakog gosta, tri dana dosta.

VICEVI, ŠALE...

Sjedi Perica na satu i uči gramatiku.

Kaže učiteljica:

– Može li netko dati primjer istog glagola u prezentu i futurumu prvom?

Javi se neka djevojčica i kaže:

– Trčim i trčat ću.

Učiteljica je pohvali i pita za drugi primjer. Javi se dječak i kaže:

– Spavam i spavat ću.

Učiteljica pohvali i pita ima li još tko neki primjer. Javi se Perica i kaže:

– Jedem juhu i pile ću.

Prolaze Perica i Ivica pored kafića u kojem je upravo počela tuča. Kaže Perica:

– Idem vidjeti kakva je to gužva.

Vrati se on nakon par minuta razbijenog nosa, a Ivica ga radoznalo upita:

– I, kakva je gužva?

A Perica će:

– Ma kakva gužva, nema uopće gužve, odma dođeš na red!

Dogovaraju se muž i žena o godišnjem odmoru.

– Što misliš, što je bolje za tvoje zdravlje: da idemo na more ili u planine? – pita žena.

– Za moje bi zdravlje najbolje bilo da ti odeš u planine, a ja ću na more.

DJEČJI BISERI

- Tko su političari? – To su ljudi koji čudno pričaju da bi drugi mislili kako su pametni.
- Što je euro? – To su najskuplji novci koji se kupuju kad primiš plaću.

FOTO KUTAK

Pronađi uljeza

**PETAK
25.5.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:22 Klinika Schwarzwald
11:10 Ekumena: Religija u sekularnom društvu
12:00 Dnevnik 1
12:27 Spone ljubavi
13:17 Dr. Oz
14:04 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:53 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:05 Kum 3, američki film
22:57 Dnevnik 3
23:31 Hrvatska za 5
00:21 Sigurna kuća, serija
01:07 Velečasni Brown
01:52 Don Matteo
02:48 Klinika Schwarzwald
03:33 Skica za portret
03:45 Fotografija u Hrvatskoj
03:59 Dr. Oz
04:40 Kod nas doma
05:25 Spone ljubavi,

05:22 Kompozicija 3
05:52 Regionalni dnevnik
06:33 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:09 Školski sat: Zdrava prehrana: Riba
09:45 Kućni tigrovi
10:37 U drugom svijetu, serija za mlade
11:03 Kućni ljubimci Marca Morronea
11:28 McLeodove kćeri
12:14 Gastronomski užici s Alexom i Mattom
12:38 Svijet vrtlara
13:07 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga
13:33 Jane Doe: Kako otpustiti šefa, američki film
14:53 Cesarica - hit godine
14:59 Novi život Šri Lanke, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:48 Idemo na put: Rusija

17:33 Cesarica - hit godine
17:38 U istom loncu
18:20 Stipe u gostima
19:01 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Ubojstvo u Walesu
21:38 Ray Donovan
22:35 Stipe u gostima
23:12 Rocky Balboa, američki film
00:50 Strava u Ulici brijestova, američki film
02:17 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
26.5.2018.**

06:21 Klasika mundi: 18. Festival sv. Marka - Oratorijski zbor crkve sv. Marka Cantores Sancti Marci i Hrvatski barokni ansambl pod ravnanjem Jurice Petra Petrača
07:26 Shane, američki film - Ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Veterani mira
13:14 Svijet aplikacija
13:43 Duhovni izazovi
14:18 Prizma
15:05 Sigurno u prometu
15:35 Zdrav život
16:01 Bajkovita Hrvatska:
16:07 Bonton:
16:15 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik: Živjeti od mraka
17:39 Lijepom našom: Rab
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Šutnja
21:58 Dnevnik 3
22:31 Pisac iz sjene, francusko-njemački film
00:37 Egzorcist 2: Heretik, američki film
02:30 Shane, američki film - Ciklus klasičnog vesterna
04:24 Skica za portret
04:44 Manjinski mozaik: Živjeti od mraka
04:59 Veterani mira
05:44 Prizma

05:52 Regionalni dnevnik
06:33 Džepni djedica
07:00 Juhuhu

08:55 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:24 Kućni tigrovi
10:19 Lidijina kuhinja
10:49 Vrtlarica: Ukрасne penjačice
11:21 Veliki preporod britanskog vrta
12:30 Špica, riva, korzo
13:32 Kokice
14:35 Road to the 2018 FIFA World Cup Russia
15:10 Rukomet, LP - Final four: HBC Nantes - PSG, prijenos 1. pol.
16:05 Rukomet, LP - Final four: HBC Nantes - PSG, prijenos 2. pol.
16:55 Osijek: Gimnastika - Svjetski kup, prijenos
19:01 RetroPatija, 2016. - Amigo, snimka 1. večeri
20:35 Nogometna LP: Real Madrid - Liverpool - finale, prijenos 1. pol.
21:32 Nogometna LP - emisija u poluvremenu
21:45 Nogometna LP: Real Madrid - Liverpool - finale, prijenos 2. pol.
23:13 Opaki par
23:36 Foo Fighters - Sonic Highways, glazbeno-dokumentarna serija
00:36 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
27.5.2018.**

06:50 Četiri jahača apokalipse, američki film
09:25 Pozitivno
09:55 Split: Proslava 50. obljetnice salezijanske prisutnosti u župi Pomoćnice kršćana s vrhovnim poglavarom Salezijanske družbe - misa, prijenos
11:30 Biblija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Klapka pjesma - od konobe do svjetske kulturne baštine, dokumentarna serija
16:30 Sigurno u prometu - rekonstrukcija
17:00 Vijesti u 17
17:25 U osinjem gnijezdu, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tri muškarca Melite Žganjer, serija

20:43 Sjeverozapadni vjetar: Između legende i stvarnosti - VRAGOV
21:40 Charles Lindbergh u koloru, dokumentarni film
22:35 Dnevnik 3
23:15 Četiri jahača apokalipse, američki film
01:40 Nedjeljom u dva
02:35 Skica za portret
02:50 Pakleni jahači, film
05:50 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
08:30 Kućni tigrovi
09:15 Ružno pače na ljetovanju, animirani film
10:30 Umorstva u Midsomeru
12:00 Cesarica - hit godine
12:08 Luka i prijatelji
13:02 Cesarica - hit godine
13:10 Sjedni, odličan
13:42 Istina ili mit:
13:50 Osijek: Gimnastika - Svjetski kup, prijenos
17:22 Road to the 2018 FIFA World Cup Russia
17:48 Istina ili mit:
17:55 Rukomet, LP - finale, prijenos
19:50 Glazbeni spotovi
20:05 Jane Eyre, serija
21:00 Iznenadni udar, američki film
22:50 Košarka, PH finale: KK Cibona - KK Cedevita, snimka 2. utakmice
23:55 Graham Norton i gosti
00:40 Opaki par
01:15 Foo Fighters - Sonic Highways, glazbeno-dokumentarna serija
02:10 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
28.5.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu - rekonstrukcija
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi,
13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
20:05 Iz nesigurnosti u neizvjesnost
21:04 Gledalište: Duga mračna noć
21:05 Duga mračna noć, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Velečasni Brown
00:55 Don Matteo
01:45 Klinika Schwarzwald
02:30 Skica za portret
02:35 Labirint
03:00 Treća dob
03:25 Dr. Oz
04:10 Dobar dan, Hrvatska
05:00 Kod nas doma
05:45 Spone ljubavi

05:20 Treći format
06:00 Riječ i život
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Modelarstvo
09:30 Kućni tigrovi
10:30 U drugom svijetu
11:05 Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:20 Gastronomski užici s Alexom i Mattom
12:50 Svijet vrtlara
13:25 U hakerskoj mreži, njemački film
15:00 Sidney, pacifički grad, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkoga vrta
17:30 Cesarica - hit godine
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Cesarica - hit godine
19:02 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 One to Eleven
21:00 Dosje General, njemački film
22:35 Doktorica Foster
23:30 Ludnica u Clevelandu
23:50 Posljednja pljačka, kanadski film
01:25 Noćni glazbeni program

**UTORAK
29.5.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti

08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:20 Klinika Schwarzwald
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:23 Spone ljubavi
 13:10 Dr. Oz
 14:00 Znanstveni krugovi
 14:25 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu: Zlatko Dalić
 21:00 Snovi o budućnosti:
 Seks budućnosti,
 dokumentarna serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sigurna kuća, serija
 00:10 Velečasni Brown
 00:55 Don Matteo
 01:50 Klinika Schwarzwald
 02:35 Skica za portret
 03:05 Glas domovine
 03:30 Dr. Oz
 04:15 Koktel-bar
 05:05 Kod nas doma
 05:50 Spone ljubavi

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat:
 Stanovništvo
 09:30 Kućni tigrovi
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Gastronomski užici s

Alexom i Mattom
 12:55 Svijet vrtlara
 13:25 Cesarica - hit godine
 13:30 Daleko od doma,
 američki film
 14:55 Cesarica - hit godine
 15:00 Milijarderov raj - Otok
 Necker, dokumentarni film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Cesarica - hit godine
 16:45 Proljetne priče,
 dokumentarni film
 17:35 U istom loncu
 18:25 Stipe u gostima
 19:02 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Koktel-bar
 21:00 Glavni sastojak,
 američki film
 22:35 Ludnica u Clevelandu
 22:55 Stipe u gostima
 23:30 Što ako?, kanadsko-
 irski film
 01:05 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 30.5.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 10:20 Klinika Schwarzwald
 11:10 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:23 Spone ljubavi
 13:10 Dr. Oz
 14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice -
 Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17

17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7/39
 20:05 Mijenjamo svijet:
 Sirija - zemlja na raskrižju,
 dokumentarni film
 20:55 Dhruv Baker: Iz
 Hrvatske s ljubavlju -
 Plitvice/Split/Omiš/Klis,
 dokumentarna serija
 21:25 Dalmatinac plemenita
 srca, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sigurna kuća, serija
 00:10 Velečasni Brown
 01:00 Don Matteo
 01:50 Klinika Schwarzwald
 02:35 Skica za portret
 03:04 Eko zona
 03:29 Pogled preko granice -
 Hrvati u BiH
 03:54 Potrošački kod
 04:19 Dr. Oz
 05:04 Kod nas doma
 05:49 Spone ljubavi

05:20 Pravac na Treću
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Pauzi
 09:30 Život beskrležnjaka,
 dokumentarna serija
 10:30 U drugom svijetu,
 serija za mlade
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Volite hranu
 12:55 Svijet vrtlara
 13:30 Najbolja studentica,
 američki film
 15:00 Martin Clunes:

Otoci Australije: Sydney,
 dokumentarna serija
 15:55 Cesarica - hit godine
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 David Attenborough
 i divovski dinosaur,
 dokumentarni film
 17:55 Vaterpolo, PH - finale:
 Mladost - Jug, prijenos 4.
 utakmice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klik - za savršen život,
 američki film
 21:55 Nešto posuđeno,
 američki film
 23:45 Ludnica u Clevelandu
 00:05 360, britansko-austrijsko-
 francusko-brazilski film
 01:50 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 31.5.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:00 Bjelovar: Tijelovo -
 misa, prijenos
 12:00 Dnevnik 1
 12:23 Spone ljubavi
 13:10 Dr. Oz
 14:00 Sigurno u prometu
 14:25 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:53 Poirot
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Ona riječ na A, serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Poirot

00:15 Poirot
 01:05 Don Matteo
 02:00 Skica za portret
 02:15 Pogled preko granice -
 Hrvati u BiH
 02:40 Potrošački kod
 03:05 Prometej
 03:30 Dr. Oz
 05:05 Kod nas doma
 05:50 Spone ljubavi

05:20 A forum
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Kako
 zavoljeti knjigu?
 09:30 Život beskrležnjaka,
 dokumentarna serija
 10:30 U drugom svijetu
 11:05 Pozitivno
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Volite hranu
 12:55 Svijet vrtlara
 13:30 Slatka romanca, film
 15:00 Martin Clunes: Otoci
 Australije: Tiwi Islands,
 dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Povratak prašume:
 Nacionalni park Kalkalpen
 17:38 U istom loncu
 18:20 Stipe u gostima
 18:57 Vlak dinosaura
 19:23 POPROCK.HR
 19:55 Košarka, PH - finale:
 KK Cedevita - KK Cibona,
 prijenos 3. utakmice
 21:55 Djeca jeseni, hrvatski
 film
 23:40 Ludnica u Clevelandu
 00:00 Stipe u gostima
 00:35 Doma je sunčano,
 britanski film
 02:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

“ VEČER SA SOLISTIMA ” KONCERT

**VELIKA VIJEĆNICA
GRADSKE KUĆE
SUBOTICA**

PONEDJELJAK

**28.05.2018
u 20.00 h**

**Nastupaju: Tereza Marijanović, Ines Bajić, Violeta Radić,
Davorin Horvacki, Matija Temunović**

Na programu:

**J. Sibelius, J. Brahms, W. Popp, R. Lehtinen, G. Baker,
M. Popov, V. Borisavljević, S. Binički, J. Balaž, B. Potočnik,**

Ulaznica: 250 dinara

Ulaznice u pretprodaji na telefon 063 80 87 836

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

SRIJEMCI SRIJEMU

opera i teatar MADLENIANUM
Zemun (Glavna 32)
3. 06. 2018.
s početkom u 18 sati

U PROGRAMU SUDJELUJU:

Zajednica Hrvata Zemuna,
knjižnica i čitaonica „Ilija Okrugić“
Društvo hrvatske mladeži Zemuna
Hrvatska čitaonica „Fischer“, Surčin
Hrvatski kulturni centar „Beograd“
HKC „Srijem“ - Hrvatski dom,
Srijemska Mitrovica
HKD „Šid“, Šid
HKPD „Tomislav“, Golubinci
HKPD „Matija Gubec“, Ruma
HKPD „Jelačić“, Petrovaradin

Gosti:

HKPD „Matija Gubec“, Tavankut
KUDH „Bodrog“, Monoštor

